

**KEMIN KAUPUNGIN PERUSOPETUKSEN  
OPETUSSUUNNITELMA  
VUOSILUOKAT 1-9  
JA ESIOPETUS**

## **OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ**

### **1. OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT**

- 1.1. Yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet sekä perusopetuksen tehtävä
- 1.2. Perusopetuksen ja esiopetuksen arvopohja ja toiminta-ajatus
- 1.3. Oppimis- ja tiedonkäsitys

### **2. TOIMINTAKULTTUURI**

- 2.1. Toimintakulttuuri arvojen ilmentäjänä
- 2.2. Työtavat ja opetusmenetelmät
- 2.3. Oppilaiden ja opettajien yhteistyö ja osallisuus
- 2.4. Tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle
- 2.5. Oppimisympäristö
- 2.6. Koulun toiminnan kehittäminen ja arviointi

### **3. OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN PERIAATTEET**

- 3.1. Tuntijako
- 3.2. Painotukset
- 3.3. Kieliohjelma
- 3.4. Eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetus: maahanmuuttajat
- 3.4.1. Valmistava opetus

### **4. OPISKELUA TUKEVA TOIMINTA**

- 4.1. Opiskelun yleinen tuki
- 4.1.1. Kodin ja koulun välinen yhteistyö
- 4.1.2. Oppimissuunnitelma
- 4.1.3. Ohjauksen järjestäminen/oppilaanohjaus
- 4.1.4. Tukiopetus
- 4.1.5. Oppilashuolto
- 4.1.6. Kerhotoiminta
- 4.1.7. Aamu- ja iltapäivätoiminta
- 4.2. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus
- 4.2.1. Eri tukimuodot
- 4.2.2. Osa-aikainen erityisopetus
- 4.2.3. Erityisopetukseen otettujen ja siirrettyjen opetus
- 4.2.4. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

### **5. ARVIOINTI**

- 5.1. Oppilaan arviointi
- 5.1.1. Arviointi opintojen aikana
- 5.1.2. Päätösarviointi
- 5.1.3. Todistukset
- 5.2. Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi
- 5.2.1. Kuntakohtaisen opetussuunnitelman arviointi
- 5.2.2. Koulukohtaisen opetussuunnitelman arviointi
- 5.2.3. Koulujen itsearviointi

## **6. OPPIMISTAVOITEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT VUOSILUOKITTAIN OPPIMISAINEISSA**

6.1 Eheyttäminen ja ainekokonaisuudet

6.2. Äidinkieli ja kirjallisuus

6.2.1 Suomi äidinkielenä

6.2.2 Suomi toisena kielenä

6.3. Toinen kotimainen kieli: Ruotsi

6.4. Vieraat kielet

6.4.1 A1-kieli: englanti

6.4.2. A2- kieli: saksa

6.4.3. B2-kieli: saksa

6.4.4. B2-kieli: ranska

6.4.5. Venäjä

6.5. Matematiikka

6.6. Ympäristö- ja luonnontieto

6.7. Biologia ja maantieto

6.8. Fysiikka ja kemia

6.9. Terveystieto

6.10. Uskonto

Evangelisluterilainen uskonto

Ortodoksinen uskonto

Muut uskonnot

6.11. Elämäkatsomustieto

6.12. Historia

6.13. Yhteiskuntaoppi

6.14. Musiikki

6.15. Kuvataide

6.16. Käsityö

6.17. Liikunta

6.18. Kotitalous

6.19. Valinnaiset aineet

6.20. Oppilaanohjaus

6.21. Tieto- ja viestintätekniikan opetus

## **7. OPETTAJAN ASiantuntijuus JA Yhteistyö Yhtenäisessä Peruskoulussa**

7.1. Yhtenäinen peruskoulu ja perusopetuksen rakenne

7.2. Opettaja kasvattajana ja asiantuntijana yhtenäisessä peruskoulussa

7.3. Yhteistyö

7.3.1 Yhtenäisen oppimispolun yhteistyö

7.3.2. Oppilaiden yhteistyö ja osallisuus

7.3.3. Yhteistyö kotien kanssa

7.3.4. Alueellinen yhteistyö

7.3.5. Yhteistyön arviointi

7.4. Opettajien täydennyskoulutus

## **8. ESIOPETUS**

8.1. Esiopetuksen järjestämisen lähtökohdat ja järjestämisen periaatteet

8.1.1. Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

8.1.2. Esiopetuksen toteuttaminen ja järjestämisen periaatteet  
Eri kieli- ja kulttuuriryhmien esiopetus

8.1.3. Oppimiskäsitys

8.2. Toimintakulttuuri

8.2.1. Toimintakulttuuri arvojen ilmentäjänä esiopetuksessa

8.2.2. Oppimisympäristö sekä työtavat ja opetusmenetelmä

8.3. Esiopetusta tukeva toiminta

8.3.1. Esiopetuksen yleinen tuki

8.3.1.1. Yhteistyö kotien ja muiden tahojen kanssa

8.3.1.2. Varhaiskasvatussuunnitelma

8.3.1.3. Lapsen esiopetuksen suunnitelma

8.3.1.4. Esiopetuksen oppilashuolto

8.3.2. Erityistä tukea tarvitsevien lasten esiopetus

8.4. Esiopetuksen arviointi ja jatkuva kehittäminen

# 1. OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

Tämä Kemin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma täsmentää ja täydentää Opetushallituksen 16.1.2004 vahvistamaa asiakirjaa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004 (1/11/2004). Koulutuksen järjestäjä ei voi jättää noudattamatta Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita tai poiketa niistä.

## 1.1. Yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet sekä perusopetuksen tehtävät

Perusopetuksen aikana suoritetaan oppivelvollisuus. Perusopetus luo oppilaille valmiudet toimia tasa-arvoisena yhteiskunnassa sekä hankkia yleissivistystä.

Perusopetuksen tavoitteiden asettelua ohjaavat oppilaiden yleinen ikä- ja kehitystaso, oppilaan yksilölliset edellytykset ja yhteiskunnan tarpeet.

Oppilaan myönteisen minäkuvan vahvistaminen on keskeinen kasvatuksellinen tavoite. Hänen tulee luottaa omiin kykyihinsä, säilyttää elinikäisen oppimisen ilo ja kohdata uusia oppimishaasteita. Tärkeänä kasvatustavoitteena on myös lapsen kasvaminen yhteisön jäseneksi. Hänestä tulisi kasvaa toiset huomioon ottava, hyviä tapoja ja eettisiä periaatteita noudattava, suvaitsevainen ja vastuuntuntoinen ihminen. Lapsen pitäisi oppia kantamaan vastuuta luonnosta ja omasta ympäristöstään lopullisena päämääränä elämän suojeleminen ja säilyttäminen.

Fyysisten ja motoristen taitojen kehittämisen yhteydessä opetetaan myös terveyden ja sen ylläpidon merkitystä. Oman opiskelutyylin löytäminen ja kehittäminen sekä erilaisten työskentelytaitojen omaksuminen on tärkeää myöhempää opiskelua ajatellen. Oppilaan tulee opetella hankkimansa tiedon kriittistä tarkastelua. Oppilaalla tulee olla myös mahdollisuus harjoitella ajattelun ja kertomisen taitojaan sekä itsensä monipuolista ilmaisua ja itsearviointia omassa vertaisryhmässään.

Opetuksen tehtävänä on kansallisen ja paikallisen kulttuuriperinteen vaaliminen, kehittäminen ja uuden kulttuuri perinnön luominen.

Alkuopetus rakentuu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa saadulle perustalle. Perusopetuksen ensimmäisen luokan aloittaminen merkitsee oppivelvollisuuden alkamista. Tavoitteena on esi- ja perusopetuksen erojen ja yhtäläisyyksien tarkempaa tuntemusta.

Alkuopetuksen tehtävänä on antaa lapselle perusvalmiuksia myöhempää koulunkäyntiä varten: luku- ja kirjoitustaito, matemaattiset perustaidot, opiskelu- ja työskentelytaidot ja sosiaalisen kanssakäymisen taidot.

Vuosiluokat 8-9 muodostavat perusopetuksen päättövaiheen, jonka tehtävänä on myös ohjata oppilasta jatko-opintoihin ja kehittää valmiuksia työelämässä.

---

1 Tässä opetussuunnitelmatekstissä **oppilaalla** tarkoitetaan sekä esiopetuksen että perusopetuksen luokkien 1-9 oppilaita. Joissakin esiopetusta tai alkuopetusta koskevissa kohdissa käytetään **lapsi**-sanaa.

## 1.2. Perusopetuksen arvopohja ja toiminta-ajatus

Kemissä perusopetuksen valtakunnallisten arvojen lisäksi keskitytään erityisesti seuraaviin Kemien koulutoimen strategian arvoihin: turvallisuus, esteettisyys, yksilöllisyys, luovuus, vastuullisuus, yhteisöllisyys ja monikulttuurisuus, johon sisältyy myös suvaitsevaisuus.

Oppilas tuntee vastuunsa ympäristöstään ja toimii kestävän kehityksen periaatetta noudattaen niin esteettisten kuin luonnonsuojeluarvojenkin osalta. Hän tuntee kemiläisen kulttuuriperinteen osana suomalaisuuttaan, eurooppalaisuuttaan ja maailmankansalaisuuttaan. Juuriensa tunteminen mutta myös eri kulttuurien ymmärtäminen ja hyväksyminen on tärkeää oppilaan myönteisen minä- ja maailmankuvan muodostumiselle.

Arvot ovat pohjana koulujen hyvälle toimintakulttuurille, arjelle ja juhlalle sekä oppilaan, opettajan että muun henkilökunnan käyttäytymiselle.

Oppilasta ohjataan itsehallintaan ja vastuullisuuteen, sosiaaliseen vastuuntuntoisuuteen ja yhteistyökykyisyyteen. Oppiminen ja itsensä kehittäminen ovat koko elämänmittainen prosessi.

Arvojen kolmiosta näkyvät Kemien perusopetuksen ja esiopetuksen keskeiset arvot (**liite 1**).

Kemien kaupungin koulutoimen strategian toiminta-ajatus ja arvojen kolmio ovat pohjana koulujen omille toiminta-ajatuksille.

**Kemien koulutusasiainkeskus edistää elinikäistä oppimista ja kasvua aktiiviseen kansalaisuuteen. Koulutusasiainkeskus osallistuu valtakunnan varhaiskasvatus- ja koulutusjärjestelmän kehittämiseen.**

## 1.3. Oppimis- ja tiedonkäsitys

Oppiminen perustuu kunkin oppilaan aikaisempiin tietoihin ja kokemuksiin sekä henkilökohtaisiin taitoihin ja tarpeisiin. Oppimisen lähtökohtana on oppijan aktiivisuus ja tavoitteisiin sitoutuneisuus. Tätä silmällä pitäen opettaja valitsee oppijalle ja oppimistilanteeseen sopivat työtavat. Monipuolisten oppimis- ja työskentelytapojen oppiminen on tärkeä osa itse oppimisprosessia. Hyvän oppimisen seurauksena oppija ymmärtää yhä paremmin kulttuuriaan ja ympäristöään. Hän toimii aktiivisesti uuden tiedon omaksujana ja löytäjänä sekä pystyy ratkaisuun kohtaamiaan ongelmia.

## 2. TOIMINTAKULTTUURI

Koulun kasvatus- ja opetustehtävä näkyy käytännössä koulun toimintakulttuurissa. Tavoitteena on avoin, vuorovaikutteinen ja yhteisöllinen toimintakulttuuri.

### 2.1. Toimintakulttuuri arvojen ilmentäjänä

Koulujen toimintakulttuurien kuvauksissa ilmenee, miten arvot näkyvät koulun toiminnassa. Koulut laativat toimintakulttuurin kuvauksensa liitteen 2 mukaisesti ja tarkistavat vuosittain arvojen toteutumisen toimintakulttuurissaan yhteistyössä oppilaiden, kotien ja eri ammattiryhmien kanssa.

### 2.2. Työtavat ja opetusmenetelmät

Opetus on opettajan tavoitteellista toimintaa, jolla hän pyrkii saamaan aikaan oppilaan tietorakenteissa muutoksia. Opettaja on ohjaaja, rohkaisija, suunnittelija ja arvioija. Opiskelu on oppilaan toimintaa, jolla hän pyrkii tietoiseen tai tiedostamattomaan oppimiseen. Tavoitteena on oppilaan sitoutuminen, itsetunnon kehittyminen, itseohjautuvuus ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Oppilaalle järjestetään mahdollisuus osallistua opiskelun suunnitteluun, tavoitteiden asettamiseen ja itsearviointiin. Tärkeää on opettajan saama ja hankkima palaute, jonka avulla hän päätelee, onko tavoite savutettu, tarvitaanko korjaavia toimenpiteitä ja mikä opetuksen suunnittelussa on otettava huomioon.

### 2.3. Oppilaiden ja opettajien yhteistyö ja osallisuus

Yhteistyötaidot ja yhteisöllisyys ovat keskeinen kasvatuksen tavoite. Opetusta suunnitellaan opettajien, oppilaiden ja kotien sekä koulun yhteistyötahojen kanssa aktiivisessa yhteistyössä. Tavoitteena on ryhmätyö- ja tiimityötaitojen sekä opetusta eheyttävien rakenteiden, kuten aihekokonaisuuksien ja koulun toimintakulttuurin kehittäminen. Erityistä huomiota kiinnitetään henkilökunnan työn jakamiseen, yhdessä oppimiseen, työssä jaksamiseen ja moniammatilliseen yhteistyöhön. Koulun henkilökunnan tehtävänä on oppilaan ohjaus ja oppilashuolto. Oppilaan ohjauksella taataan oppilaalle yhtenäinen oppimispolku. Koulu pitää yhteyttä lähiympäristöön ja elinkeinoelämään. Tämä auttaa osaltaan oppilaan kasvamisessa omatoimiseksi yhteiskunnan jäseneksi.

### 2.4. Tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle

Koulut laativat luvun 2.4. eli tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle. Tähän tavoitekeskusteluun osallistuu koko kouluyhteisö. Samalla pohditaan opetussuunnitelman arvopohjaa ja käyttäytymisen arvioinnin perusteita. Käyttäytymisen tavoitteita määriteltäessä otetaan huomioon koulun kasvatukselle asetetut tavoitteet. Tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle jaetaan vanhemmille kommentointia varten. Lukuvuoden lopussa arvioidaan, miten tavoitteet on saavutettu ja heijastavatko ne riittävästi opetussuunnitelman arvoja. Tavoitteet tarkistetaan lukuvuosittain.

## 2.5. Oppimisympäristö

Opettaja rakentaa luotettavan suhteen oppilaaseen, asettaa järkevät rajat ja säännöt sekä luo positiivisen ja välittävän ympäristön. Näin rakennettu oppimisympäristö tukee oppilaan itsetuntoa. Se on avoin, oppilaan maailman huomionottava (harrastukset, vuorovaikutustaidot, elämäntilanne), myönteinen, turvallinen ja yhteisöllinen. Aktiivisesti mietitään keinoja, joilla oppilaan itsetuntoa voi kohentaa. Yhteisöllisyyttä ja luovuutta tuetaan parantamalla ryhmään kuuluvuutta ja hyväksyntää sekä mahdollistamalla tutustuminen toisiin ihmisiin. Kasvatetaan tietoisuutta ystävyysuhteita ja taidoista solmia ystävyysuhteita sekä rohkaistaan ikätovereiden hyväksymistä. Annetaan palautetta siitä, kuinka hyväksyä heikkoudet ja kuinka hyötyä virheistä. Opetetaan positiivisen palautteen tärkeyttä oppilaalle itselleen ja toisille oppilaille. Myös toisen oppimisen tukeminen on tavoitteena. Vastuullisuuteen opetetaan painottamalla kykyä tehdä päätöksiä, etsiä vaihtoehtoja ja selvittää seurauksista. Samoin opetellaan tavoiteasettelua.

Pedagogisen oppimisympäristön lähtökohtana on eettisyys: opettaja toimii tietoisesti opetus suunnitelman edellyttämällä tavalla. Lähtökohtana on oppilaantuntemus: otetaan selville, millainen on oppilaan itsetunto, oppimistavat, aikaisemmat tiedot ja kokemukset. Luodaan lämmin ja positiivinen ympäristö, jossa oppilaat tuntevat olonsa hyväksytyksi ja välitetyiksi. Oteetaan huomioon oppilaan tunteet, mieli ja keho. Oppimisympäristö rakennetaan johdonmukaiseksi. Opetus on demokraattista ka ilmiökeskeistä, ja se mahdollistaa erilaiset ja monipuoliset opetusmenetelmät. Opettajien ammatillista täydennyskoulutusta kehitetään.

Fyysinen oppimisympäristö on innostava, monipuolinen, kiireetön ja turvallinen. Tieto on helposti saatavilla ja oppiminen liittyy todellisiin tilanteisiin. Ympäristössä otetaan huomioon esteettisyys, luovuus, joustavuus ja muunneltavuus, jolloin myös yksilöllinen eteneminen on mahdollista.

Koulussa arvioidaan oppimisympäristöjä lukuvuosittain. Koulut kuvaavat oppimisympäristöjään ja niiden kehittämistä ja sen aikataulua tässä luvussa ja lisäksi oppiainekohtaisissa luvuissa.

## 2.6. Koulun toiminnan kehittäminen ja arviointi

Koulua kehitetään ja arvioidaan kunnan (liite) ja koulun arviointisuunnitelman mukaan. Koulutuslautaunta päättää vuosittaisista painopistealueista.



### 3. OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN PERIAATTEET

#### 3.1. Tuntijako

Kemin kaupungin perusopetuksessa noudatetaan **liitteen 3** mukaista kunnallista tuntijakoa. Koulut voivat valita taito- ja taideaineiden koulukohtaisen tuntien sijoittelun musiikin, liikunnan, käsityön ja kuvataiteiden minimituntien lisäksi. Valinnaisaineissa tavoitteena on mahdollisimman yhtenäinen kunnallinen valinnaisainetarjotin luokilla 7-9. Koulujen opetussuunnitelmissa esitellään valinnaisaineet sekä niiden jakautuminen 7-9 luokille.

#### 3.2. Painotukset

Tässä luvussa kouluissa kuvataan opetuksen mahdolliset painotukset ja toiminnan periaatteet. Painotusten tulisi näkyä myös toiminta-ajatuksessa ja toimintakulttuurissa.

#### 3.3. Kieliohjelma

Kemin kunnallisessa opetussuunnitelmassa noudatettava kieliohjelma on **liitteessä 4**.

#### 3.4. Eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetus: maahanmuuttajat

Maahanmuuttajien opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita oppilaiden erilaiset taustat huomioon ottaen. Tavoitteena on oppilaan kasvun tukeminen sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että oppilaan oma kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Koulun opettajien ja henkilökunnan sekä oppilaiden ja heidän huoltajiensa aktiivisessa yhteistyössä vaihdetaan kieli-, kulttuuri, koulutusjärjestelmä- ja yhteiskuntatietoutta ja käytetään tätä molemminpuolisen oppimisen edistämiseksi. Koulun toiminta-ajatus, toimintakulttuuri ja arviointi tehdään oppilaille ja heidän huoltajilleen tutuiksi. Koulut antavat asiantuntemustaan ja materiaaliaan aktiivisesti myös toisille kouluille.

Lukuvuoden alussa kouluissa määrätään vastuhenkilö, joka laatii alustavan suunnitelman maahanmuuttajaoppilaiden kieli- ja tukiopetuksesta sekä muista tukitoimenpiteistä lukuvuodeksi. Suunnitelmassa määritellään osallistuminen suomi toisena kielenä -opetukseen ja osallistuminen suomi äidinkielenä -opetukseen. Nimetään opettajat ja laaditaan selkeä lukujärjestys lukuvuodeksi. Tarvittaessa laaditaan maahanmuuttajaoppilaille henkilökohtaiset opimissuunnitelmat, jotka liitetään oppilaskortin liitteeksi ja joiden tavoitteiden toteutuminen arvioidaan lukukausittain.

Mikäli oppilaan huoltajien kielitaito vaatii keskustelutilaisuuksissa tulkin käyttöä, on koulussa järjestettävä vähintään kerran lukukaudessa tilaisuus, jossa oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa selvitetään koulunkäyntiin liittyviä asioita tulkin välityksellä.

### 3.4.1 Valmistava opetus

Kaikille peruskouluikäisille eli 7-17-vuotiaille oppilaille, joiden suomen kielen taito ei riitä perusopetukseen osallistumiseksi, voidaan kunnan päätöksellä järjestää valmistava opetus. Valmistavassa opetuksessa oppilas tutustuu suomalaiseen kouluun, sen tapoihin ja opetusmenetelmiin. Opetuksen tavoitteena on suomen kielen taidon ja oppimisvalmiuksien kehittäminen perusopetukseen riittäviksi. Suomen kielen lisäksi muita aineita ovat matematiikka, ympäristötieto (biologia ja maantieto), suomen historia, musiikki, liikunta (urheilu), käsityö ja kuvataide. Uskontoa ei valmistavan opetuksen aikana opeteta. **Liitteessä 5** on ehdotus valmistavan opetuksen tuntijaosta.

Valmistava opetus on vuosiluokkiin sitomaton. Opetusta annetaan vähintään valtion osuuteen oikeuttava tuntimäärä. Jokaiselle oppilaalle laaditaan hänen oppimisvalmiuksiaan ja taitojaan vastaava henkilökohtainen oppimissuunnitelma. Valmistavan opetuksen aikana kartoitetaan oppilaan oppimisvalmiudet ja erityistarpeet. Kun opetus päättyy, oppilaalle määritetään taitoja ja valmiuksia vastaava luokka-aste. Valmistavaa opetusta ei arvioida numeroilla vaan sanallisella todistuksella. Valmistava opetus kestää yleensä vuoden, mutta aika on yksilöllisesti joustava. Oppilaat siirtyvät valmistavan opetuksen jälkeen perusopetukseen omiin lähikouluhinsaan.

Valmistava opetus voidaan järjestää yhteistyössä seutukunnan muiden kuntien kanssa myös muualla kuin kotikunnassa.

## 4. OPISKELUA TUKEVA TOIMINTA

### 4.1. Opiskelun yleinen tuki

#### 4.1.1. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Huoltajilla on ensisijainen kasvatustavoite lapsesta. Koulu tukee huoltajia vastaamaan osaltaan lastensa tavoitteellisesta kasvatuksesta ja opetuksesta. Huoltajien tulee voida osallistua koulun toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Ennen kuin koulu vahvistaa kasvatustavoitteensa, varataan huoltajille tilaisuus tulla kuulluiksi. Koulun on oltava aloitteellinen yhteistyön käynnistämiseksi. Huoltajille tiedotetaan luokka-asteittain oppilassisältöjen ja kasvatuksen keskeisistä tavoitteista, jotta huoltajat voivat tukea oppilaan oppimista. Opetussuunnitelma on luettavissa koulun kotisivuilla.

Kodin ja koulun välisen yhteistyön on perustettava osapuolten tasa-arvoisuuteen. Erityistä huomiota yhteistyön luomiseen kiinnitetään koulunkäynnin alkuvaiheessa ja koko perusopetuksen ajan vaihdettaessa koulua tai muissa siirtymisvaiheissa. Yhteistyön pohjaa luodaan myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle.

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä kehitetään jatkuvasti. Huoltajat on kutsuttava koulunkäyntiin liittyvään tapaamiseen vähintään kerran lukuvuodessa. Tarvittaessa perheitä autetaan oppilaiden koulunkäyntiä ja hyvinvointia koskevissa kysymyksissä moniammatillisen yhteistyöverkon avulla.

#### 4.1.2. Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan opinto-ohjelman toteuttamiseksi. Oppimissuunnitelma voidaan laatia kaikille oppilaille. Koulu päättää oppimissuunnitelman laatimisesta opetussuunnitelmassaan.

#### 4.1.3. Ohjauksen järjestäminen/Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan opiskeluvalmiuksien kehittymistä, tukea hänen sosiaalista kasvuaan ja auttaa oppimisvaikeuksien ehkäisemisessä sekä tukea oppilaita, jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen. Oppilaanohjauksen avulla tuetaan oppilaan itsenäistymistä ja tasapainoisen persoonallisuuden kehittymistä. Oppilaanohjausta annetaan 1-6 vuosiluokilla eri aineiden opetukseen ja koulun muun toiminnan yhteydessä, 7. ja 9. vuosiluokilla oppilaanohjausta annetaan tämän lisäksi 1 oppitunti viikossa.

Ohjaustoiminnan tulee jatkua yhtenäisesti koko perusopetuksen ajan. Jatkuvuus taataan siten, että kaikki opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja erityisesti opiskelun nivelvaiheissa.

Sujuvan opiskelun turvaamiseksi oppilaan opiskelutaitoja ja -tekniikkaa kehitetään. Oppilasta ohjataan vastuullisen vastuulliseen suhtautumistapaan koulutyötä ja tehtäviään kohtaan ja häntä toteutetaan monipuolisiin työtapoihin ja tiedonhankintaan. Oppilaille tulee mahdollisuuksia tutustua alustavasti erilaisiin työtehtäviin ja ammatteihin. Hyvien opiskeluvalmiuksien luomisella edistetään oppilaan menestymistä myöhemmissä opiskeluissa.

Oppilasta ohjataan käyttämään vapaa-aikaansa tarkoituksenmukaisella tavalla esimerkiksi koulun kerhoissa ja koululla järjestettävässä iltapäivätoiminnassa.

Ohjaustoiminnan periaatteet ja työnjako eri toimijoiden kesken on määriteltävä koulun opetussuunnitelmassa. Koulun opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus, miten yhteistyötä paikallisen työ- ja elinkeinoelämän kanssa toteutetaan koko koulun toiminnan tasolla. Eri oppiaineiden opetukseen tulee sisältyä kokonaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen antamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

#### **4.1.4. Tukiopetus**

Tukiopetus on tukitoimi, jolle ovat ominaisia yksilölliset tehtävät, yksilöllinen ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimisvaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Ennen kuin oppilaan menestyminen oppiaineissa tai aineryhmässä arvioidaan heikoksi, hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua tukiopetukseen.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, mutta myös huoltaja voi olla aloitteentekijänä. Tukiopetusta on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan huoltajien kanssa, ja heille tulee antaa tietoa tukiopetuksen järjestämisestä. Koulujen opetussuunnitelmissa täsmennetään tukiopetuksen järjestämisen tapa ja siitä tiedottaminen huoltajille.

Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan koulumenestyksen kannalta on tarkoituksenmukaista. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten opituntien aikana tai niiden ulkopuolelle.

#### **4.1.5. Oppilashuolto**

Oppilashuoltoon kuuluu oppilaiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Oppilashuollolla edistetään oppilaiden tasapainoista kasvua ja kehitystä. Sillä tuetaan välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen kulttuuria kouluyhteisössä sekä varmistetaan kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus. Oppilashuollon avulla pyritään ehkäisemään ja tunnistamaan oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia sekä muita ongelmia riittävän ajoissa sekä puuttumaan niihin (**liite 6**). Tavoitteena on luoda turvallinen ja terve oppimis- ja työympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää työyhteisön hyvinvointia.

Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville, ja sitä toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilashuoltotyötä koordinoidaan ja kehitetään moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä yhteistyössä kunnan ja seutukunnan oppilashuoltotyössä olevien viranomaisten ja kehittämistyöryhmien kanssa. Oppilashuoltotyössä noudatetaan eri ammattiryhmiä koskevia sekä muita tietojensaantia ja salassapitoa koskevia säädöksiä.

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Tavoitteisiin pyritään yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajiensa, opetushenkilöstön, kouluterveydenhuollon ja muiden psykososiaalisesta oppilashuollosta vastaavien asiantuntijoiden kanssa.

Kemissä oppilashuoltoon kuuluvat ruokahuollon palvelut, kouluterveydenhoitopalvelut, koulu-  
kuljetuspalvelut, avustajapalvelut, perheneuvolapalvelut, koulukuraattorin palvelut sekä  
iltapäiväkerhopalvelut. Oppilaiden tarvitsemia erityispalveluita antavat paikalliset tukiverkostot  
kuten sosiaali- ja terveystoimi, Kela ja Länsi-Pohjan keskussairaala.

#### Koulujen opetussuunnitelmassa kuvataan

- toiminta kouluyhteisön hyvinvoinnin, turvallisuuden, sosiaalisen vastuullisuuden ja keskinäisen vuorovaikutuksen edistämiseksi
- oppilaalle tarjottava tuki ja ohjaus koulunkäynnissä, lapsen ja nuoren elämän fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen tukemisessa, jatko-opintojen suunnittelussa ja vaikeuksien poistamisessa.
- eri asiantuntijoiden ja kodin yhteistyö sekä paikalliset tukiverkostot oppilaan tarvitsemien turvaamiseksi, oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimiseksi ja seuraamiseksi
- toimenpiteet ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteita varten  
tällaisia ovat oppilaiden poissaolot, kiusaaminen, väkivalta,  
mielenterveyskysymykset, tupakointi ja päihteet, erilaiset onnettomuudet ja kuolemantapaukset. Tavoitteena on yksilöntukeminen ja yhteisön toimintakyvyn säilyttäminen fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa.
- oppilaiden aktiivinen rooli koulujen yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin kehittämisessä  
koulusovittelu ja tukioppilastoiminta  
oppilaskunnan toiminta
- koulumatkakuljetuksissa yleiselle turvallisuudelle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen
- kouluruokailun järjestämisessä huomioon otettavien terveys- ja ravitsemuskasvatuksen ja tapakasvatuksen tavoitteet.

Kemissä jokaisella koululla on toimiva, säännöllisesti kokoontuva, nimetty moniammatillinen oppilashuoltoryhmä. Oppilashuoltoryhmä toimii yhteistyössä oppilaan vanhempien kanssa, jotka voivat osallistua ryhmän kokouksiin. Oppilashuoltoryhmä tekee yhteistyötä kasvatuksesta vastaavien viranomaisten sekä hoidosta vastaavien asiantuntijoiden kanssa. Oppilashuoltoryhmään voivat kuulua: rehtori/koulunjohtaja, koulukuraattori, alueen sosiaalityöntekijä, alueen nuorisotyöntekijä, 7-9 luokilla opinto-ohjaaja sekä joku muu asiantuntija. Oppilashuoltoryhmän tulee toimia ensisijaisesti ennalta ehkäisevästi, mutta sen tulee tarvittaessa nopeasti puuttua oppilaiden ongelmiin.

Oppilashuoltoryhmän tehtävä on valvoa ja seurata erityisopetukseen siirrettyjen oppilaiden henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevien suunnitelmien (HOJKS:ien) asianmukaista laadintaa ja käyttöä. Rehtori tai opettaja esittelee oppilashuoltoryhmälle erityisopetuksen oppilaiden henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevat suunnitelmat, joissa on opettajan, oppilaan ja vanhempien/huoltajien allekirjoitus. Tarvittaessa oppilaan HOJKS voidaan laatia oppilashuoltoryhmän kokouksessa, johon myös oppilas ja hänen vanhempansa osallistuvat.

Oppilashuoltoa varten jokainen koulu laatii lukuvuosisuunnitelman, jossa on tavoitteet oppilashuollon toiminnalle tulevalle lukuvuodelle sekä edellisen vuoden toiminnan arviointi.

Koulujen opetussuunnitelmiin sisältyy

- Kriisisuunnitelma
- Pelastussuunnitelma
- Tupakoinnin ja päihteiden ennaltaehkäisyyn liittyvä suunnitelma yhteistyössä Kemian kaupungin Info-ryhmän kanssa (**liite 7**)
- Kiusaamiseen ja kiusaamisen ehkäisyyn liittyvä suunnitelma.

Näiden suunnitelmien laatimisessa tulee ottaa huomioon Työturvallisuuslain 10. §, jonka tavoitteena on vaaratilanteiden tunnistaminen ennakolta.

Koulujen opetussuunnitelmiin lisätään lisäksi seuraavat liitteet tai kuvaukset:

Koulun menettely kurinpitotoimenpiteissä (POL 36§):

- huoltajien kuuleminen
- oppilaan oppilashuollon ja opetuksen järjestäminen mahdollisen erottamisen aikana
- kurinpitotoimenpiteiden dokumentointi.

Menettelytavat jälki-istunnon antamisessa:

- oppilaan kuuleminen
- ilmoittaminen huoltajille
- jälki-istunnon kirjaaminen

Menettelytavat tunnilta (luokkahuoneesta, muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta) poistamisessa jäljellä olevan oppitunnin ajaksi:

- poistetun oppilaan valvonnan järjestäminen
- ilmoittaminen huoltajalle
- kirjaaminen.

Opetuksen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi:

- ilmoittaminen huoltajille
- kirjaaminen
- oppilaan valvonnan, oppilashuollon ja opetuksen järjestäminen.

Poissaolojen seuranta ja kirjaaminen

Luvattomista poissaoloista ilmoittaminen huoltajille

Voimakeinojen käyttö

Järjestyssäännöt.

Oppilaiden hyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu kouluyhteisössä kaikille. Oppilashuollolla edistetään oppilaiden tasapainoista kasvua ja kehitystä, sekä varmistetaan kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus. Tavoitteena on turvallisen ja terveen oppimis- ja työympäristön luominen sekä mielenterveyttä ja kasvua suojaavien tekijöiden edistäminen. Oppilashuolto on ensisijaisesti ennalta ehkäisevää, mutta myös oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaisesta tunnistamisesta ja niihin puuttumisesta.

Erityistä huomiota kiinnitetään erilaisiin muutostilanteisiin sekä koulutuksen nivelvaiheisiin. Näitä ovat lapsen siirtyminen esiopetuksesta alkuopetukseen, opettajan vaihtuminen, koulun vaihtuminen, oppilaan siirtyminen uuteen oppimisympäristöön viidenneltä kuudennelle tai kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle sekä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen.

#### **4.1.6.Kerhotoiminta**

Koulun kasvatus- ja opetustyöstä voidaan täydentää ja syventää järjestämällä kerhotoimintaa. Toiminnan järjestämisen periaatteet tulee kirjata koulun opetussuunnitelmaan. Kerhot ovat oppilaille vapaaehtoisia.

Kerhotyössä tarjotaan monipuolista, lasta ja nuorta arvostavaa toimintaa. Kerhot antavat oppilaalle mahdollisuuden sosiaaliseen toimintaan ja itsensä kehittämiseen omien harrastusten ja taipumusten mukaan. Iltapäivällä pidettävät kerhot tarjoavat lisäksi paikan koulutyön jälkeiseen ajanviettoon, lasten oman kulttuurin luomiseen ja ylläpitämiseen, mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemukseen. Opettajalle/ohjaajalle kerho tarjoaa mahdollisuuden lisätä oppilaantuntemusta.

Kerhotoimintaa kehitetään Kemissä toimivien järjestöjen, yhteisöjen, seurakuntien ja/tai yritysten kanssa. Koulun kerhotyö on hyvä tapa lisätä koulun, kodin ja ympäröivän yhteiskunnan yhteistyötä.

#### **4.1.7.Aamu- ja iltapäivätoiminta**

Kemin kaupungissa järjestetään perusopetuslain 8A-luvun mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa koulutuslautakunnan (9.6.2004 pykälä 64) hyväksymän toimintasuunnitelman mukaan.

## **4.2. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus**

### **4.2.1. Eri tukimuodot**

Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen järjestämisessä noudatetaan mahdollisimman laajasti lähikouluperiaatetta. Oppilaiden opetuksessa tulee huomioida yksilölliset oppimis- ja kehitystarpeet.

Erityistä tukea tarvitsevaa oppilasta autetaan erilaisin tukitoimin (**liite 8**), jotka määräytyvät oppilaan tarpeiden mukaan. Keskeisiä tukitoimia ovat tukiopetus, erityisopetus, koulunkäyntiavustaja, asiantuntijapalvelut, henkilökohtainen oppimissuunnitelma sekä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus voidaan järjestää yleisopetuksessa tai erityisopetuksessa. Erityisopetukseen siirrettyjen tai otettujen oppilaiden oppimäärät ja muut opetukseen liittyvät asiat määrätään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

Erityisopetukseen siirretyllä tai otetulla yksilöllistä oppimäärää suorittavalla oppilaalla on ns. kotiluokkana erityisopetuksen luokka tai pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavien oppilaiden erityisopetusluokka.

### **4.2.2. Osa-aikainen erityisopetus**

Osa-aikaisella erityisopetuksella tarkoitetaan yleisopetuksen yhteydessä annettavaa erityisopetusta, jolloin oppilaan kotiluokkana on yleisopetuksen luokka. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa jokaiselle erityistä tukea tarvitsevalle, myös erityisopetukseen siirretylle tai otetulle oppilaalle.

Kouluilla on erityisopetuksen tuntikiintiö, joka perustuu kunkin koulun oppilasmäärään. Lisäksi koululle annetaan erillisen hakemuksen perusteella lukuvuosittain erityisopetusresurssia, jonka jakoperusteena on oppilaan heikkolahjaisuus tai laaja-alainen kehitysviivästymä. Tätä resurssia myönnetään oppilaille, joille on laadittu henkilökohtainen oppimissuunnitelma tai henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS. Tämän resurssin saaminen ei edellytä erityisopetussiirtoa. Nämä erityisopetustunnit järjestetään joko yksilö- tai pienryhmäopetuksena. Koulutulokkaille erityisopetusresurssia varataan psykologin tutkimustulosten pohjalta.

Erityisopettajat/luokanopettajat pitävät vuosiluokilla 1-6 samat testit kaikilla kouluilla vuosittain matematiikassa, lukemisessa ja kirjoittamisessa.

### **4.2.3. Erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen opetus**

Erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen oppilaiden opetus järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä, siten kuin erityisopetukseen otto- tai siirtopäätökseen on merkitty.



Erityisopetukseen otetulla oppilaalla tarkoitetaan pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvaa vammaista, kehitysvammaista tai vaikeasti kehitysvammaista oppilasta, joka suorittaa eri oppiaineissa joko yleistä tai yksilöllistä oppimäärää tai jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ja niiden osa-alueet ovat

*Kieli ja kommunikaatio:* kielellinen tietoisuus, kielellinen luokittelu, kuuleminen, ilmaisu, nimeäminen, puhuminen, sanavarasto, ei-kielellinen ilmaisu, kirjoitettu kieli ja ajattelu.

*Motoriset taidot:* puhe-elinten motoriikka, kehon tuntemus, avaruudelliset suhteet, tasa paino ja koordinaatio, karkeamotoriikka, silmän ja käden koordinaatio, kehon rytmi sekä kestävyys ja lihasvoima.

*Sosiaaliset taidot:* vuorovaikutustaidot, tunteiden tunnistaminen, kanssakäyminen ja itsehallintataidot.

*Päivittäisten toimintojen taidot:* itsestään huolehtiminen, asuminen kotona, eläminen yhteisössä, terveys ja turvallisuus, vapaa-aika ja työskentelyvalmiudet.

*Kognitiiviset taidot:* aistien stimulaatio, visuaalinen tavoittelu ja objektin pysyvyys, ongelman ratkaisu, kielellinen jäljittely, motorinen jäljittely, syyseurasuhde, esineen paikallistaminen ja avaruudelliset suhteet, toimintojen kehittyminen suhteessa esineisiin, leikki ja toiminnallinen oppimiskyky.

Päätöksen 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen ottamisesta tekee koulutuslautakunta. TAKaisin siirron näiden oppilaiden osalta tekee koulun rehtori. Näiden oppilaiden ensimmäisen luokan aloittaminen pohjautuu oppilaan esiopetuksessa laadittuun henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan ja heidän opetuksensa järjestetään yleisopetuksen yhteydessä tai keskitetysti erityisluokilla.

Oppilas tulee siirtää erityisopetukseen, kun hän ei oppimisvaikeuksien vuoksi, koulun tukitoimista huolimatta, saavuta hyväksytysti yleisopetuksen tavoitteita tai yleisopetuksen tavoitteiden saavuttaminen vaatii huomattavia erityisjärjestelyjä. Arvioinnin tukena voidaan käyttää koulujen yhteisesti laatimia yleisopetuksen äidinkielen ja matematiikan minitavoitteita (**liite 9**).

Oppilasta ei tule siirtää erityisopetukseen ilman erityistä syytä ennen toisen lukuvuoden alkua.

Erityisopetukseen siirrettyjen, yleistä opetussuunnitelmaa noudattavien oppilaiden, joiden erityisen tuen tarve johtuu ensisijaisesti sosiaalisesta sopeutumattomuudesta, opetus järjestetään 1-6 luokilla keskitetysti luokkamuotoisena erityisopetuksena ja luokilla 7-9 koulukohtaisesti joko luokkamuotoisena erityisopetuksena tai yleisopetuksessa osa-aikaisen erityisopetuksen tuella.

#### **4.2.4. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)**

Jokaiselle erityisopetukseen otetulle tai siirretylle oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS, joka päivitetään vähintään kahdesti lukuvuodessa (syyskuussa ja tammikuussa)

HOJKS:n laatimisesta vastaa opettaja, joka arvioi oppilaan ao. oppiaineessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot:

- taustatiedot (koti, koulu)
- Kuvaus oppilaan nykytilanteesta (valmiudet, taidot, vahvuudet ja ongelmakohdat), erityisesti kirjataan myönteiset havainnot edistymisestä ja onnistuneista opetusjärjestelyistä ja toimintatavoista.
- esitys oppiaineista ja viikkotuntimääristä sekä tieto siitä, minkä opetussuunnitelman mukaan kutakin oppiainetta opiskellaan.
- opetuksen keskeiset sisällöt ja tavoitteet
- kuvaus menetelmistä tavoitteiden saavuttamiseksi (opetusjärjestelyt, avustajapalvelut, ulkopuoliset asiantuntijapalvelut, erityiset apuvälineet ja oppimismateriaalit jne.)
- oppilaan kanssa työskentelevien henkilöiden vastualueet
- oppilaan edistymisen seurannan ja arvioinnin periaatteet
- sitoutuminen suunnitelmaan allekirjoituksin (jokainen mukana oleva)
- jakelu: tieto, kenelle annetaan luettavaksi
- liitteet: asiantuntijalausunnat, erityisopetuksen siirtopäätös.

Kemin kaupungissa käytetään samaa HOJKS- kaavaketta kaikissa peruskouluissa (**liite 10**).

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman toteutumista tulee arvioida ja seurata säännöllisesti ja erityisesti oppilaan siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen aikana luokasta ja koulusta toiseen sekä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan siirtyessä koulusta toiseen tai 7. luokalle hänen HOJKS:nsa päivitetään tilaisuudessa, jossa on vastaanottavan koulun edustaja paikalla. Päivittämisestä vastaa vastaanottavan koulun rehtori ( PKL§31,31A).

## 5. ARVIOINTI

### 5.1. Oppilaan arviointi

Oppilaan arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana ja päätösarviointiin, joilla on erilaiset tehtävät.

#### 5.1.1. Arviointi opintojen aikana

##### Arvioinnin tehtävä

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kuvata, miten oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta muodostamaan realistinen kuva oppimisestaan ja kehittymisestään ja siten tukea myös oppilaan persoonallisuuden kasvua.

##### Arvioinnin periaatteet

Opintojen aikaisen arvioinnin tulee olla totuudenmukaista ja perustua monipuoliseen näyttöön. Arvioinnin tulee kohdistua oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla. Arvioinnissa otetaan huomioon sen merkitys oppimisprosessissa. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa on tärkeää opettajan antama jatkuva palaute. Arvioinnin avulla opettaja ohjaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta sekä päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät kansallisesti sen tieto- ja taitotason, joka on oppilaan arvioinnin pohjana. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8). Sanallisessa arvioinnissa kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta tukee opettajaa hänen arvioidessaan oppilaan edistymistä, ja se on arvioinnin perusta kuvatessa, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu jokaisen oppiaineen osion päätteeksi tuntijaon nivelkohtaan.

**Tässä kuntakohtaisessa** opetussuunnitelmassa määritellään yleiset ja oppiainekohtaiset arvioinnin perusteet. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa etukäteen tietoa arvioinnin perusteista ja pyydettyä on selvitettävä jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu.

Oppiaineet, aineryhmät, ja käyttäytyminen voidaan arvioida sanallisesti, numeroarvosteluna tai näiden yhdistelmänä. Numeroarvosana kuvaa osaamisen tasoa. Sanallisella arvioinnilla voidaan kuvata myös oppilaan menestymistä ja oppimisprosessia. Yhteisten aineiden arvioinnissa todistuksissa tulee käyttää numeroarvostelua viimeistään kahdeksannella vuosiluokalla.

Jos oppilas suorittaa jonkin yhteisen oppiaineen kaikki opinnot ennen tätä, tulee numeroarvostelua käyttää lukuvuositodistuksessa jo sinä lukuvuonna, jolloin kyseisen oppiaineen opiskelu päättyy. Sanallista arviointia käytettäessä lukuvuositodistuksesta tulee käydä ilmi, onko oppilas saavuttanut vuosiluokan yhteiset tavoitteet hyväksytysti.

**Luokilla 1-4 arviointi on sanallista. Poikkeuksen tässä tekee neljännen luokan viimeinen arviointi, jolloin arviointi on tehtävä numeroin.** Valinnaisten aineiden arvioinnista päätetään **koulukohtaisessa** opetussuunnitelmassa.

Arviointipalautetta tulee antaa oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuositodistuksen lisäksi riittävästi ja monipuolisesti. Tietoa tulee antaa oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä. Arviointipalautetta voidaan antaa välitodistuksien, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluissa tai muilla tavoin.

**Oppilaan arviointi suoritetaan vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa kuitenkin siten, että oppilas arvioidaan vähintään kerran lukuvuodessa. Edellisen lisäksi oppilaan on saatava sanallinen arviointi vähintään kerran lukuvuodessa. Arviointi voi olla joko kirjallinen tai suullinen, ja se on dokumentoitava. Liitteessä 11 on malli sanallisesta arvioinnista, jota koulut käyttävät pohjana omille sanallisille arvioinneilleen.**

### **Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain**

Perusopetuksen asetuksen 11§:ssä on määrätty opinnoissaan etenemisen ja vuosiluokalta siirtymisen periaatteet. Opetussuunnitelman perusteet täsmentävät asetusta. Koulun opetussuunnitelmassa **tarkennetaan** vuosiluokalle jättämisen käytäntöjä. Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän suorittaa hyväksytysti kaikki opetussuunnitelmassa määritellyt vuosiluokan oppimäärän kuuluvat eri oppiaineiden tai aineryhmien opinnot.

Oppilas voi siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa tai aineryhmässä on hylätty. Oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa koulun opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana lukuvuoden koulutyön päätyttyä.

His suritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan tehdä ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osat alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia näyttömahdollisuuksia.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos siitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suorituksen raukeavat.

### **Opinnoissa eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan**

Mikäli koulun opetussuunnitelmassa on perusopetusasetuksen 11§:n 3. momentin mukaisesti päätetty, että oppilas voi edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaan, opetussuunnitelmassa on määriteltävä ne tiedot ja taidot, jotka ovat edellytyksenä kunkin opintokokonaisuuden opiskelun aloittamiselle. Perusopetusasetuksen mukaan oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas siirtyy lukukauden koulutyön päätyttyä seuraa-

valle vuosiluokalle. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella.

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuus ikänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.

## Arvioitavat oppiaineet

Peruskoulun kaikki oppiaineet arvioidaan ympäristö- ja luonnontieto -aineryhmää lukuun ottamatta erillisinä. Vuosiluokilla 1-4 arvioidaan yhtenä kokonaisuutena ympäristö- ja luonnontieto. Vuosiluokilla 5-6 biologia ja maantieto arvioidaan yhtenä kokonaisuutena, samoin fysiikka ja kemia. Vuosiluokilla 7-9 arvioidaan biologia, maantieto, fysiikka, kemia ja terveystieto jokainen erikseen.

## Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppilaan oppimaan oppimistaitojen arviointia. Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat työskentelylle eri oppiaineissa asetetut tavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä voidaan arvioida myös erikseen. **Oppilaalle vähintään kerran lukuvuodessa annettavan sanallisen arvioinnin yhteydessä on oppilaalle annettava arvio hänen työskentelystään.**

## Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, että miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa työtä ja noudattaa sääntöjä. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Koulun opetussuunnitelmassa asetetaan tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle. Käyttäytymisen arvioinnissa otetaan huomioon koulun arvopohja, toimintakulttuuri ja kasvatukselle asetetut tavoitteet. **Mikäli oppilaan käyttäytymistä arvioidaan sanallisella arvioinnilla, arviointi annetaan todistuksen liitteenä eikä liite ole julkinen asiakirja.**

## Oppilaan itse arviointi

Perusopetuksen yhtenä tehtävänä on kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Itsearviointitaitojen tarkoituksena on tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaidon kehittymistä. Tavoitteena on, että oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva oppijana sekä osallisuuden tunne vahvistuvat. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii myös tiedostamaan omaa edistymistään ja oppimiselle asetettuja tavoitteita sekä asettamaan itse opiskelulle tavoitteita ja säätämään oppimisprosessia.

Itse arviointitaitojen kehittymiseksi oppilasta tulee ohjata tarkastelemaan oppimisprosessiaan sekä arvioimaan oppimis- ja työskentelytaitojaan. Tämä edellyttää säännöllisen palautteen antamista oppilaille hänen työskentelystään. Oppilasta tulee ohjata ja kannustaa arvioimaan monipuolisesti osaamistaan ja oppimistaan.

**Lukuvuoden aikana oppilaan tulee voida arvioida itseään ja saada palautetta itsearviointista. Itsearviointiin tulee kohdistua monipuolisesti osaamiseen ja oppimisen eri alueisiin. Oppilaan itsearviointi on osa kerran lukukaudessa annettavaa sanallista arviointia.**

### **Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan arviointi**

Koulun opetussuunnitelmassa tarkennetaan, miten sellaisen oppilaan, jota ei ole otettu tai siirretty erityisopetukseen, lievät oppimisvaikeudet otetaan huomioon arvioinnissa. Arvioinnissa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Koulun opetussuunnitelmassa tarkennetaan, millaisia menetelmiä koulussa käytetään.

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan arvioinnin perusteet määritellään hänelle laadittavassa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa. (HOJKS).

Jos **koulussa on** erityisopetukseen otettaessa tai siirrettäessä päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin oppilaan omiin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. Koska yksilöllisten oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla, on koulussa etukäteen päätettävä arvioinnin suorittamistavasta.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu yleiseen perusopetuksen opetussuunnitelmaan tai yksilöllisiin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan henkilökohtaisessa opintojen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motorikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arviotaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman ja sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

### **Maahanmuuttajaoppilaan arviointi**

Maahanmuuttajaoppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Oppilaan arvioinnissa tulee käyttää monipuolista, ja joustavia ja oppilaan tilanteeseen sovitettuja arviointimenetelmiä, jotta hän kykenee osoittamaan osaamisensa mahdollista suomen tai ruotsin kielen taitojen puutteesta huolimatta. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla sanallista koko perusopetuksen ajan luokan ottamatta päättöarviointia. **ks. myös luku 3.4. ja 6.2.2.**

## 5.1.2. Päätöarviointi

### Arvioinnin tehtävä

Päätöarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdella oppilaita tasavertaisesti. Päätöarvosanan tulee kussakin yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8-9. Päätöarviointia varten on laadittu perusopetuksen päätöarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päätöarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päättövaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päätöarvioinnin kriteereiden mukaan.

Päätöarvioinnin kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle kahdeksan (8). Päätöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävästi (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämään osaamista.

Päätöarvioinnissa työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päätöarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päätöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

### Arvioitavat oppiaineet

Perusopetuksen päättövaiheessa numeroin arvosteltavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, ensimmäinen vieras kieli, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö. liikunta sekä kotitalous.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa arvioidaan kohdassa 7.2 mainitut oppimäärät, joista oppilas opiskelee yhtä tai kahta. Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päätöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta toiseen.

Koulujen opetussuunnitelmiin merkitään selkeästi, mitkä valinnaisaineet muodostavat yhteisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän. Nämä valinnaisaineet arvioidaan numeroin. Alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä

koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Koulun opetussuunnitelmaan merkitään, mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinoksi. Tällainen valinnaisaine voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

### 5.1.3 Todistukset

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen.

Perusopetuksen aikana käytetyt todistukset ovat

1. Lukuvuositodistus
2. Välitodistus
3. Erotodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päätyessä. Lukuvuoden aikana voidaan lisäksi antaa välitodistuksia. Jatko-opetusta noudattaessa jakson päättyessä annettava jaksotodistus voi toimia välitodistuksena. Lukuvuoden aikana annetut jaksotodistukset voivat yhdessä muodostaa lukuvuositodistuksen.

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Todistuksiin merkitään todistuksen, koulutuksen järjestäjän, koulun ja oppilaan nimi, todistuksen antamispäivä, allekirjoitus, arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Jos työskentely arvioidaan erikseen, merkitään sen arvio todistukseen. Lukuvuositodistukseen merkitään myös tieto mahdollisesta luokalle jäämisestä. Numeroarvostelua käytettäessä todistukseen merkitään perusopetuksen 10§ mukainen asteikko. Todistuksessa tulee olla merkintä, että ne ovat opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelmien perusteiden mukaisia. Kemin peruskouluissa käytetään luokilla 1-4 sisällöltään liitteen 12 mukaisia todistuksia. Koulut päättävät todistustensa ulkoasusta opetussuunnitelmissaan.

Jos oppilas on saanut oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti annettua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista vähintään puolet on opetettu muualla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli ja sillä opetetut oppiaineet.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan, varustetaan numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (\*). Todistuksen lisätietoja kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (\*) oppiaineet henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppimäärän mukaan.



## Perusopetuksen päättötodistus

### Uusien opetussuunnitelman perusteiden mukainen päättötodistus otetaan käyttöön lukuvuoden 2006-2007 päättyessä.

Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttäviä.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin kaikkiin todistuksiin seuraavin poikkeuksin: Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtori allekirjoitus, yhteisten aineiden ja aineryhmien sekä numeroin arvosteltavien valinnaisten aineiden sanoin (välttävä-erinomainen) ja numeroin (5-10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä. Taito- ja taideaineista todistukseen merkitään oppilaan opiskeleminen aineiden laajuus vuosiviikkotunteina. Taito- ja taideaineista opintojen laajuus merkitään viidenneltä vuosiluokalta alkaen. Päättötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arvioita oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä "valinnaiset opinnot", sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä "hyväksytty".

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon "muut valinnaiset" alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä "hyväksytty".

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä osallistunut. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä "hyväksytty". Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvostellaan numeroin.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteestä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Jos oppilas opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan, myös päättöarviointi voi olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (\*). Todistuksen lisätietoihin tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (\*) henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppiainemäärän mukaan. Oppilaan, jonka osaaminen arvioidaan toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa.

Koulut ottavat huomioon myös seuraavan lainmuutoksen:  
Perusopetuksen oppilaan arvioinnin perusteiden muutos  
Opetushallitus 8.4.2002 päättänyt perusopetuslain ( L 628/21.8.1998) 22§:n perusteella täy-  
dentää määräystä 4/011/99/19.3.1999 "Perusopetuksen oppilaan arvioinnin perusteet 1999"  
siten, että lukuun 9. "Todistukset ja niihin merkittävät tiedot" kohtaan "Perusopetuksen päättö-  
todistus" lisätään seuraava uusi kappale:

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa  
valinnaisesta A2- tai B2 -kielestä, numeroarvosana jätetään pois ja todistukseen laitetaan  
poisjätettyjen arvosanojen tilalle merkintä "hyväksytty".

## **Muut todistukset**

Muut perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Jos oppilas on suorittanut perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkin-  
nossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta.  
Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voi-  
daan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Jos oppilas on suorittanut osan perusope-  
tuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, annetaan hänelle todistus osittain su-  
oritetusta perusopetuksen oppimäärästä. Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu  
erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista  
merkitään oppiaineen nimi, mahdollinen oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden  
laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki yh-  
teiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

## **5.2. Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi**

Kemin kaupunki arvioi antamaansa koulutusta koulutuslautakunnan (12.1.2002 §116) hyväk-  
symän arviointisuunnitelman mukaan.

### **5.2.1. Kuntakohtaisen opetussuunnitelman arviointi**

Opetussuunnitelman toteutumisen seuranta kuuluu koulutuslautakunnalle. Muutosehdotukset  
opetussuunnitelmaan tehdään koulutoimen johtajalle. palvelualueen johtoryhmä käsittelee  
muutosehdotukset kuultuaan koulujen henkilökunnan mielipiteet ja muutosehdotusten aiheut-  
tamien toimenpiteet saatetaan koulutuslautakunnan päätettäväksi.

### **5.2.2. Koulukohtaisen opetussuunnitelman arviointi**

Mikäli koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan tarvitaan muutoksia, on ne esitettävä seura-  
vassa lukuvuosisuunnitelmassa koulutuslautakunnan hyväksyttäväksi.

### 5.2.3. Koulujen itsearviointi

Koulujen itsearvioinnilla tarkoitetaan koulun toimintojen, tavoitteiden, toimintaedellytysten ja toiminnan tulosten arviointia. Koulun itsearviointiin osallistuvat koulun työntekijät sekä arvioijina että arvioinnin kohteena. Itsearviointi suoritetaan käyttämällä Opetushallituksen ja Tampereen yliopiston koulun hyvinvointiprofiili-kyselyä.

([www2.edu.fi/hyvinvointiprofiili/info/php?lang=](http://www2.edu.fi/hyvinvointiprofiili/info/php?lang=)). Tämä kysely tehdään vuosittain 4.- ja 8.-luokkalaisille sekä henkilöstölle. Huoltajien mielipidekysely tehdään lukuvuosittain **liitteessä 13** olevalla kyselylomakkeella. Kyselyjen tulokset esitellään seuraavan vuoden lukuvuosisuunnitelmassa koulutuslautakunnalle. Koulut huolehtivat itse itsearviointinsa toteutuksesta.

**Koulun itsearviointiin** kuuluvat koulun johtajuus, toiminnot ja toimintojen tavoitteellisuus, tiedottaminen, henkilöstön kehittäminen, yhteistyö sidosryhmien kanssa, resurssit, oppilassuuntautuneisuus ja yhteiskunnallinen tuloksellisuus ka vaikuttavuus.

**Koulun itsearviointiin** kuuluvat koulun johtajuus, toiminnot ja toimintojen tavoitteellisuus, tiedottaminen, henkilöstön kehittäminen, yhteistyö sidosryhmien kanssa, resurssit, oppilassuuntautuneisuus ja yhteiskunnallinen tuloksellisuus ja vaikuttavuus.

**Koulun johtajuuden arvioinnilla** tarkoitetaan koulun henkilöstön tekemää arviointia siitä, miten koulun johto onnistuu luomaan opiskelua tukevan ympäristön. Arvioinnin kohteena ovat koulun toiminnan periaatteet ja strategia sekä koulun arvot ja se, miten koulun johto edistää em. seikkojen toteutumista omalla toiminnallaan.

**Koulun toimintojen arvioinnilla** tarkoitetaan koulun toimintoja ohjaavien toimintaperiaatteiden arviointia, koulun tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettujen toimintojen arviointia sekä koulun tavoitteiden arviointia.

**Koulun tiedottamisen arvioinnilla** tarkoitetaan koulun sisäisen ja ulkoisen tiedottamisen arviointia sekä koulujen tarjoaminen palveluiden markkinointia kuntatasolla.

**Henkilökunnan arvioinnilla** tarkoitetaan henkilöstön johtamisprosessien arviointia sekä henkilöstön kehittämisen ja henkilöstön tietotaidon tarkoituksenmukaisen hyödyntämisen arviointia. Henkilökunnan arvioinnin pitää suuntautua siihen, miten edellä mainitut seikat on suunniteltu tukemaan koulun toimintoja. Lisäksi on arvioitava henkilöstön jatkuvaa oppimista ja koulun innovatiivista kulttuuria.

**Oppilassuuntautuneisuuden arvioinnilla** tarkoitetaan niiden toimintojen arviointia, jotka takaavat koulun antaman opetuksen ja kasvatuksen laadun. Tällöin arvioidaan koulun oppilassuuntautuneisuutta, kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä oppilaiden ja heidän huoltajiensa tyytyväisyyttä koulun antamaa opetusta ja kasvatusta kohtaan.

**Koulun yhteistyötä sidosryhmien kanssa** tulee arvioida koulun aktiivisuuden ja yhteistyön tarkoituksen mukaisuuden suhteen ja sitä, miten yhteistyö tukee koulun toimintoja ja tavoitteita.

**Resurssien arvioinnissa** arvioidaan taloudellisia resursseja, henkilöstöresursseja sekä oppimisympäristöä. Lisäksi voidaan arvioida koulun toimintaympäristöä ja koulun suhdetta siihen.

**Yhteiskunnallisella vaihtuvuudella ja tuloksellisuudella** tarkoitetaan koulun antaman kasvatuksen, koulutuksen ja oppimistulosten sekä koulun arvojen ja toimintaperiaatteiden vastaavuutta oppilaan ja ympäröivän yhteiskunnan vaatimuksiin.

Koulun itsearviointi tehdään vuosittain kevätlukukauden aikana.

## **6. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT VUOSILUOKITTAIN ERI OPPIAINEISSA**

### **6.1. Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet**

Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa luetellut aihekokonaisuudet sisällytetään koulujen opetussuunnitelmissa sekä eri oppiaineisiin että opetusta eheyttäviin teemoihin. Oppiaineiden sisältöjen yhteydessä tulee olla merkintä siitä, mihin aihekokonaisuuteen ko. asia liittyy. Lukuvuosisuunnitelmassa esitettäviin teemoihin on merkittävä, mitkä aihekokonaisuudet nostetaan painopistealueiksi. Tehtyjen suunnitelmien toteutuminen arvioidaan lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Aihekokonaisuuksia on käsiteltävä koko peruskoulun ajan, eikä niitä voida osoittaa pelkästään jollekin vuosiluokalle tai johonkin oppiaineeseen yksinään, vaan kullekin vuosiluokalle, kuhunkin oppiaineeseen ja kohteena olevaan ilmiöön soveltuvin osin. Ne tulee sisällyttää yhteisiin ja valinnaisiin oppiaineisiin sekä yhteisiin tapahtumiin, ja niiden pitää näkyä koulun toimintakulttuurissa. Koulun opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa on ilmaistava, minkä aineen yhteydessä ei oppiaineisiin yhteiset aiheet tai asiat (luonnonilmiöt) opetetaan.

Aihekokonaisuuksien avulla koulut aktiivisesti miettivät keinoja, joilla erityisesti yläluokilla irtaudutaan aine- ja oppiainesidonnaisesta ajattelusta ja tavoitellaan ilmiökeskeistä oppimista. Lukuvuosittain mietitään sopiva projekti tai muu aihekokonaisuuksien toteuttamistapa, jonka alustava suunnitelma ja aikataulutukset kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Kukin opettaja pohtii, millä tavalla voi osallistua projektiin tai muuhun aihekokonaisuuden toteutumistapaan omassa oppiaineessaan. Suunnittelutyötä tehdään myös toteutuksen aikana, opettajien yhteistyökykyä ja keskusteluyhteyttä projektin hoitamisessa tuetaan hyvällä johtamisella, yhteisillä kokonaisuuksilla, riittävällä keskustelulla sekä sopimusten kirjaamisilla ja seurannalla. Aihekokonaisuuksien toteuttamiseen otetaan vuorovuosina mukaan eri oppiaineita, kuitenkin niin, että kaikki oppiaineet ovat mukana tasapuolisesti.

Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa mainittujen tavoitteiden ja sisältöjen lisäksi on koulujen opetussuunnitelmiin kirjattava kuhunkin aihekokonaisuuteen liittyvät paikalliset näkökulmat ja kuvaus toimenpiteistä, joilla koulu pyrkii asetettuihin tavoitteisiin.

### **1. Ihmisenä kasvaminen**

Oppilaan kokonaisvaltaista kasvua on tuettava. Hänen fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kasvunsa on huomioitava kaikessa koulun toiminnassa. Oppilasta on ohjattava konkreettisin toimenpiteiden avulla omaksumaan käsitys oikeasta ja väärästä sekä tajuamaan oikeudenmukaisuuden ja esteettisyyden merkitys itsensä ja yhteisön hyvinvoinnille.

Tavoitteena tulee olla myös oppilaiden kotipaikkaidentiteetin kohottaminen. Kemin ja lähiympäristön tuntemusta on tietoisesti pyrittävä lisäämään, jotta saadaan oppilaille syntymään mielikuva ja asenne kemiläisyydestä positiivisena asiana. Yhteisten kasvatustavoitteiden asettaminen ja saavuttaminen edellyttää koululta aktiivista yhteistyötä perheiden ja niiden järjestöjen kanssa, joissa koulun oppilaat toimivat. Yhteisillä tilaisuuksilla, koulutustapahtumilla ja keskusteluilla nuorisotyön ja urheiluseurojen edustajien sekä moniammatillisten yhteistyökumppaneitten kanssa etsitään yhteistä näkemystä aikuisen mallista. Keskustellaan aktiivisesti koulun toiminta kulttuurissa sovituista tavoista kohdata oppilas eri tilanteissa.

Tavoitteena on, että oppilaalle muodostuu halu kasvaa terveiden ja kunniallisten ihanteiden suuntaan. Käsitellään Kemiä ja sen historiaa eri näkökulmista eri oppiaineissa. Keskustellaan vaikeistakin asioista avoimesti. Pohditaan lähialueiden eroja ja yhtenäisyyksiä. Mitä on olla kemiläinen, lappilainen ja merilappilainen.

## **2. Kulttuuri- identiteetti ja kansainvälisyys**

Jokaisessa oppilaitoksessa on huolehdittava siitä, että oppilaat tuntevat alueensa ja kotikaupunkinsa historiaa ja nykyisyyttä. Oppilaille on pyrittävä kehittämään positiivinen kuva ja asenne kotiseutuunsa. Heidän tulee oppia arvostamaan omaa kulttuuriaan ja sen saavutuksia. Muihin kulttuureihin ja elämänskatsomuksiin tulee tutustua muun muassa omassa koulussa opiskelevien eri kasallisuuksien kulttuurien kautta. Tavoitteena on luontevan vuorovaikutuksen lisääminen eri taustat omaavien ihmisten kanssa.

Luontevissa yhteyksissä tutustutaan oman kunnan ystävyyskaupunkeihin ja mahdollisuuksien mukaan hankitaan omia ystävyyskouluja ainakin näistä kohteista. Tavoitteena tulee olla, että oppilas oppii hyväksymään erilaisia oikeita tapoja toimia ja elää. Hänen tulee osata myös kunnioittaa vieraita kulttuureja.

Koulujen opetussuunnitelmassa tulee kuvata yhteistyö niiden yhteisöjen kanssa, jotka tekevät kotiseututyötä tai edesauttavat vieraiden kulttuurien tunnetuksi tekemistä kotiseudullamme.

## **3. Viestintä ja mediataito**

Koulun opetussuunnitelmassa kuvataan ne käytänteet, joiden avulla koulu pyrkii kaupungin tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön strategiassa oppilaitoksille asetettuihin tavoitteisiin. Koulun oma tieto- ja viestintätekniiikan strategia liitetään koulun opetussuunnitelman liitteeksi.

Lukuvuosisuunnitelmissa kuvataan oppilaitoksen yhteistyö paikallisiin viestintä- ja media-yrityksien, kirjaston ja teatterin kanssa. Suunnitelman tulee sisältää myös kuvaus siitä, kuinka koulu kehittää koulun omaa julkaisutoimintaa ja huolehtii omasta tiedonvälityksestään. Suunnitelmaan kirjataan myös, miten koulun Internet-sivusto aiotaan luoda ja ylläpitää.

## **4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys**

Koulun toiminnassa ja kasvatustyössä kiinnitetään erityistä huomioita sisäiseen yrittäjyyteen ja positiivisten asioiden tietoiseen huomioimiseen oppimistilanteissa. Tavoitteena on, että oppilas tuntee omat mahdollisuutensa ja pyrkii itseensä luottaen yhteistyössä toisten kanssa tai itsenäisesti ratkaisemaan eteen tulevat ongelmat ja tehtävät sekä haluaa kehittää ja kouluttaa itseään.

Koulujen tulee kannustaa oppilaita oppilaskuntatoimintaan ja yhteisten asioiden hoitamisen opetteluun esimerkiksi järjestämällä nuorisovaaleja ja vastaavia tapahtumia. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua koulutyön suunnitteluun ja näin saada käytännön harjoitusta asioihin vaikuttamisessa.

Koulujen tulee luoda yhteydet lähialueensa yrittäjiin ja pyrkiä heidän kanssaan yhteistyössä luomaan oppilaille todenmukainen kuva yrittämisestä. Yrittäjyyskasvatukseen kuuluu myös

tutustuminen paikallisiin suuryrityksiin, niiden toimintaan ja merkitykseen. Opetussuunnitelmaan liitetään kuvaus luokkatoimikuntien ja vanhempainyhdistysten toiminnasta ja yhteistyöprojekteista paikallisten yrittäjien kanssa.

## **5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta**

Koulun opetussuunnitelmassa on esitettävä kuvaus siitä, kuinka koulu omassa toiminnassaan ottaa huomioon kestävä kehityksen periaatteet. Koulujen henkilökuntaa ja oppilaita ohjataan toimiin, joilla käytettävissä olevien tilojen ja alueiden viihtyvyyttä ja turvallisuutta ylläpidetään ja kehitetään.

Oppilaita ohjataan kehittämään lähiympäristönsä viihtyisyyttä ja ottamaan siitä vastuuta. Koulu ohjaa henkilökuntaansa ja oppilaitaan osallistumaan aktiivisesti alueensa rakennetun ympäristön suunnitteluun ja varjeluun sekä luonnon kasvien ja eläinten suojeluun.

## **6. Turvallisuus ja liikenne**

Koulun edistää aktiivisesti kouluyhteisön ja sen ympäristön turvallisuutta. Pelastussuunnitelma on osa opetussuunnitelmaa. Siihen sisällytetään toimintamalli kriisi- ja poikkeustilanteiden varalta ainakin seuraavissa tapauksissa: oppilasta tai henkilökuntaa kohdannut onnettomuus, päihteiden tai huumausaineiden käytön ilmeneminen, koulukiusaaminen, väkivaltainen käyttäytyminen.

Koulun seuraa liikenneympäristöään, kartoittaa epäkohdat ja toimia aktiivisesti niiden korjaukseksi varmistuakseen oppilailleen mahdollisimman turvallisen koulutien. Opetussuunnitelmia tehdessään koulun pitää etsiä menetelmiä, joiden avulla luodaan kouluun sellainen positiivinen henki, joka seuraisi oppilaita koulun ulkopuolelle vapaa-ajan viettoon ja tulevaisuuteen. On välttämätöntä, että kouluille muodostuu yksi ja yhtenäinen tapa toimia eri tilanteissa: yhteiset säännöt kaikille yhteisön jäsenille. Alaluokkien ja yläluokkien oppilailla tulee olla samat käyttäytymissäännöt ja sanktiot.

Lukuvuosisuunnitelmassa ilmoitetaan ajankohta, jolloin pelastussuunnitelmaan kuuluvat käytännön harjoitukset toteutetaan.

## **7. Ihminen ja teknologia**

Oppilaalle tulee antaa totuudenmukainen kuva teknologian suomista mahdollisuuksista ja mukanaan tuomista haitoista. Häntä ohjataan teknologian ja tekniikan oikeaan ja turvalliseen käyttöön. Koulun opetuksessa hyödynnettävän tekniikan käytössä ja sen opetuksessa on huomioitava turvallisuus- ja tarkoituksenmukaisuusohjeet. Koulujen lukuvuosisuunnitelman tulee sisältää kuvaus niistä keinoista, joilla henkilökunnan osaaminen käytössä olevan teknologian hyödyntämisessä ja opettamisessa turvataan.

Kunnan tieto- ja viestintätekniikan strategiassa hyväksytyt sisällöt sijoitetaan oppiaineiden yhteyteen tai opetetaan eri teemojen yhteydessä. Tieto- ja viestintätekniikan strategiaa kehitetään ja arvioidaan lukuvuosittain. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan paikallisten teknologiayritysten toimintaan vierailuiden ja yhteistyöprojektien avulla.

## **6. Äidinkieli ja kirjallisuus**

### **6.2.1. Suomi äidinkielenä**

#### **1. JOHDANTO**

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine. Opetuksen tehtävä on saada oppilas kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen tulee tarjota oppilaalle mahdollisuus rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan. Kirjallisuuden tehtävä kulttuurin siirtäjänä ja esteettisten elämysten antajana on merkittävä.

Turvallisessa ympäristössä oppilas kehittyy ymmärtämään äidinkielen merkityksen oman persoonallisuuden muotoutumisessa ja sosiaalisten suhteiden välineenä.

Oppiaineen perustana on laaja tekstikäsitelmä. Tekstit voivat olla puhuttuja, kirjoitettuja, fiktiivisiä, faktoja, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä, graafisia sekä näiden yhdistelmiä. Ne voivat olla painettuja, sähköisiä ja /tai verkkotekstejä.

Äidinkielen oppiminen on kokonaisvaltaista. Tieto ja tietoisuus kielestä ja sen mahdollisuuksista lisääntyvät uusissa ja yhä vaativammassa kielenkäyttö- ja viestintätilanteissa.

Tiedonhankintataitojen ja lukuharrastuksen kehittämisen turvaamiseksi kehitetään koulukirjastoa koulun tarpeita vastaavaksi. Lisäksi tehdään yhteistyötä Kemin kaupunginkirjaston kanssa.

Nivelkohtien opetuksessa oppisisällöt järjestetään sovitulla tavalla, jotta siirtymävaiheesta tulisi mahdollisimman joustava.



### **3.SISÄLLÖT**

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaiset äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sisällöt on jaettu yleisten ja vuosiluokittain jaoteltujen tavoitteiden mukaan.

Perusopetuksen äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt vuosiluokittain:

#### **Vuosiluokat 1-2**

- vuorovaikutustaidot (puhuminen ja kuunteleminen)
- lukeminen
- kirjoittaminen
- kielentuntemus
- kirjallisuus

#### **Vuosiluokat 3-5**

- vuorovaikutustaidot
- tiedonhankintataidot
- tekstinymmärtäminen
- puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen
- kielen tehtävät ja rakenne
- kirjallisuus

#### **Vuosiluokat 6-9**

- vuorovaikutustaidot
- tiedonhankintataidot
- aktiivinen ja kriittinen kuunteleminen ja lukeminen
- tekstitieto
- puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen
- yleiskielen käyttö
- yleissivistävä kielitaito
- kirjallisuustieto
- suhde yhteisön kulttuuriin

#### **4. ARVIOINTI**

Äidinkielen ja kirjallisuuden arviointi perustuu Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaisiin arviointikriteereihin. Arviointi on kannustavaa, ja se tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja tavoitteiden mukaista äidinkielen ja kirjallisuuden hallintaa. Oppilas saa tietoa oppimistavoitteista ja arvioinnin perusteita

Arviointi kohdistuu koko oppimisprosessin ja oppilaan työskentelytaitoihin. Oppilasta kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja itsearviointiin. Arvioinnissa korostetaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista.

Oppilaan edistymistä ja työskentelyä arvioidaan opetussuunnitelman tavoitteet huomioon ottaen. Toisen ja viidennen luokan päättyessä arviointi on suhteessa hyvän osaamisen kuvauksiin. Yhdeksännen luokan arvioinnissa noudatetaan päättöarvioinnin kriteerejä. Myös nämä kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle 8.

## **5. AIHEKOKONAISUUDET**

Aihekokonaisuuksien sisällöt konkretisoidaan koulun opetussuunnitelmassa vuosiluokittain seuraavien tavoitteiden mukaan:

### **Ihmisenä kasvaminen**

Ihmisenä kasvaminen -aihekokonaisuus painottuu erityisesti kirjallisuuden opetuksessa ja vuorovaikutustaidoissa. Valitaan sellaisia tekstejä, joiden välityksellä oppilas tulee pohtineeksi ihmisenä kasvamisen kysymyksiä sekä omaa eettistä vastuutaan kielen käyttäjänä ja yhteisön jäsenenä. Yhteistyötaitoja kartutetaan muun muassa opiskelemalla yhteistoiminnallisesti ja tekemällä ryhmätöitä. Valitaan sellaisia kirjoittamisen ja puhumisen harjoituksia, jotka ohjaavat oppilasta itsearviointiin ja aktiiviseen vuorovaikutukseen muun yhteisön ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

### **Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys**

Tavoitteena on, että oppilas tuntee ja arvostaa omaa kulttuuriperintöään ja ymmärtää sen osana muita kulttuureja. Äidinkieli ja kirjallisuus on jo oppiaineena sellainen, että kulttuuri-identiteetti on sen keskeistä sisältöä.

### **Viestintä- ja mediataito**

Oppilas kasvaa osallistuvaksi, vaikuttavaksi ja vastuulliseksi viestijäksi. Hän suhtautuu mediaan kriittisesti. Hänen medialukutaitonsa ja tiedonhallintataitonsa kehittyvät. Sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon lisäksi hän hallitsee viestinnän ja median välineiden käytön ikäkautensa edellyttämällä tasolla.

### **Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys**

Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti kielen vaikuttamisen keinoja ajatustensa ilmaisemiseen. Tavoitteena on, että oppilaasta kasvaa aktiivinen ja osallistuva kansalainen, joka tarvitsee luku- ja kirjoitustaitoa sekä taitoa ilmaista suullisesti ajatuksiaan - keskustella, neuvotella ja väitellä. Hänellä on mahdollisuus tutustua paikalliseen yritysmaailmaan ja sillä tavalla lisätä motivaatiotaan omaan sisäiseen yrittäjäyhteensä. Osallistuvana kansalaisena hän oppii myös kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia.

### **Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta**

Tämä aihekokonaisuus painottuu erityisesti suullisten esitysten, kirjoitelmien, esseiden ja muiden opinnäytteiden avulla. Vaikka äidinkielen näkökulma tekstien käsittelyssä on ensisijaisesti tekstitaitojen vahvistaminen, edistetään tekstien sisällöllä koulun muita kasvatustavoitteita - ei kuitenkaan liian läpinäkyvästi.

## **Turvallisuus ja liikenne**

Myös tämä aihekokonaisuus painottuu erityisesti suullisten esitysten, kirjoitelmien, esseiden ja muiden opinnäytteiden avulla.

## **Ihminen ja teknologia**

Oppilas oppii käyttämään tietoverkkoja vastuullisesti ja kriittisesti. Hän osaa käyttää tietoteknisiä laitteita ja ohjelmia monipuolisesti.

## 6. TAVOITTEET JA SISÄLLÖT VUOSILUOKITTAIN

### Vuorovaikutustaidot

#### VUOSILUOKAT 1-2

Tavoitteena on, että oppilas kuuntelee keskittyen ja osata ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti. Oppilas tutustuu myös erilaisiin viestinnän keinoihin.

#### Puhuminen ja kuunteleminen

- Harjoittelua jokapäiväisissä, luonnollisissa tilanteissa ja turvallisessa ilmapiirissä.

1. luokka:	2. luokka
- asioimistaidot - keskustelutaidot pari- ja pienryhmissä	- asioimistaitojen ja keskustelutaitojen varmistaminen ja syventäminen

- leikit, esitykset ja improvisointi

1. luokka	2. luokka
- perinneleikit - vuorokeskustelut - nukke- ja keppiteatteri - pantomiimi - runot, riimit, lorut - näytelmät	- kuullun, nähdyn, koetun ja luetun improvisointi - taitojen varmistaminen ja syventäminen

Puhumisessa ja ilmaisussa edetään koko luokan yhtäaikaista harjoituksista pienryhmissä tapahtuvien harjoitusten kautta yksilöllisiin esityksiin.

- äänenkäyttöharjoitukset

1. luokka	2. luokka
- luonteva ja kohtelias äänenkäyttö - erilaisiin tunteisiin eläytyminen - roolihahmot - runot ja lorut soolo- ja kuoroesityksinä	- taitojen varmistaminen ja syventäminen

- tarkka kuuntelu ja päättely kuullun perusteella

1. luokka	2. luokka
- juonen kertominen kuullun perusteella - tarinan tapahtumien ennakoiminen	- taitojen varmistaminen ja syventäminen

- ohjeiden kuunteleminen ja niiden noudattaminen

Ohjataan oppilaita siihen, että ohjeet sanotaan vain kerran.

- eläytyvä kuuntelu

1. luokka	2. luokka
- mielikuvaharjoitukset - ikäkaudelle sopiva kirjallisuus	- taitojen varmistaminen ja syventäminen

## VUOSILUOKAT 3-5

### 3. luokka

Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja oppii kuuntelemaan toisia.

- Tehdään pieniä omia esityksiä
- Harjoitellaan erilaisia puhumisen ja kuuntelemisen tilanteita.
- Kerrotaan omista kokemuksista.

### 4. luokka

Oppilas oppii keskustelemaan ja ottamaan huomioon viestinsä vastaanottajan

- Esitetään sekä valmiita että omatekoisia pieniä näytelmiä.
- Muutetaan tarina näytelmäksi: juoni ja roolihahmot

### 5. luokka

Oppilas toimii aktiivisesti erilaisissa tekstiympäristöissä ja oppii käyttämään eri viestintäkeinoja mielipiteensä ilmaisemiseen.

- Harjoitellaan dramatisointia.
- Tutustutaan elokuvaan.
- Tehdään kuunnelma.
- Työskennellään verkkoympäristössä.

## Tiedonhankintataidot

### 3. luokka

Oppilas oppii hankkimaan tietoa eri lähteistä.

- Tutustutaan kirjastoon tiedonhankintalähteenä
- Työskennellään itsenäisesti erilaisissa oppimisympäristöissä.
- Harjoitellaan olennaisten asioiden löytämistä oppikirjoista.

## 4. luokka

Oppilas oppii valitsemaan tärkeäksi katsomaansa tietoa eri lähteistä.

- Opitaan hakemaan tietoa kirjastosta.
- Opetellaan käyttämään tietokirjoja.
- Opetellaan hakemaan tietoa eri lähteistä ( esimerkiksi Internetin tiedonhakuohjelmat)

## 5. luokka

Oppilas oppii suhtautumaan valitsemaansa tietoon kriittisesti ja osaa vertailla löytämäänsä tietoa .

- Oppilas tuntee tiedonhankinnan päävaiheet.
- Oppilas tekee suullisen/kirjallisen esityksen valitsemastaan aiheesta.
- Oppilas osaa käyttää kirjastoa.
- Oppilas osaa tehdä tiivistelmän luetusta/kuullusta/nähdystä.

## Tekstin ymmärtäminen/Lukeminen

### Lukeminen

#### 1-2. luokka

Oppilasta ohjataan sujuvaan ja ymmärtävään lukutaitoon. Oppilasta kannustetaan lukutaidon aktiiviseen käyttöön sekä ohjataan häntä valitsemaan lukutaitoaan vastaavia kirjoja. Tavoitteena on oppilaan sanavarastoa rikastuttaminen ja kokonaisilmaisun kehittäminen.

- Peruslukutaito eri lukemaan opettamismenetelmiä käyttäen

1. luokka	2. luokka
- voidaan yhdistää eri lukemaan opettamismenetelmiä - äänne, kirjain, tavu, sana, lause - tietotekniikka apuna (opetusohjelmat)	- sivulauseet - lausetajun kehittäminen

- Sujuvan ja ymmärtävän lukemisen harjoittelua

1. luokka	2. luokka
- kuvallinen ilmaisu tekstin perusteella - juonen kertominen - tekstin sisällön ennakoiminen otsikon ja kuvien perusteella	- keskeiset asiat ja päähenkilöt - erityyppiset tekstit

- lukutaidon varmentuminen ja kehittyminen oppilaan edellytysten mukaan

1. luokka	2. luokka
- runsaasti äänenlukemisharjoituksia yksin, pareittain, ja erilaisissa ryhmissä - tietotekniikka apuna (opetusohjelmat) - äänetön lukeminen ja lukunopeuden kehittäminen	- taitojen varmistaminen ja syventäminen

- pitempiä lukukokonaisuuksia

1. luokka	2. luokka
- lyhyet, kuvalliset sadut ja kertomukset - ikäkaudelle sopivat kirjasarjat - joukkoviestintä, esim. sanomalehdet	- taitojen varmistaminen ja syventäminen

- ilmeikäs lukeminen

1. luokka	2. luokka
- vuorokeskustelut, näytelmät, roolihahmot, runot, lorut	- taitojen varmistaminen ja syventäminen

### 3. luokka

Oppilas pyrkii sujuvaan ja ymmärtävään lukutaitoon.

- Opetellaan tekemään tukisanalistoja ja ajatuskarttoja.
- Harjoitellaan lukemista kuvien, otsikoiden ja aikaisempien lukukokemusten avulla.
- Harjoitellaan tärkeiden asioiden alleviivausta.

### 4. luokka

Oppilas löytää pääasiat lukemastaan tekstistä.

- Oppilas ymmärtää sekä väliotsikoiden että kuvatekstien merkityksen.
- Laajennetaan ajatuskartta käsitekartaksi.
- Etsitään pääasioita tekstistä.

### 5. luokka

Oppilas osaa muodostaa lukemastaan mielipiteen. Hän käyttää lukutaitoa sekä huviksi että hyödyksi. Oppilas osaa käyttää ja hyödyntää hankkimansa tiedon ymmärtämistä parantavia strategioita.

- Pohditaan tekstin ajatuksia ja vertaillaan eri tekstejä



- Tulkitaan kuvallista viestintää.
- Harjoitellaan oman mielipiteen muodostamista ja perustelua.

## Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen sekä kielenhuolto

### kirjoittaminen

#### 1.-2. luokka

Tavoitteena on, että oppilas hallitsee oikeinkirjoituksen. Oppilasta kannustetaan kirjoitustaidon aktiiviseen käyttöön.

- pien- ja suuraakkoset

1. luokka	2. luokka
- äänne-kirjain vastaus	

- käsialakirjoitus

1. luokka	2. luokka
	- tyyppikirjaimiston harjoittelu, siirtyminen käsialakirjoitukseen edellytysten ja kiinnostuksen mukaan

- vierasperäiset kirjaimet

1. luokka	2. luokka
- tunnistaminen ja kirjoittaminen tutuissa, lasten elämään kuuluvissa sanoissa	- kertaaminen ja varmentaminen pien- ja suuraakkosilla - tyyppikirjainten harjoittelu

- selkeä, luettava käsiala

1. luokka	2. luokka
- motoriikkaharjoituksia - oikea kynäote - silmän ja käden yhteistyö - jäljentämisharjoituksia - ulkoasultaan siistin tekstin tuottaminen	- taitojen varmistaminen ja syventäminen

- omat tekstit: sanat, lauseet, viestit, kirjeet, jutut jne.

1. luokka	2. luokka
- kuvista kirjoittaminen - tarinat - kortit	- selostukset, omien tutkimusten raportointi - kirjeet

- Tietokoneella tekstinkäsittelyn alkeita

1. luokka	2. luokka
- omien juttujen kirjoittaminen ja muokkaaminen	- taitojen varmistaminen ja syventäminen

### 3. luokka

Oppilas rohkenee ja osaa ilmaista ajatuksiaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Oppilas osaa kuunnella myös muita.

- Osataan keroa kuuluvalla äänellä tutuista asioista.
- Harjoitellaan asiointia tutuissa arkitilanteissa.
- Oppilas harjoittelee ilmeikästä ja selkeää lukemista ja puhumista.
- Harjoitellaan kuullunymmärtämistä.
- Varmennetaan ja tuetaan selkeän käsialan käyttöä.
- Hyödynnetään omia ajatuskarttoja.
- Kirjoitetaan pieniä juonellisia esityksiä tutulle yleisölle.
- Harjoitellaan oikeinkirjoitusta.

### 4. luokka

Oppilaan taito kertoa ja esittää omia mielipiteitään kehittyy. Hän kuuntelee toisten esityksiä ja osallistuu keskusteluun ja ottaa kantaa.

- Suunnitellaan ja pidetään erilaisia puhe-esityksiä.
- Harjoitellaan keskustelua ryhmissä, oman mielipiteen esittämistä ja perustelua sekä keskustelupuheenvuoron käyttöä.
- Oppilasta rohkaistaan omien esitysten keksimiseen ja esittämiseen sekä sanavaraston kehittämiseen.
- Harjoitellaan juonellisen kertomuksen rakennetta.
- Oppilas harjoittelee käyttämään yleiskieltä.
- Kirjoitetaan pieniä tietotekstejä.
- Vahvistetaan oikeinkirjoitusta.

### 5. luokka

Oppilas oppii aktiiviseksi kuuntelijaksi ja viestijäksi. Hän ottaa huomioon kuulijakuntansa. Hän oppii toimimaan ympäristössä, jossa sanat, kuvat, äänet ja vastaanottajat ovat vuorovaikutuksessa.

- Pidetään esitelmiä.
- Harjoitellaan kokousten pitämistä.
- Järjestetään ohjattuja väittelytilanteita.
- Oppilas käyttää yleiskieltä puhe-esitysten ja kirjoituksen laatimisessa.
- Oppilas osaa havainnollistaa omia esityksiään.
- 
- Vahvistetaan oikeinkirjoitusta ja käsialaa.

## Kielen tehtävä ja rakenne

### 1.-2.luokka

#### Kielentuntemus

- nimityksiä: äänne, kirjain, tavu, sana, lause, vokaali, konsonantti

1. luokka	2. luokka
- äänne, kirjain, tavu, sana, lause - aakkosjärjestys laulaen ja leikkien	- vokaali ja konsonantti - vastakohta/synonyymi

- iso alkukirjain nimessä ja lauseen alussa

1. luokka	2. luokka
- lauseen ulkoiset tunnusmerkit	

- oikeinkirjoitus sanatasolla

1. luokka	2. luokka
- tavuttaminen (taputtaen) - pitkä/lyhyt vokaali -kaksoiskonsonantti	- yhdyssanat - äng-äänne - yksikkö/monikko

- päättövälimerkkien harjoittelua

1. luokka	2. luokka
- piste, kysymysmerkki, huutomerkki	

### 3. luokka

Oppilas syventää alkuopetuksessa saamia taitoja. Hän opettelee sanojen ryhmittelyä ja lauseen muodostamista.

- Oppilas tutustuu sanaluokkiin (substantiivit, adjektiivit, verbit ja pronomineista persoonapronominit)
- Verbien aikamuodoista opetellaan preesens.
- Oppilas tunnistaa yksikkö- ja monikkomuodot.
- Oppilas tunnistaa isot välimerkit ja osaa käyttää niitä.
- Oppilas opettelee käyttämään ajatusviivaa vuoropuheluissa.

### 4. luokka

Oppilas oppii tarkastelemaan kieltä monipuolisesti sanojen merkityksen, ryhmittelyn ja taivutuksen perusteella.

- Oppilas tunnistaa synonyymit, homonyymit ja yhdyssanat ja osaa käyttää niitä.
- Kerrataan verbin aikamuodoista preesens ja opetellaan imperfekti.
- Opetellaan verbin myöntö- ja kielimuotoja
- Opetellaan sanaluokista lisäksi numeraalit, pronominit ja partikkelit (alustavasti)
- Opetellaan adjektiivien vertailuasteet.
- Oppilas osaa käyttää ajatusviivaa ja johtolauseetta vuoropuheen kirjoituksessaan.
- Oppilas harjoittelee vuorosanojen kirjoittamista kaksoispistettä ja lainausmerkkiä käyttäen.
- Oppilas ymmärtää yhdyslauseen käsitteen ja osaa käyttää pilkkua yhdyslauseessa.

## 5. luokka

Oppilas hallitsee sanaluokat ja opitut lauserakenteet pääpiirteissään. Oppilas kykenee vertailemaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä ja tutustuu myös lainasanoihin.

- Kerrataan sanaluokat. Opetellaan sanaluokkien jakautuminen merkityksen ja taivutuksen mukaan.
- Tutustutaan nominien taivutuksiin. Opetellaan sijamuodot.
- Varmennetaan verbin käyttöä.
- Harjoitellaan lauseenjäsennystä (subjekti, predikaatti, objekti).
- Vahvistetaan kaksoispisteen ja lainausmerkkien käyttöä.
- Oppilas vertailee äidinkieltään vieraisiin kieliin ja tutustuu näin lainasanoihin.

## Kirjallisuus

### 1.-2. luokka

Ohjataan oppilaita valitsemaan lukutaitoaan vastaavia kirjoja. Tavoitteena on oppilaan sanavaraston rikastuminen ja kokonaisilmäyksen kehittäminen.

- kirjallisuuteen tutustuminen kuunnellen ja eläytyen

1. luokka	2. luokka
- opettajan ääneenlukeminen ja kerronta - äänitteet - koulu-tv	- taitojen varmistaminen ja syventäminen

- monipuolista kirjallisuutta: sadut, kertomukset, runot, lorut jne.

- sanavaraston kartuttaminen
- tavoitteena kokonaisen kirjan lukeminen ja mahdollisuus kirjallisuusdiplomin suorittamiseen osana mahdollista Kemissä toteutettavaa kulttuuripassia ( liite xxx)

1. luokka	2. luokka
- kirjaston käyttö	- taitojen varmistaminen ja syventäminen

- luetun tai kuunnellun tekstin muistelua ja analysointia:
  - kertomuksen päähenkilöt
  - tärkeät tapahtumat, "juoni"
  - tapahtumapaikka ja -aika

1. luokka	2. luokka
- luetuista kirjoista kertominen ja keskustelu	- kirjaesittely - kirjallisuuspiiri

- kirjallisuus tutuksi myös elokuvan, videon ja näytelmän avulla

### 3. luokka

Oppilas kykenee hankkimallaan lukutaidolla lukemaan lastenkirjallisuutta ja nauttimaan lukemastaan. Oppilas osaa käyttää kirjastopalveluita. Lukeminen tukee oppilaan luovuuden kehittymistä. Oppilas osaa keskustella lukemastaan

- Luetaan ja kuunnellaan satuja, kertomuksia ja runoja.
- Oppilas laatii pienimuotoisen kirjaesittelyn.
- Tutustutaan sarjakuviin.
- Tutustutaan alustavasti suomalaisiin kansallisteoksiin.
- Oppilasta innostetaan lukemaan ja keskustelemaan lukemastaan.
- Kirjallisuusdiplomia käytetään lukemisen innostamiseen ja seurantaan.

### 4. luokka

Oppilas osa valita itselleen mieleistään ja lukutaidolleen sopivaa luettavaa ja kertoa lukemastaan. Oppilas ymmärtää kirjallisuuden keskeisiä käsitteitä. Oppilas tutustuu kirjan pohjalta tehtyyn elokuvaan.

- Oppilas löytää tekstistä erilaisia henkilöihahmoja ja tapahtumapaikkoja.
- Oppilas osaa kertoa tarinan juonen.
- Oppilas laatii kirjaesittelyjä.
- Oppilas lukee ja tekee sarjakuvia.
- Oppilas harjoittelee tietokirjojen käyttöä.
- Pyritään lukemaan yhteisesti ainakin yksi kokonaisteos.
- Kirjallisuusdiplomia käytetään lukemisen innostamiseen ja seurantaan.

### 5. luokka

Oppilas syventää lukukokemustaan ja hyödyntää lukemaansa. Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta. Oppilas osaa käyttää tietokirjoja. Oppilas tutustuu elokuvan, teatterin ja median keinoin kirjallisuuteen. Hän ymmärtää faktan ja fiktion eron

- Laajennetaan kirjallisuuden tuntemusta.
- Opetellaan faktan ja fiktion ero.
- Kirjallisuusdiplomia käytetään lukemisen innostamiseen ja seurantaan.

## **VUOSILUOKAT 6 - 9**

### **Vuorovaikutustaidot**

#### **6. luokka**

Oppilas opettelee toimimaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

- Harjoitellaan kokoustekniikkaa.
- Harjoitellaan puhetaitoa (esitelmät, juhlapuheet, väittelyt).
- Vahvistetaan viestintävalmiuksia ja ilmaisua.

#### **7. luokka**

Oppilas haluaa kehittää viestintätaitojaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

- Kehitetään viestintävarmuutta.
- Harjoitellaan esittelyä ja haastattelua.
- Harjoitellaan ryhmäviestintätaitoja.

#### **8. luokka**

Oppilas osaa kuunnella toisia puhujia ja esittää perustellusti omia näkemyksiään. Tavoitteena on tukea vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiiriä, jossa oppilas hyväksyy erilaiset näkemykset ja tavat viestiä sekä koulussa että muualla.

- Kehitetään puhetaitoa (puheenvuorot, väittelyt, esitelmät).
- Harjoitellaan mielipiteen perustelua eri vuorovaikutustilanteissa.
- Oppilas kehittyä palautteen antajana ja vastaanottajana.

#### **9. luokka**

Oppilas pyrkii luomaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiiriä. Hänen vuorovaikutustaitonsa syvenevät erilaisissa esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa.

- Tarkastellaan ja arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja.
- Annetaan ja vastaanotetaan rakentavaa palautetta.
- Syvennetään puhetaitoa (erilaiset tilannepuheet).

### **Tiedonhankintataidot**

## 6. luokka

Oppilas suhtautuu valitsemaansa tietoon kriittisesti ja hyödyntää erilaisia lähteitä hankkimaan tietoa. Oppilas osaa hakea tietoa eri tietolähteistä. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja. Hän osaa myös tehdä pienimuotoisen projektityön.

- Syvennetään tiedonhakemistaitoja sekä muistiinpanotekniikkaa.
- Tutustutaan sisällysluettelon tekemiseen.
- Tehdään pienimuotoinen projektityö.

## 7. luokka

Oppilas suunnittelee tiedonhankintaansa. Hyödynnetään kirjaston tarjoamia mahdollisuuksia tiedonhankinnassa.

- Hankitaan tietoa valitusta aiheesta ja työstetään sitä.
- Harjoitellaan lähdeluettelon tekemistä.
- Harjoitellaan erilaisia opiskelutekniikoita.

## 8. luokka

Oppilas oppii kriittisesti valikoimaan, ryhmittelemään ja hyödyntämään tietoa.

- Arvioidaan tietolähteiden luotettavuutta ja ymmärrettävyyttä.
- Valikoidaan tietoa esimerkiksi esitelmää tai projektityötä varten.
- Harjoitellaan yksinkertaisten lähdemerkintöjen tekemistä tekstiin.

## 9. luokka

Oppilas osaa valita tietolähteensä, suhtautua tietoon kriittisesti ja viitata käyttämiinsä lähteisiin.

- Harjoitellaan edelleen sisällysluettelon, lähdemerkintöjen ja lähdeluettelon tekemistä.
- Tehdään tutkielma tai portfolio.

## Aktiivinen ja kriittinen kuunteleminen ja lukeminen

### 6.luokka

Oppilas harjoittelee ymmärtävää ja arvioivaa kuuntelua. Hän ymmärtää lukemaansa ja suhtautuu siihen kriittisesti.

- Oppilas harjoittelee erilaisia lukutekniikoita.
- Oppilas tunnistaa arvoja, asenteita ja mielipiteitä näkemästään ja kuulemasaan.
- Oppilas suhtautuu kuuntelijana, katselijana ja lukijana mediaan kriittisesti.
- Oppilas ymmärtää kuulemaansa.

### 7. luokka

Oppilas harjaantuu tulkitsevaksi ja arvioivaksi kuuntelijaksi ja lukijaksi.

- Harjoitellaan aktiivista, monipuolista ja kriittistä lukemista.
- Harjoitellaan aktiivista kuuntelemista.
- Tarkastellaan luettua tekstiä ja keskustellaan lukukokemuksista.

## **8. luokka**

Oppilas tunnistaa erilaisia tekstilajeja. Hän osaa arvioida lukemaansa ja kuulemaansa.

- Analysoidaan erilaisia tekstejä ja tutkitaan niihin sisältyviä arvoja, asenteita ja kannanottoja.
- Tarkastellaan kriittisesti media- ja verkkotekstejä.
- Harjoitellaan ymmärtävää ja arvioivaa kuuntelemista.

## **9. luokka**

Oppilas harjaantuu tarkastelemaan ja vertailemaan tekstejä eri näkökulmista. Hän löytää puheeseen, kirjoitukseen ja kuviin kätkeytyneitä arvoja, asenteita ja näkemyksiä.

- Tarkastellaan tekstejä eri näkökulmista.
- Harjoitellaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista.
- Harjoitellaan kokonaisvaltaista kuuntelemista.

## **Tekstitieto**

### **6. luokka**

Oppilas osaa tarkastella ja vertailla erilaisia asiatekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. Hän tunnistaa niiden tyypillisimmät piirteet.

- Tutustutaan erilaisiin tekstityyppeihin, esimerkiksi selostava, kuvaileva, ohjaava, kertova, pohtiva ja kantaaottava.

### **7. luokka**

Oppilas kehittää tekstilajien tuntemustaan.

- Tutustutaan eri tekstilajeihin.
- Tunnistetaan yleisimpiä asia- ja kaunokirjallisia tekstilajeja, esimerkiksi uutiset, tietotekstit, runot, näytelmät ja suorasanaiset tekstit.

### **8. luokka**

Oppilas osaa tunnistaa vaikuttavan tekstin piirteitä.

- Luetaan, analysoidaan ja kirjoitetaan kantaaottavia tekstejä.
- Tutkitaan, miten erilaiset sanavalinnat ja lauserakenteet muokkaavat tekstin merkitystä.

### **9. luokka**



Oppilas tarkastelee ja analysoi tekstejä kokonaisvaltaisesti. Hän tunnistaa kulttuurissa keskeisiä tekstilajeja.

- Analysoidaan tekstien rakenteita ja merkityksiä.
- Tarkastellaan asia- ja kaunokirjallisten tekstien tyylikeinoja.

## **Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen**

### **6. luokka**

Oppilas laatii erilaisia tekstejä. Hän uskaltaa esittää mielipiteitään sekä suullisesti että kirjallisesti. Hän osaa toimia eri vuorovaikutustilanteissa.

- Kirjoitetaan erilaisia tekstejä.
- Opetellaan tekstin jäsentelyä.
- Vahvistetaan oikeinkirjoitusta ja käsialaa.
- Laaditaan ja pidetään esitelmiä.
- Hyödynnetään tekstinkäsittelyohjelmia.

### **7. luokka**

Oppilas toimii tavoitteellisesti puhujana ja kirjoittajana.

- Vahvistetaan ilmaisurohkeutta.
- Suunnitellaan ja pidetään tavoitteellisia puhe-esityksiä.
- Suunnitellaan ja kirjoitetaan erilaisia tavoitteellisia tekstejä, esimerkiksi kertomus, kuvaus, runo, satu, tarina, uutinen ja tiedote.
- Harjoitellaan eri tapoja jäsenellä tekstiä.
- Vahvistetaan käsialakirjoitusta.

### **8. luokka**

Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään sekä suullisesti että kirjallisesti.

- Suunnitellaan ja toteutetaan suullinen esitys tai vaikuttamaan pyrkivä puheenvuoro.
- Kirjoitetaan erilaisia vaikuttamaan pyrkiviä tekstejä, esimerkiksi mielipidekirjoitus ja arvostelu.
- Havainnoidaan tekstien sisältöä, kieltä ja muotoa.

### **9. luokka**

Oppilas suunnittelee ja rakentaa asiatekstiä. Hän vahvistaa suullista ilmaisuaan.

- Pidetään laaja ja suunnitelmallinen esitelmä
- syvennetään puheenrakentamisen taitoja ja pidetään puhe.
- Kirjoitetaan tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti, esimerkiksi essee, referaatti ja aineistoaine.

## **Yleiskielen käyttö**

## 6. luokka

Oppilaan oikeinkirjoitustaito vakiintuu, hänen lause- ja virketajunsa vahvistuvat ja hän osaa käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä.

- Vahvistetaan oikeinkirjoitusta ja kirjoitetun kielen lause- ja virketajua.
- Harjoitellaan kohteliaan puhujan taitoja.

## 7. luokka

Oppilas oppii yleiskielen käytön perusteita ja vakiinnuttaa oikeinkirjoitustaan.

- Kerrataan ja syvennetään kirjoitetun kielen perussääntöjä.
- Tarkastellaan yleis- ja puhekielen käytön eroja.

## 8. luokka

Oppilas oppii käyttämään kieltä tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

- Syvennetään lause- ja virketajua.
- Harjoitellaan edelleen oikeinkirjoitusta.
- Harjoitellaan kohteliaasta, kuulijan huomioon ottavaa kielenkäyttöä.

## 9. luokka

Oppilas soveltaa teksteihinsä tietoa puhe- ja kirjakielen eroista, kohteliaan ilmaisun keinoista ja kielenhuollon käytänteistä.

- Pohditaan kielenhuollon perusasioita.
- Perehdytään suomen kielen sosiaaliseen ja maantieteelliseen vaihteluun sekä yleiskielen käyttöön.
- Tarkastellaan kielen tilanteenmukaista käyttöä.

## Yleissivistävä kielitieto

### 6. luokka

Oppilas tutustuu oman kiелensä rakenteeseen.

- Varmennetaan sijamuotoja.
- Kerrataan verbin aikamuodoista preesens ja imperfekti sekä opetellaan perfekti ja pluskvamperfekti.
- Opetellaan verbien moduksista indikatiivi ja konditionaali.
- Harjoitellaan lauseenjäsennystä (subjekti, objekti, predikaatti).
- Tarkastellaan sanojen syntyä ja merkitystä.
- Tutustutaan lähialueiden murteisiin.

### 7. luokka

Oppilas tarkastelee sanastoa ja luokittelee sitä. Hän oppii ymmärtämään sanojen taipumisen merkityksen. Oppilas kertaa kirjoitetun kielen perussääntöjä.

- Syvennetään sanaluokkien tarkastelua.
- Kerrataan sijamuodot.
- Kerrataan verbin persoona- ja aika muodot.
- Kerrataan keskeiset lauseenjäsenet (predikaatti, subjekti ja objekti).
- Kehitetään oikeinkirjoitustaitoja.

## 8. luokka

Oppilas perehtyy erityisesti verbeihin ja oppii luokittelemaan niitä. Hän tutustuu myös lauseen rakenteeseen. Oppilaan oikeinkirjoitustaitoja pyritään edelleen vahvistamaan.

- Opitaan persoona- ja nominaalimuotoisen verbin ero.
- Opetellaan käyttämään persoonamuotoja eri aikamuodoissa ja tapaluokissa.
- Opetellaan virkkeen ja lauseen käsitteet, pää- ja sivulauseet sekä lausetyypit.
- Käsitellään kaikki lauseenjäsenet.

## 9. luokka

Oppilas ymmärtää suomen kielen vaiheet, vaihtelut ja erityispiirteet. Hän saa perustiedot Suomen ja maailman kielitilanteesta ja oppii ymmärtämään oman äidinkiелensä merkityksen. Oppilas kertaa kielenhuollon perusteet.

- Luodaan katsaus suomen kielen kehitykseen.
- Käsitellään suomen kielen ominaispiirteet.
- Tarkastellaan sanastoa ja nimistöä.
- Tarkastellaan suomen kielen vaihteluja (murre, slangi)
- Tutustutaan suomen sukukieliin.
- Kerrataan ydinkielioppi.
- Harjoitellaan lauseenvastikkeiden käyttämistä sivulauseiden asemasta.

## Kirjallisuustieto

### 6. luokka

Oppilas lukee monipuolista kirjallisuutta lukunautintoa unohtamatta. Oppilaan yksilöllisten mieltymysten mukaan valitut kirjat tarjoavat hänelle yhä monipuolisempia ja haastavampia lukukokemuksia.

- Oppilas vertailee erilaisia tekstejä ja osaa päätellä tyylieroja.
- Käsitellään runoutta.
- Luetaan kokonaisteoksia.
- Kirjallisuusdiplomia käytetään lukemisen innostamiseen ja seurantaan.
- Laajennetaan kirjallisuusvalikoimaa klassikoihin ja nykykirjallisuuteen.

## 7. luokka

Oppilaan lukuharrastus monipuolistuu; sitä pyritään tukemaan lukemalla omavalintaisten teosten ohella myös yhteisiä teoksia. Tavoitteena on käsitellä luettua siten, että oppilas harjaantuu keskustelemaan luetusta koko ryhmän kanssa ja pienimmissä ryhmissä. Oppilaan kirjallisuuden terminologian tuntemus kasvaa.

- Luetaan omavalintaisia teoksia ja esitellään niitä muille.
- Työstetään yhdessä luettua teosta eri keinoin.
- Tutustutaan joihinkin kirjallisuuden alalajeihin.
- Tutustutaan kirjallisuuden terminologiaan, jota hyödynnetään työstettäessä luettua.
- Harjoitellaan erilaisia lukutapoja.
- Kirjallisuusdiplomia käytetään lukemisen innostamiseen ja seurantaan.

## 8. luokka

Oppilaan kirjallisuuden tuntemus syvenee. Hän kehittää taitoaan tulkita erilaisia tekstejä.

- Syvennetään kaunokirjallisuuden lajien tuntemusta, esimerkiksi jännitys-, kauhu-, fantasia- ja scifikirjallisuus.
- Luetaan yhteisesti sovittuja ja omavalintaisia kokonaisteoksia ja eritellään niitä kirjallisuusanalyysin käsitteistöä hyödyntäen.
- Tutustutaan sekä kotimaisen että ulkomaisen kaunokirjallisuuden eri lajeja edustaviin tekstinäytteisiin.
- Kirjallisuusdiplomia käytetään lukemisen innostamiseen ja seurantaan.

## 9. luokka

Tavoitteena on kirjallisuuden kautta avartaa oppilaan esteettistä kokemusmaailmaa ja vahvistaa oppilaan eettistä tietoisuutta. Oppilaan lukuharrastus monipuolistuu, kirjallisuudentuntemus syvenee, ja hän oppii tuntemaan Suomen kirjallisuuden vaihteita ja klassikkoja.

- Luetaan, analysoidaan ja arvioidaan yhteisesti valittuja ja omavalintaisia kokonaisteoksia.
- Tutustutaan suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin.
- Perehdytään suomalaiseen kansanrunouteen ja -perinteeseen, etenkin Kalevalaan.
- Tutustutaan joihinkin alueen kirjailijoihin ja heidän teksteihinsä.
- Kirjallisuusdiplomia käytetään lukemisen innostamiseen ja seurantaan.

## Suhde yhteisön kulttuuriin

### 6. luokka

Oppilas saa käsityksen median mahdollisista tuottamista mielikuvia, muokata maailmankuvaaja ohjata ihmisen valintoja.

- Jaetaan teatteri- ja elokuvakokemuksia.
- Tarkastellaan sanoma- ja aikakauslehtiä.
- Harjoitellaan mediakriittisyyttä.

### 7. luokka

Oppilas seuraa omia mediankäyttötottumuksiaan. Hän tulkitsee ja tuottaa fiktiivisiä tekstejä.

- Tarkastellaan ja vertaillaan ryhmän luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumuksia.
- Tulkitaan ja tuotetaan fiktiivisiä tekstejä.
- Keskustellaan elämyksellisistä mediakokemuksista.

### 8. luokka

Oppilas arvioi omia mediankäyttötottumuksiaan. Hän oppii tarkastelemaan eri viestimiä vaikuttajina ja mielikuvien tuottajina.

- Arvioidaan ja tarkastellaan kriittisesti omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötaitojen kehittymistä.
- Kuvataan omia elämyksiä ja näkemyksiä kirjallisesti ja suullisesti.

### 9. luokka

Oppilas hahmottaa median luoman kuvan todellisuudesta ja käsittää median mahdollisuuden maailmankuvan muokkaajana ja valintojen ohjaajana. Hänen suhteensa kulttuuriin syvenee.

- Arvioidaan ja käsitellään elämyksellisiä teatteri-, elokuva- ja lukukokemuksia.
- Vahvistetaan eettistä tietoisuutta esteettisten elämysten avulla.

## 6.2.2. Suomi toisena kielenä opetus

Koska perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa olevat suomi toisena kielenä tavoitteet ja sisällöt on laadittu samalle tuntimäärälle kuin suomi äidinkielenä, on tavoitteet ja sisällöt arvioitava ja jaettava vuosittain oppilaan lähtötason, käytettävän tuntimäärän ja edistymisen mukaan. Tavoitteita ja sisältöjä otetaan vuosittain tasapuolisesti eri kielen osa-alueista ja määritellään konkreettisesti opetusmenetelmät ja opetusmateriaali, jolla kyseiset sisällöt opetetaan. Suomi toisena kielenä -opetus järjestetään pienryhmässä. Luokilla 1-6 opetusta voi antaa luokanopettaja ja luokilla 7-9 äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja tai suomi toisena kielenä -opettaja. Mikäli oppilas osallistuu myös suomi äidinkielenä -tunneilla kielitaidon syventämiseksi määritellään se, mitä opetetaan suomi toisena kielenä -tunneilla ja miten oppimista tuetaan suomi äidinkielenä -tunneilla. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla sanallista koko perusopetuksen ajan lukuun ottamatta päättöarviointia. Ennen päättöarviointia tehtävä arviointi tapahtuu tavoitteiden saavuttamiseen ja päättöarvioinnin kriteereihin suhteuttaen, niin että oppilaalle muodostuu realistinen kuva osaamisestaan. Kielen osaamisen taso luokalla 9 on kielitaidon tasojen kuvasasteikon mukaan B1.1-B1.2. Jos oppilas opiskelee suomi toisena kielenä -oppimäärä sekä suomi toisena kielenä -tunneilla että suomi äidinkielenä -tunneilla, katsotaan suomi äidinkielenä - opiskelun olevan syventäviä opintoja, jolloin suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Jotta maahanmuuttajaoppilas saavuttaisi tasavertaiset oppimisvalmiudet myös muissa oppiaineissa, on suomi toisena kielenä opetuksen keskeinen osa alue oppimaan oppimisen taidot. Pyritään aktiivisesti positiiviseen siirtovaikutukseen kielen ja oppimaanoppimisentaidoissa, niin että oppilas pystyy kommunikoimaan muissa oppiaineissa tehokkaasti. Oppilaan osaamisen arviointia tuetaan, niin että vähäiselläkin kielitaidolla pystyy näyttämään osaamistaan muissa oppiaineissa. Tällaisia keinoja ovat esimerkiksi sanakirjojen saatavuus ja käyttö, suulliset kuulustelut tulkin avulla ja kuvin käyttö sekä tehtävät, joissa asioita voi yhdistellä tai aukkotehtävät.

Suomi toisena kielenä opetus edellyttää yhteissuunnittelua ja -työtä opettajien kesken.

### Suosittelava opetusjärjestys

Oppimäärän luonteen ja oppilaiden erilaisten taustojen vuoksi opetusta ei ole sidottu vuosiluokkiin. Opettaja kirjaa henkilökohtaiseen oppimissuunnitelmaan oppilaan opinnot ottaen huomioon hänen ikänsä sekä koulu- ja kulttuuritaustansa.

Suosittelava opetusjärjestys on opetusmenetelmällinen apuväline, joka helpottaa henkilökohtaisen oppimissuunnitelman laatimista. Arvioinnissa ei arvioida kielitaidon tasoa, vaan opettajien asioiden osaamista.

#### Alkeiskielitaito (A)

- äänteet
- perussanasto aihepiireittäin
- taitojen varmistaminen ja syventäminen
- verbityypit
- myönteiset ja kielteiset verbien persoonamuodot
- verbien käskyt ja kiellot
- nimityypit: yksikkö ja monikko
- astevaihtelu
- sijamuodoista genetiivi, paikallissijat ja yksikön partitiivi

- peruslauseet
- pienimuotoiset tekstit
- iso alkukirjain ja lauseen päättöväliteet
- lyhyet kuullun - ja luetunymmärtämisen harjoitukset
- kysyminen ja vastaaminen
- kertominen itsestä ja lähipiiristä
- adjektiivin vertailumuodot perusmuodossa
- aikamuotoihin tutustuminen
- suomalaisiin juhlapäiviin ja tapoihin tutustuminen
- lorut, runot, laulut ja tarinat.

#### Peruskielitaito (K)

- Peruslauseenjäsenet: subjekti, predikaatti ja objekti
- objekti tarkemmin: nominatiiviobjekti, genetiiviobjekti ja partitiiviobjekti
- aikamuodot
- essiivi ja translatiivi
- asiatekstien lukeminen ja kirjoittaminen
- eri oppiaineiden sanastoa lingvistikelta kannalta: kuullun - ja luetunymmärtäminen, koevas- tausten laatiminen ja suulliset esitelmät
- 3. infinitiivi
- passiivi
- adjektiivin vertailumuotojen taivutus
- helppolukuiset kirjat
- syvällisemmin ja laajemmin suomalaisia juhlia ja tapoja
- oppilaiden kotimaiden kulttuurien erityispiirteiden vertailua
- tutustutaan monikon partitiiviin

#### Edistynyt kielitaito (E)

- monikon partitiivi tarkemmin
- harvinaisemmat sijamuodot
- modukset
- lauseenvastikkeet
- aineistopohjainen teksti
- luova kirjoittaminen
- äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä -oppimäärän mukaisia luokkatasoa vastaavia tehtäviä
- novellianalyysi
- kokonaisteoksen lukeminen ja käsittely
- suomalaisia kirjailijoita ja muita merkkihenkilöitä
- suomi äidinkielenä -oppimäärän sisältöjä soveltuvien osien.

#### Arviointi

Arvioinnin lähtökohtana on se, miten oppilas osaa opetetut asiat. Arviointi on jatkuvaa. Jos oppilas opiskelee suomi toisena kielenä -oppimäärää sekä S2-tunneilla että äidinkielen ja kirjallisuuden tunneilla, on molempien opettajien arvioitava häntä yhdessä.

Päätöarvioinnissa hyvän osaamisen kriteerit arvosanalle 8 ovat seuraavat:

Kieli: Kielen osaamisen taso taitotasokuvausasteikon mukaan (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden liite): B1.1 - B1.2 (toimivan ja sujuvan peruskielitaidon välimaasto)

Kulttuuri- sekä opiskelutaidot arvioidaan Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ohjeiden mukaisesti.

### **6.2.3. Maahanmuuttajaoppilaan äidinkielen opetus**

Maahanmuuttajaoppilaan vanhemmat määrittelevät, mikä on oppilaan äidinkieli. Oman äidinkielen opiskelu on vapaaehtoista, mutta jos sen valitsee, on tunneilla pakko käydä. Kemissä maahanmuuttajien äidinkielen opetusta annetaan kaksi tuntia viikossa. Opetusryhmän minimikoko on neljä oppilasta. Oppilaalla on oikeus mahdollisuuksien mukaan saada tukea omalla äidinkielellään koko perusopetuksen ajan.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaan äidinkieltä käytetään myös apuvälineenä yksilöllisten tukitarpeiden kartoituksessa.

Maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisyyteen kasvamista. Opetukseen osallistuvien taustat ovat erilaisia. Eroja luovat muun muassa oppilaan asumisaika Suomessa, koulutustausta kotimaassa ja kodin kielitilanne. Siksi jokaiselle oppilaalle on laadittava henkilökohtainen oppimissuunnitelma.

Äidinkielen tunneilla tutustutaan mahdollisuuksien mukaan oppilaan alkuperäisen kotimaan kulttuureihin. Kulttuurikasvatus nivelletään kielen opetukseen.

Oppiminen etenee tasoittain, ei luokka-asteittain. Opetuksen perustasoja on kolme: alkeiskielitaito (A), peruskielitaito (K), edistynyt kielitaito (E). Siirtyminen oppimistasolta toiselle tapahtuu joustavasti. Opettaja arvioi, milloin oppilas on valmis siirtymään seuraavalle tasolle.

Kielikohtaisissa opetussuunnitelmissa määritellään kulttuurin liittyvän opetuksen sisällöt ja tavoitteet. Ennen siirtymistä oppimistasolta toiselle määritellään hyvän osaamisen kriteerit kielen omassa opetussuunnitelmissa.

Päätöarvioinnissa on otettava huomioon kunkin kielen ominaisuudet.



### **6.3. Toinen kotimainen kieli: ruotsi B-kielenä, vuosiluokat 7-9)**

#### **Kielikasvatuksen tehtävät ja tavoitteet (ks. luku 6.4. vieraat kielet)**

#### **Ehdyttäminen ja aihekokonaisuudet (ks. luku 6.4. Vieraat kielet)**

Ruotsin kielen opetukseen tulee antaa oppilaalle valmiuksia toimia ruotsinkielisissä viestintä-tilanteissa. Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas käyttämään kielitaitoaan ja kasvattaa häntä ymmärtämään pohjoismaisia kulttuureita. Ruotsin opetuksen tehtävänä on antaa uusi näkökulma myös omaan kieleen ja kulttuuriin. Oppilas oppii myös, että taitoaineena ja kommunikaation välineenä kieli edellyttää pitkäjännitteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Oppiaineena ruotsin kieli on taito- ja kulttuuriaine.

Ruotsi B-kielenä opetuksen tavoitteena on suullisen vuorovaikutukseen painottuvan ruotsin kielen perustaitojen saavuttaminen. Opetus edistää oppilaan kielenopiskelutaitoja ja kulttuurienvälisen toimintakyvyn kehittymistä.

#### **B-RUOTSI VUOSILUOKKA 7 2 VUOSIVIKKOTUNTIA**

#### **TAVOITTEET**

##### **Kieli**

oppilas oppii

- kommunikoidaan ruotsiksi kaikkein tavallisimmissa arkielämän tilanteissa, jotka koskevat häntä itseään (nimi, ikä, perhe, koti, koulu, harrastukset, kaverit jne.)
- ymmärtämään edellisiä aiheita käsittelevän tekstin ja puheen keskeisimmän sisällön
- kirjoittamaan itseään koskevista asioista lyhyitä lauseita ja viestejä

##### **Kulttuuritaidot**

Oppilas oppii

- Pohjoismaiden ja niiden kaupunkien nimet
- yleistietoa Pohjoismaista
- Ahvenanmaa-tietoutta
- erottamaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin
- tunnistamaan yleisimpiä ruotsalaiseen ja suomenruotsalaiseen kulttuuriin liittyviä ilmiöitä
- ymmärtämään ja arvostamaan omaa kulttuuriaan sekä muiden pohjoismaiden kulttuureja.

##### **Oppimaan oppiminen**

Oppilas oppii

- suunnittelemaan omaa oppimistaan ja tavoitteitaan
- huolehtimaan opiskeluvälineistään ja kotitehtävistään
- opiskelemaan vastuullisesti yksi, parin kanssa ja ryhmässä sekä ymmärtämään sinnikkään opiskelun merkityksen

- käyttämään erilaisia tiedonhankintavälineitä kuten sanasto, sanakirja, erilaiset haku-teokset ja tietokone
- erilaisia tapoja sanaston ja tekstien opettelemiseen
- harjoittelemaan ääntämistä ja sanapainoa
- tarkkailemaan ja korjaamaan tuotostaan ja parinsa/ryhmänsä tuotosta
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri osa-alueita
- arvioimaan, miten hän oppii parhaiten.

## **Viestintätaidot**

Oppilas oppii

- kielitaidon kehitysvaiheeseen sopivat vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutusstrategiat, joiden avulla hän pystyy viestimään arkipäivän tilanteissa kohteliaasti.

## **KESKEISET SISÄLLÖT**

### **Tilanteet ja aihepiirit**

- perustervehdykset
- minä, vanhemmat ja sisarukset, oma koti ja asuminen
- harrastukset ja vapaa-aika
- koulu ja kaverit
- viikonpäivät, värit, ruokasanastoa
- lyhyen viestin jättäminen ja siihen vastaaminen
- Pohjoismaat ja Suomenruotsalaisuus

### **Rakenteet**

- substantiivien taivutus (yksikkö ja monikko)
- adjektiivien taivutus (adjektiivin kolme muotoa)
- verien taivutus: preesens, apuverbi + perusmuoto
- persoonapronominit: subjekti- ja objektimuodot, omistusmuodot
- prepositioita
- kysymyssanat, lukusanat, kellonajat, viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat, ainesanoja
- toteamus- ja kysymyslauseen sanajärjestys, kielteinen lause.

## **B-RUOTSI**

### **VUOSILUOKKA 8**

### **2 VUOSIVIKKOTUNTIA**

## **TAVOITTEET**

### **Kieli**

Oppilas oppii

- kommunikoidaan ruotsiksi tavallisissa arkipäivään liittyvissä tilanteissa, joissa puhe-kumppani voi auttaa, esim. ostoksilla ja puhelimesta
- ymmärtämään edellisiä aiheita käsittelevän tekstin ja puheen keskeisimmän sisällön
- kirjoittamaan esimerkiksi vapaa-aikaa käsittelevän viestin tai kortin matkaltaan.

## **Kulttuuritaidot**

Oppilas oppii

- tuntemaan Ruotsia ja Tukholmaa sekä Norjaa ja Osloa tarkemmin
- lisää Suomesta ja suomenruotsalaisuudesta
- vertailemaan muiden Pohjoismaiden kulttuureja omaansa
- viestimään arkipäivän tilanteissa ruotsinkieliselle kulttuurille ominaisella tavalla.

## **Oppimaan oppiminen**

Oppilas oppii 7. luokan tavoitteiden lisäksi

- työskentelemään säännöllisesti ja ottamaan vastuuta työskentelystään
- käyttämään lisää erilaisia kielenopiskelulle tyypillisiä työtapoja
- hyödyntämään tieto- ja viestintäteknikkaa opiskeluissaan
- tarkkailemaan ja korjaamaan tuotostaan sekä parinsa/ryhmänsä tuotosta
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri osa-alueita.

## **Viestintätaidot**

Oppilas oppii

- kielitaidon kehitysvaiheeseen sopivat vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutusstrategiat, joiden avulla hän pystyy viestimään arkipäivän tilanteissa kohteliaasti.

## **KESKEISET SISÄLLÖT**

### **Tilanteet ja aihepiirit**

- Vapaa-ajan vietosta kertominen (esim. viikon tapahtumat, harrastaminen, matkustaminen)
- ostoksilla käynti, palvelujen käyttö ja asioiminen (esim. puhelimessa)
- tien kysyminen ja neuvominen
- omasta asuinpaikasta kertominen
- viestin kirjoittaminen (esim. kortti, kirje, päiväkirja)
- kotimaa, suomenruotsalaisuus, Ruotsi ja Norja.

### **Rakenteet**

7. luokalla esille tulleiden rakenteiden kertauksen lisäksi

- verbien taivutus: imperfekti, perfekti, imperatiivi
- pronominit: den/det/ de här, den/det/de där
- prepositioita
- järjestysluvut ja päiväys
- man- rakenne
- konjunktioita
- lyhyet vastaukset

**B-RUOTSI**  
**VUOSILUOKKA 9**  
**2 VUOSIVIKKOTUNTIA**

**TAVOITTEET**

**Kieli**

Oppilas oppii

- kommunikoidaan ruotsiksi tavallisissa arkipäivään liittyvissä tilanteissa tarvittaessa puhekumppanin apuun tukeutuen
- ymmärtämään arkielämää ja sen tapahtumia käsittelevän tekstin ja puheen keskeisimmän sisällön
- kirjoittamaan vastaavanlaisista asioista lyhyen viestin, mielipiteen tai kirjeen.

**Kulttuuritaidot**

Oppilas oppii

- tuntemaan Tanskaa ja Islantia sekä niiden keskeisiä kulttuurisisältöjä tarkemmin
- lisää suomalaisista ja ruotsalaisista juhlapäivistä
- vertailemaan muiden Pohjoismaiden kulttuureja omaansa
- viestimään arkipäivän tilanteissa ruotsinkieliselle kulttuurille ominaisella tavalla.

**Oppimaan oppiminen**

Oppilas oppii 7. ja 8. luokan tavoitteiden lisäksi

- työskentelemään säännöllisesti ja ottamaan vastuuta opiskelustaan
- käyttämään lisää erilaisia kielenopiskelulle tyypillisiä työtapoja
- tarkkailemaan ja korjaamaan tuotostaan sekä korvaamaan kielitaitonsa puutteita käyttämällä erilaisia ymmärtämis- ja viestintästrategioita
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri osa-alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin.

**Viestintätaidot**

Oppilas oppii

- kielitaidon kehitysvaiheeseen sopivat vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutusstrategiat, joiden avulla hän pystyy viestimään arkipäivän tilanteissa kohteliaasti ruotsalaiselle kulttuurille ominaisella tavalla.

**KESKEISET SISÄLLÖT**

**Tilanteet ja aihepiirit**

- kahvilassa asioiminen
- elokuvat, rahankäyttö ja puhelin/tekstiviestit sekä niistä keskusteleminen
- nuorten arkipäivä ja ongelmat, ekologinen elämäntapa, työharjoittelu ja tulevaisuus sekä niistä kertominen
- tekstiviestin, raportin ja mielipiteen kirjoittaminen
- elokuva-, matkapuhelin-, koulu- ja ympäristösanastoa
- ammatteja

## Rakenteet

7. ja 8. luokalla esille tulleiden rakenteiden kertauksen lisäksi

- adjektiivien vertailu
- verbien taivutus: futuuri, konditionaali, att + infinitiivi
- prepositioita
- sivulauseen sanajärjestys
- jälkilause.

## PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8 (HYVÄ)

Arvioinnin tulee perustua sekä suulliseen että kirjalliseen kielitaitoon. Arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon lisäksi kulttuuritaidot ja oppimaan oppimisen taidot.

### Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla taitotasoasteikon mukaan:

	kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
RUOTSI	A2.1	A1.3	A2.1	A1.3

### Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen sekä muiden pohjoismaisten kulttuurien keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä.

### Oppimaan oppimisen taidot

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

## **6.4. Vieraat kielet**

Kemin kaupungin kieliohjelma on liitteessä xx.

### **Kielikasvatuksen tehtävät ja tavoitteet**

Vieraiden kielten opetus tukee kunnan ja koulun yleistä kasvatustehtävää. Opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia toimia erikielissä viestintätilanteissa ja totuttaa oppilas käyttämään kielitaitoaan sekä kasvattaa häntä ymmärtämään ja arvostamaan eri kulttuureiden elämänmuotoa. Oppilas oppii myös, että taitoaineena ja kommunikaation välineenä kieli edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Oppiaineena vieras kieli on taito- ja kulttuuriaine.

Kielten opetuksessa painottuvat erityisesti suullinen kielitaito, viestintävalmiuksien kehittäminen sekä kielitaidon arviointi. Vieraan kielen opetuksen tehtävänä on saada aikaan myönteisiä kokemuksia kielestä ja sen käyttämisestä. Kielenopetus kielikasvatuksena edistää oppilaan itsetuntoa ja itseohjautuvuutta. Opetuksessa pyritään siihen, että oppilas uskaltaa käyttää kieltä rohkeasti omien edellytystensä mukaisesti. Itsearviointi, oppimaan oppiminen ja yhteistyövalmiudet ovat kielikasvatuksen keskeisiä tehtäviä.

Vieraan kielen opetuksessa pyritään luomaan pohja ja innostunut asenne läpi elämän jatkuvalla vieraiden kielten ja kulttuurien harrastamiselle.

Kielitaidon arvioinnin tulee perustua sekä suulliseen että kirjalliseen kielitaitoon. Arviointitapoja ovat esimerkiksi itsearviointi, salkkuarviointi, suullinen kielitaidon arviointi ja sanallinen arviointi.

### **Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet**

#### **Ihmisenä kasvaminen**

Oppilaalle pyritään antamaan onnistumisen elämyksiä. Opetuksessa huomioidaan erilaiset oppijat ja oppimistyyli. Itsearviointi ja omien tavoitteiden asettaminen ja pohtiminen tukevat oppilaan vastuun ja itsetunnon kehittymistä ja helpottavat oppilasta käsittelemään myös epäonnistumisia. Oppilaskeskeiset työtävät auttavat oppilasta kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja kehittävät elämän hallinnan taitoja.

#### **Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys**

Kansainvälisyys on olennainen osa vieraitten kielten opiskelua. Oman ja vieraan kulttuurin eroja ja yhtäläisyyksiä opitaan ymmärtämään tutustumalla kohdemaan nuorten elämään, tapa- ja ruokakulttuuriin, maantietoon ja jonkin verran myös historiaan. Toisten kulttuurien ymmärtäminen edellyttää kuitenkin, että oppilas ensin tuntee omaa kulttuuriaan ja osaa arvostaa sitä.

#### **Viestintä ja mediataito**

Kielten opiskelussa viestintätaitojen harjoittelu on keskeisellä sijalla. Puhumista harjoitellaan pääasiassa koulussa ja kirjoitustaitoja kotona. Kommunikaation toimiminen eli ymmärtäminen ja ymmärretyksi tuleminen on viestinnässä tärkeintä. Mediataitoja kehitetään tutustumalla eri tiedotusvälineisiin. Tiedon hankinnassa oppilasta kasvatetaan

lähdekriittisyyteen ja lähdeaineiston oikeaan käyttöön.

### **Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys**

Oppilas osallistuu yhteistyössä opettajan ja oppilastovereiden kanssa opiskelunsa suunnitteluun ja arviointiin ja asettaa opiskelulle pitkäjänteisiä tavoitteita. Näin hän oppii vähitellen kantamaan vastuuta omien ja myös yhteisten asioiden hoidosta.

### **Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä**

Työskentelyssä painotetaan oppilaan omaa vastuuta omasta hyvinvoinnista ja ympäristöstä ja omien valintojen merkitystä. Näiden periaatteiden oppiminen antaa hyvää asennepohjaa oikealle suhtautumiselle kestävään kehitykseen ja ympäristön suojeluun.

### **Turvallisuus ja liikenne**

Oppitunneilla myötävaikutetaan turvallisen oppimisympäristön syntymiseen. Oppilaskeskeiset työtavat harjoittavat kohtaamaan ja hyväksymään erilaisuutta, mikä osaltaan vähentää kiusaamista ja opettaa käyttäytymään rakentavasti konfliktitilanteissa.

### **Ihminen ja teknologia**

Kielten oppitunneilla opetellaan itsenäistä tiedonhakua ja kriittistä suhtautumista tarjolla olevaan informaatioon. Koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan opetuksessa käytetään hyväksi erilaisia teknisiä laitteita, erityisesti tietotekniikkaa. Oppilaita opetetaan käyttämään eri apuvälineitä esim. sanakirjoja ja hakuteoksia, monipuolisesti opiskelunsa apuna.

### **6.4.1. Englannin kieli(englanti A1 -kielenä, vuosiluokat 3-9)**

A1- kieltä opiskellaan kaikille yhteisenä aineena. Hyvien opiskelutottumuksien omaksuminen kaikille yhteisen A-kielen opetuksessa luo pohjaa myöhemmin alkaville kieliopinnoille. A-kielen opiskelun myötä oppilaassa alkaa myös kehittyä kulttuurien välinen toimintakyky.

#### **VUOSILUOKAT 3-6**

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään vieraalla kielellä hyvin konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa aluksi pääsääntöisesti suullisesti ja vähitellen kirjallista viestintää lisäten. Hänen tulee tiedostaa, että kielet ja kulttuurit ovat erilaisia, mutta eivät eriarvoisia. Oppilaalle tulee kehittyä hyviä kielenopiskelutottumuksia.

Opetukseen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään vieraalla kielellä hyvin konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa, aluksi pääsääntöisesti suullisesti ja vähitellen kirjallista viestintää lisäten.

Opetus on alussa luonteeltaan havainnollista, toiminnallista ja leikinomaista.

Luontevan ja sujuvan ääntämisen ja intonaation harjoittelu on tärkeää alusta asti. Oppilaan suullisen viestintätaidon kehittämisessä käytetään harjoittelumuotoina dramatisointia, pari- ja ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja.

Kolmannella ja neljännellä luokalla tarkoin kontrolloidun osaamista lykätään ja ilmaisun tarkkuuden suhteen ollaan joustavia. Pääpaino on suullisen kommunikoinnin ja luetun ymmärtämisen opettelussa. Viidennellä ja kuudennella luokalla aletaan paneutua järjestelmällisemmin kielen rakenteeseen. Tällöin myös kirjoittamisen osuus lisääntyy.

Oppilaan tulee tiedostaa, että kielet ja kulttuurit ovat erilaisia, mutta eivät eriarvoisia. Hänelle tulee kehittyä hyviä kielenopiskelutottumuksia.

#### **A1-ENGLANTI VUOSILUOKKA 3 VUOSIVIKKOTUNTIA: 2**

#### **TAVOITTEET**

##### **Kieli**

Oppilas oppii

- ymmärtämään ja tuottamaan rajallisen määrän tavallisia sanoja, sanontoja ja lyhyitä lauseita
- vastaamaan itseään ja perhettään koskeviin kysymyksiin
- englannin kielen ääntämisen perusteet



## **Kulttuuritaidot**

Oppilas oppii

- myönteisen asenteen eri kieliä ja kulttuureita kohtaan
- kommunikoidaan kohteliaasti
- yleistietoa englantilaisen kielialueen kulttuurista (esimerkiksi juhlaperinne).

## **Oppimaan oppiminen**

Oppilas oppii

- huolehtimaan opiskeluvälineistä ja läksyistä
- kysymään, jos tarvitsee apua
- sanaston käyttöä ja opiskelutapoja
- tunnistamaan äännemerkkejä
- itsearviointia
- parityöskentelyä
- omaksumaan myönteisen asenteen kielten opiskelua kohtaan.

## **KESKEISET SISÄLLÖT**

### **Tilanteet ja aihepiirit**

- tervehtiminen ja itsensä esitleminen
- minä, koti ja lähiympäristö
- harrastukset ja mieltymykset
- perhe ja ystävät
- viikonpäivät, värit, luonto, eläimet, ruokia, juomia, koulusanastoa, kodin sanastoa, kulkuneuvoja, urheilulajeja ja kehonosia
- lukusanat 1-20
- kellonaika tasatunnein
- ostaminen
- luokkahuonefraaseja
- sadut, lorut, leikit ja laulut
- keskeisiä verbejä ja adjektiiveja.

### **Rakenteet**

- yksikkö ja säännöllinen monikko
- persoonapronominit yksikössä
- omistuspronomininit (my, your, his, her)
- tavallisimpia prepositioita (in, on, under, behind)
- be- ja have-verbit yksikössä
- can, can't
- yksinkertainen käsky, kielto ja kehoitus
- kysymyssanoja ennakoiden

### **Viestintätaidot**

- Oppilas oppii perusvalmiudet helpohkoon suulliseen viestintään.
- Oppilas tutustuu kohdekielen kirjoitus- ja äänneasujen erilaisuuteen.

## **VUOSILUOKKA 4**

### **VUOSIVIKKOTUNTIA 2**

#### **TAVOITTEET**

##### **Kieli**

Oppilas oppii

- ymmärtämään ja tuottamaan ikäkaudelle tavallisia sanoja ja lyhyitä lauseita
- kysymään ja vastaamaan henkilökohtaisissa asioissa lyhyesti
- ymmärtämään arkielämää käsittelevän puheen ja tekstin keskeisimmän sisällön
- kertomaan lyhyesti omasta elämästään ja lähiympäristöstään
- kirjoittamaan lyhyitä lauseita itsestään ja lähipiiristään.

##### **Kulttuuritaidot**

Oppilas oppii

- yleistietoa englantilaisen kielialueen kulttuurista
- tuntemaan ja arvostamaan omaa kulttuuriaan
- viestimään arkitilanteissa kohdekulttuurissa luontevalla tavalla.

##### **Oppimaan oppiminen**

Oppilas oppii

- ymmärtämään säännöllisen ja sinnikkään opiskelun merkityksen
- pienryhmätyöskentelyä
- muististrategioita

#### **KESKEISET SISÄLLÖT**

##### **Tilanteet ja aihepiirit**

Kolmannen luokan aihepiirejä vahvistetaan ja laajennetaan.

Lisäksi:

- aakkoset
- lukusanat 1-100
- kellonajat
- sää, kuukaudet ja vuodenajat
- maiden ja kielten nimiä
- matkustaminen
- vaatetus
- onnittelut, anteeksipyyntöt, toivotukset
- haastattelemine

##### **Rakenteet**

Kolmannen luokan rakenteita vahvistetaan ja laajennetaan.

Lisäksi:

- epämääräinen artikkeli a, an

- epä säännöllinen monikko ennakoiden
- persoonapronominit monikossa
- omistuspronominit (our, your, their)
- be- ja have-verbit monikossa
- lisää prepositioita
- kysymyssanat
- Do you-kysymys
- s-genetiivi
- kestopreesens ennakoiden
- myönteiseen ja kielteiseen yleispreesensiin tutustuminen
- lyhyiden adjektiivien komparatiivi ennakoiden.

### **Viestintätaidot**

- Kolmannen luokan taitojen syventämistä ja vahvistamista

## **VUOSILUOKKA 5**

### **VUOSIVIKKOTUNTI: 2**

### **TAVOITTEET**

#### **Kieli**

Oppilas oppii

- ymmärtämään arkielämää käsittelevän puheen ja tekstin keskeisen sisällön
- puhumaan tavallisissa tilanteissa, joissa puhekumppani voi auttaa
- kertomaan lyhyesti omasta elämästään ja lähiympäristöstään
- kirjoittamaan lyhyitä viestejä.

#### **Kulttuuritaidot**

Oppilas oppii

- vertailemaan oman ja kohdekulttuurin keskeisiä eroja alustavasti
- viestimään arkitilanteissa kohdekulttuurissa luontevalla tavalla.

#### **Oppimaan oppiminen**

Oppilas oppii

- käyttämään sanakirjaa ja muita apuvälineitä
- asettamaan tavoitteita ja arvioimaan niiden toteutumista
- suunnittelemaan omaa opiskeluaan.

## **KESKEISET SISÄLLÖT**

### **Tilanteet ja aihepiirit**

Kolmannen ja neljännen luokan aihepiirejä vahvistetaan ja laajennetaan.

Lisäksi:

- kouluaineet
- ammatit
- kaupunkisanastoa
- Lontoo ja Iso-Britannia
- nähtävyydet
- terveys ja sairaus
- tien kysyminen ja neuvominen
- asiointi eri paikoissa: kaupassa, asemalla, ravintolassa jne.

### **Rakenteet**

Kolmannen ja neljännen luokan rakenteita vahvistetaan ja laajennetaan.

Lisäksi:

- järjestysluvut ja päivämäärät
- persoonapronominien omistus- ja objektimuodot
- kestopreesens
- yleispreesens
- myönteinen ja kielteinen imperfekti ennakoivasti
- lyhyiden adjektiivien vertailu
- there is/are -rakenne

### **Viestintätaidot**

- Oppilas syventää vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutustaitojaan.

## **VUOSILUOKKA 6**

### **VUOSIVIKKOTUNTIA:2**

### **TAVOITTEET**

#### **Kieli**

Oppilas oppii

- ymmärtämään arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevän puheen tai tekstin keskeisen sisällön
- viestimään tavallisissa tilanteissa, joissa puhekumppani voi auttaa
- kertomaan omasta elämästään ja lähiympäristöstään
- kirjoittamaan lyhyitä viestejä ja kertomuksia.

#### **Kulttuuritaidot**

Oppilas oppii

- tuntemaan keskeisiä piirteitä kielialueen kulttuurista ja sen maantieteestä
- arvostamaan omaa ja kohdekielen kulttuuria
- viestimään arkitilanteissa kohdekulttuurissa luontevalla tavalla
- toimimaan kohteliaasti kohdekulttuurin edustajien kanssa kommunikoidessaan.

## Oppimaan oppiminen

Oppilas oppii

- hyödyntämään tieto- ja viestintäteknikkaa
- tunnistamaan oman kielitaitonsa vahvuuksia ja heikkouksia
- korvaamaan oman kielitaitonsa puutteita, esimerkiksi käyttämällä kiertoilmaisuja
- kertomaan, miten hän oppii parhaiten.

## KESKEISET SISÄLLÖT

### Tilanteet ja aihepiirit

Viidennen luokan aihepiirejä vahvistetaan ja laajennetaan.

Lisäksi:

- maaseutu
- maita ja kulttuureita
- kansainvälisyys
- juhlat
- historia
- tietokonesanastoa
- Suomesta kertominen kohdekielellä
- kirjallinen kommunikointi: kortit, kirjeet, viestit jne.

### Rakenteet

- viidennen luokan rakenteiden kertaus
- imperfekti
- apuverbejä
- adjektiivien vertailumuodot
- lisää prepositioita
- futuuri alustavasti.

### Viestintätaidot

- Oppilas syventää vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutustaitojaan.

## KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

### Kieli

Kielen osaamisen taso 6. luokalla taitotasoasteikon (liite xxx) mukaan:

	<b>Kuullun ymmärtäminen</b>	<b>Puhuminen</b>	<b>Tekstin ymmärtäminen</b>	<b>Kirjoittaminen</b>
Englanti	A2.1	A1.3	A2.1	A1.3

## **Kulttuuritaidot**

Oppilas tuntee oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja.

## **Oppimaan oppiminen**

Oppilas käyttää luontevasti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua.

## **VUOSILUOKAT 7-9**

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen elämän alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

## **A1-ENGLANTI**

### **VUOSILUOKKA 7**

### **VUOSIVIIKKOTUNTIA: 2**

## **TAVOITTEET**

### **Kieli**

Oppilas oppii

- ymmärtämään pääajatuksen selvästi jäsennetystä tekstistä, sekä kuullusta että luetusta
- huomaamaan eron englannin kielen eri varianttien välillä, esim. brittienglannin ja amerikanenglannin välillä
- selviämään tavallisimmista epävirallisista keskustelutilanteista, esim. keskustelusta tuttavien kesken.

### **Kulttuuritaidot**

Oppilas oppii

- tuntemaan englanninkielisen kielialueen ja sen maantiedettä, tunnetuimpia ihmisiä ja asioita.
- tuntemaan omaa ja kielialueen kulttuuria.

### **Oppimaan oppiminen**

Oppilas oppii (vuosiluokkien 3-6 tavoitteiden lisäksi ja syventäen)

- käyttämään hyväksi äidinkielessä oppimaansa, esim. aikamuodoissa
- ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitoaan
- tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

## **KESKEISET SISÄLLÖT**

### **Tilanteet ja aihepiirit**

- minä, koti ja lähiympäristö
- englannin kielialue yleisesti, eri variantit
- ystävät ja ystävyys

- eläimet, lemmikit
- ruoka ja ruokailuun liittyvät keskustelut, esim. ruokapöydässä pyytäminen ja tarjoaminen
- tuttavan tai uuden ihmisen kohtaaminen ja keskustelu hänen kanssaan, tapaamisen sopiminen
- kohteliaisuuksia, esim. anteeksipyyntöjä, ja toivotuksia sekä niihin reagoimista
- mielipiteen ilmaiseminen, hyvin ja huonoihin uutisiin reagointi.

### **Rakenteet**

- aikamuodot: yleispreesens, yleisimperfekti, perfekti, pluskvamperfekti, futuuri
- verbin ing-muoto, kestopreesens ja kestoimperfekti
- 1. konditionaali
- sanajärjestys
- adjektiivien vertailu
- prepositioita, adverbejä, ajan ilmaisuja.

### **Viestintätaidot**

- oppilas selvittää viestin sisällön joko kielellisesti tai tilannevihjeisiin perustuvan päätteen avulla
- oppilas hyödyntää vuorovaikutustilanteessa syntyvää palautetta, kielellistä ja nonverbaalista
- oppilas käyttää puheenvuoron aloittamiselle ja lopettamiselle tyypillisiä ilmauksia.

## **VUOSILUOKKA 8**

### **VUOSIVIKKOTUNTIA: 3**

### **TAVOITTEET**

#### **Kieli**

Oppilas oppii

- ymmärtämään pääajatuksen lisäksi myös yksityiskohtia selvästi jäsennetystä tekstistä, sekä kuullusta että luetusta
- tunnistamaan englannin kielen eri variantteja
- selviämään myös hiukan vaativammista keskustelutilanteista
- kertomaan arkipäivään liittyvistä asioista.

#### **Kulttuuritaidot**

Oppilas oppii

- vertailemaan omaa ja kohdekulttuuriaan
- tuntemaan kielialueen maantiedettä yksityiskohtaisemmin
- mm. kielialueen historiaa ja juhlapäiviä

#### **Oppimaan oppiminen**

Oppilas oppii ( vuosiluokkien 3-7 tavoitteiden lisäksi ja syventäen)

- suunnittelemaan omaa opiskeluaan itsenäisemmin
- säännöllisen työskentelyn
- hyödyntämään systemaattisemmin opiskelustrategioita ja työtapoja, esim. päättelämään uusien sanojen merkityksiä asiayhteydestä
- projektityöskentelyä itsenäisesti tai ryhmässä.

## KESKEISET SISÄLLÖT

### Tilanteet ja aihepiirit

- englannin kielialueen maita, niiden ominaispiirteitä ja elämäntapaa
- englannin kielen varianttien tunnusmerkkejä ja eroja
- eurooppalaisuus, suomalaisuus, mm. kotimaa ulkomaalaisen näkökulmasta, omasta kotimaasta kertominen
- nuorisokulttuuri, esim. musiikki, elokuvat, vaatteet, rakkaus, nuorten ja aikuisten väliset suhteet
- Idoleita ja sankareita
- ympäristö ja ympäristöystävällisyys, esim. kierrätys
- asioiminen matkatoimistossa ulkomailla ja muita matkustustilanteita
- ulkomaalaisen kohtelias tapaaminen Suomessa
- tien kysyminen ja neuvominen.

### Rakenteet

- aikamuotokertaus
- ehtolause
- apuverbejä
- substantiivien yksikkö ja monikko
- laskettavat ja ei-laskettavat substantiivit, paljoussanat
- artikkelit ja artikkelin käyttö maantieteellisten nimien yhteydessä
- persoonapronominien kertaus
- persoonapronominien objektimuodot, itsenäiset omistusmuodot ja refleksiivipronominit
- relatiivipronominit
- liitekysymykset
- paikan ja ajan prepositioita.

### viestintätaidot

- oppilas hyödyntää vuorovaikutustilanteessa saamaansa palautetta
- oppilas korvaa puuttuvan sanan tai ilmaisun likimääräisellä ilmaisulla
- oppilas pystyy tarkkailemaan omaa kielenkäyttöänsä.

## VUOSILUOKKA 9

### VUOSIVIIKKOTUNTIA: 3

### TAVOITTEET

#### Kieli

Oppilas oppii

- ymmärtämään pääajatuksen ja yksityiskohtia myös vaativammasta, laajempaa yleistietoa sisältävästä tekstistä, sekä kuullusta että luetusta
- tunnistamaan keskeisiä eroja englannin kielen eri varianttien välillä
- kertomaan suullisesti ja kirjallisesti entistä yksityiskohtaisemmin arkipäivään liittyvistä asioista.



## Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- arvojen ja kulttuurin välisen yhteyden
- toimimaan ja viestimään kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa, esim. tervehdittäessä.

## Oppimaan oppiminen

Oppilas oppii (vuosiluokkien 3-8 tavoitteiden lisäksi ja syventäen)

- vastuullisen työskentelyn
- arvioimaan syvällisemmin omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri osa-alueita (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen).

## KESKEISET SISÄLLÖT

### Tilanteet ja aihepiirit:

- ammatinvalinta, tulevaisuuden suunnittelu
- opiskelu ja työelämä
- julkiset palvelut
- terveys ja hyvinvointi
- tiedotusvälineet, viestintä, mainonta
- kestävä kehitys, esim. luonnonvarojen käytössä.

Rakenteet:

- passiivi
- infinitiivi
- epäsuora esitys ja epäsuorat kysymykset
- kertausta.

### Viestintätaidot:

- Oppilas osaa käyttää vastaanottamisen, tuottamisen ja vuorovaikutuksen viestintästrategioita.

## PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8 (HYVÄ)

(OPS-taitotason eli kielen opetuksen ja oppimisen yleiseurooppalaisen viitekehyksen ja sen suomalaisen sovelluksen mukaan.)

### Kieli

	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
ENGLANTI	B1.1	A2.2	B1.1	A2.2

## Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee suomalaisen ja englannin kielialueen kulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä sekä kielialueen historiaa.

**Oppimaan oppiminen**

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

## **6.4.2. Saksan kieli (Saksa A2-kielenä, vuosiluokat 4-9)**

### **VUOSILUOKKA 4**

### **VUOSIVIKKOTUNTIA: 2**

#### **TAVOITTEET**

Saksa A2-kielenä on oppilaalle toinen vieras kieli. Neljäsluokkalaiselle on jo englannin osalta syntynyt kielenopiskelun käytänteitä, joita pyritään vahvistamaan ja käyttämään hyväksi uuden kielen opiskelussa.

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään saksan kielellä itselle läheisissä tilanteissa. Pääpaino on suullisessa kielitaidossa, kirjallisen kielitaidon osuutta vähitellen lisäten. Ääntämisen oikeellisuus on alusta asti tärkeää. Kulttuurin osalta oppilaan tulee oivaltaa, että vaikka ei kielet ja kulttuurit poikkeavat toisistaan, ne ovat yhtä arvokkaita.

#### **KIELI**

Oppilas oppii

- tavallisinta itseensä ja lähiympäristöönsä liittyvää sanastoa
- vastaamaan yksinkertaisiin itseä ja lähiympäristöä koskeviin kysymyksiin
- kirjoittamaan vastaavista asioista yksittäisiä sanoja ja lyhyitä lauseita
- saksan kielen ääntämisen perusteet ja keskeiset erot suomen kielestä.

#### **KULTTUURITAIIDOT**

Oppilas oppii

- oman ja saksankielisen kulttuurin keskeisimpiä yhtäläisyyksiä ka eroja (esim. juhlatraditiot)
- Keskeisimmät saksankieliset kohteliaisuusfraasit.

#### **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas oppii

- käyttämään itsenäisesti oppikirjoja ja huolehtimaan oppivälineistään
- soveltamaan englannin opiskelussa totuttuja työtapoja uuden kielen opiskeluun
- tunnistamaan sanoja puhutussa ja kirjoitetussa kielessä
- sanaston omaksumisen taitoja
- toimimaan yritteliäästi kielenoppimistilanteissa.

#### **KESKEISET SISÄLLÖT**

##### **TILANTEET JA AIHEPIIRIT**

- Lähiympäristö, tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet
- tervehtiminen, esittäytyminen
- keskeisin kouluun liittyvä sanasto.

##### **RAKENTEET**

- saksan kielen kirjoitusjärjestelmä: aakkosten erot, substantiivien kirjoitus
- lauserakenteet: perustieto lauseenmuodostuksesta, yksinkertaiset kysymykset

- verbit: sein, haben ja heikkojen verbien preesens
- substantiivit: perustieto artikkeleista, nominatiivi, yksikkö ja monikko alustavasti
- pronominit: persoonapronominien nominatiivi, possessiivipronominit minun/sinun
- peruluvut: 1-20.

### **VIESTINTÄSTRATEGIAT ikäkaudelle sopivat**

- vastaanottamisstrategiat: oppilas ymmärtää puheen ja kirjoitetun tekstin pääasiat
- tuottamisstrategiat: lyhyet suulliset ja kirjalliset tuotokset
- vuorovaikutusstrategiat: reagointi joko kielellisesti tai toimimalla, osaa turvautua puhekumppanin apuun ja käyttää tilanteen mukaista nonverbaalia viestintää.

## **A2-SAKSA**

**VUOSILUOKKA: 5**

**VUOSIVIIKKOTUNTIA: 2**

### **TAVOITTEET**

Pyritään vahvistamaan edellisvuonna kertyneitä taitoja ja syventämään niitä seuraavilla tavoitteilla:

#### **KIELI**

Oppilas oppii

- ymmärtämään yksinkertaisia itseensä ja lähiympäristöönsä liittyviä tekstejä (puhe/kirjoitus)
- vastaamaan tavallisimpiin itseä ja lähiympäristöä koskeviin kysymyksiin
- kirjoittamaan vastaavista asioista kokonaisia lauseita, jopa lyhyitä juttuja
- korjaamaan ääntämistään saksan kielen suuntaan.

#### **KULTTUURITAIKOT**

Oppilas oppii

- oman ja saksankielisen kulttuurin keskeisimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja
- käyttämään kohteliaisuusfraaseja luokkaympäristössä.

#### **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas oppii

- toimimaan yritteliäästi ja rohkeasti kielenoppimistilanteissa
- itsenäistä tuottamista ja työskentelemään parin kanssa sekä ryhmätyöskentelyn alkeita
- käyttämään englannin kielen tietämystä tukena saksan opiskelussa
- arvioimaan alustavasti kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin.

#### **KESKEISET SISÄLLÖT**

##### **TILANTEET JA AIHEPIIRIT**

- syvennetään itsestä kertomista
- koulusanastoa
- asioiminen erilaisissa paikoissa, kuten kaupassa.

##### **RAKENTEET**

- lauserakenteet: kysymykset, päälauseet

- verbien aikamuodot: preesens, myös vahvoja verbejä
- substantiivit: epämääräinen/ määräinen artikkeli; nominatiivi, akkusatiivi; yksikkö/mo-  
nikko
- pronominit: persoonapronominien nominatiivi ja akkusatiivi; omistusmuodot: minun/si-  
nun
- perustietoa prepositioista, Wohin?
- perusluvut 1-100

## **VIESTINTÄSTRATEGIAT**

ikäkaudelle sopivat

- vastaanottamisstrategiat: oppilas ymmärtää puheen ja kirjoitetun tekstin pääasiat
- tuottamisstrategiat: lyhyet suulliset reagoinnit ja kirjalliset viestit
- vuorovaikutusstrategiat: reagointi joko kielellisesti, nonverbaalisti tai toimimalla, osaa turvautua puhekumppanin apuun.

## **A2-SAKSA**

**VUOSILUOKKA: 6**

**VUOSIVIKKOTUNTIA: 2**

## **TAVOITTEET**

Pyritään vahvistamaan edellisvuosina opittuja taitoja ja täydentämään niitä seuraavasti:

## **KIELI**

Oppilas oppii

- puhumaan itsestään, ympäristöstään ja harrastuksistaan
- kertomaan lähipiiriin tapahtumista myös menneessä aikamuodossa
- kirjoittamaan vastaavista asioista täydellisiä lauseita ja lyhyitä kertomuksia
- vahvistetaan oikeaa ääntämistä.

## **KULTTUURITAIIDOT**

Oppilas oppii

- keskeisiä asioita saksan kulttuurista ja maantiedosta
- ymmärtämään, että saksankielistä kulttuuria on myös Sveitsissä ja Itävallassa
- viestimään helpoissa arkitilanteissa saksankielisessä kulttuurissa luontevalla tavalla.

## **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas oppii

- käyttämään uusia sanoja ja rakenteita omissa tuotoksissa
- päättelemään sanojen ja sanontojen merkityksiä asiayhteydestä
- käyttämään itsenäisesti sanastoa/sanakirjaa apuna tekstin tuottamisessa tai tulkitse-  
misessä
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa ei alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin.

## **KESKEISET SISÄLLÖT**

### **TILANTEET JA AIHEPIIRIT**

- syvennetään itsestä kertomista
- asuminen maalla ja kaupungissa, kotimaasta kertominen
- vapaa-aika ja harrastukset
- asioiminen erilaisissa paikoissa, kuten ravintolassa, keskeisin asioimistilanteiden sa-  
nasto.

## RAKENTEET

- lauserakenteet: kysymykset, päälauseet, käskyjä, kieltolauseita
- verbien aikamuodot: modaaliverbien preesens; perfekti alustavasti
- substantiivit: epämääräinen/määräinen artikkeli; nominatiivi/akkusatiivi/datiivi; yksikkö/monikko
- pronominit: teitittely, persoonapronominien akkusatiivi, dativi
- possessiivipronominit: hänen/ sen
- prepositioita: Wohin?, Wo?
- adjektiivit: positiivi, komparatiivi
- peruslukujen kertaus, järjestysluvut

## VIESTINTÄSTRATEGIAT ikäkaudelle sopivat

- vastaanottamisstrategiat: oppilas ymmärtää puheen ja kirjoitetun tekstin yksityiskohtia-kin
- tuottamisstrategiat: pidemmätkin suulliset ja kirjalliset tuotokset
- vuorovaikutusstrategiat: reagointi kielellisesti, osaa turvautua puhekumppanin apuun.

## ARVIOINTI

### KUVAUS HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon lisäksi kulttuuritaidot ja oppimaan oppimisen taidot.

## KIELI

	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
SAKSA	A 1.3	A 1.2	A 1.3	A 1.2

## KULTTUURITAIKOT

Oppilas tuntee Suomea ja Saksan kulttuurien keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja ja tietää että saksankielistä kulttuuria on myös Sveitsissä ja Itävallassa.

## OPPIMAAN OPPIMINEN

Oppilas käyttää luontevasti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua sekä oppi- ja sanakirjaa, ymmärtää sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään.

## A2-SAKSA

**VUOSILUOKKA: 7**

**VUOSIIVIKKOTUNTIA: 2**

Vuosiluokilla 7-9 opetuksen tehtävänä on oppilaan kielitaidon laajentaminen vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen sektorin alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla

kasvaa ja hän omaksuu lisää kieltenopiskelun strategioita.

## **KIELI**

Oppilas oppii

- Ymmärtämään yksinkertaisia viestejä ja itseään kiinnostavien keskusteluiden ydinsällön
- kertomaan vastaavanlaisista asioista suullisesti ja kirjallisesti
- selviytymään puhekumppanin avulla yksinkertaisista keskusteluista ja palvelutilanteista.

## **KULTTUURITAIIDOT**

Oppilas oppii

- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurin mukaisesti tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- arvostamaan omaa ja saksankielistä kulttuuria
- saksankielisten maiden maantieto

## **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas oppii

- työskentelemään itsenäisesti
- yhteistyötaitoja niin pari- kuin ryhmätyöskentelyssä
- tekemään pienimuotoisia projektitöitä itsenäisesti tai ryhmässä
- päättämään merkityksiä asiayhteydestä ja johtamaan esimerkeistä kielioppisääntöjä
- muistamissääntöjä, muun muassa sanojen suvut
- käyttämään hyväkseen äidinkielen ja muiden kielten osaamistaan
- itsearviointitaitoja.

## **KESKEISET SISÄLLÖT**

### **TILANTEET JA AIHEPIIRIT**

- minä, perheeni ja kaveripiirini sekä lähiympäristönä koulu ja kotikaupunki, kotimaa
- vapaa-ajanvietto ja harrastukset
- julkiset palvelut, asiointi.

### **RAKENTEET**

- verbit: preesensin vahvistaminen, myös eriävät yhdysverbit, ja modaaliverbit
- substantiivit: nominatiivi, akkusatiivi, datiivi
- pronominit: nominatiivi, akkusatiivi, datiivi, yksikön possessiivipronominit
- akkusatiivi ja datiivi prepositiot
- adjektiivi predikatiivina, adjektiivin vertailuasteet
- suora ja käänteinen sanajärjestys; sivulauseet (dass, weil, wenn), kysymyslauseet.

### **VIESTINTÄSTRATEGIAT** ikäkaudelle sopivat

- vastaanottamisstrategiat: kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely tekstien sisällöstä
- tuottamisstrategiat: oman kielen tarkkailu ja korjaus, puuttuvan kielitaidon kompensointi
- vuorovaikutusstrategiat: vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen.

## **A2-SAKSA**

## **VUOSILUOKKA 8**

### **VUOSIVIKKOTUNTIA: 2**

Kahdeksannella luokalla syvennetään ja laajennetaan aiemmin opittua.

#### **KIELI**

Oppilas oppii

- ymmärtämään nuoren elämään liittyvää sekä yleistietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä
- kertomaan tutuista, arkisiin kokemuksiin liittyvistä tilanteista suullisesti ja kirjallisesti
- selviytymään arkielämän keskusteluista ja palvelutilanteista.

#### **KULTTUURITAITOT**

Oppilas oppii

- arvostamaan omaa ja kohdekulttuuria
- viestimään kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- Ymmärtämään, että saksankielinen kulttuuri vaihtelee sen mukaan ollaanko Saksassa, Itävallassa vai Sveitsissä
- tuntemaan joitakin saksankielisten maiden tunnetuimpia kulttuurihenkilöitä ja urheilijoita.

#### **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas oppii

- sietämään virheitä ja käyttämään kieltä rohkeasti
- päättämään merkityksiä asiayhteydessä
- korvaamaan kielitaitonsa puutteita esim. selittämällä toisin sanoin
- hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknikkaa kieliopinnoissaan
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

#### **KESKEISET SISÄLLÖT**

##### **TILANTEET JA AIHEPIIRIT**

- laajentamaan luokilla 4-7 esiin tulleita aihepiirejä
- nuorten elämä ja nuorisokulttuuri
- terveys ja hyvinvointi.

##### **RAKENTEET**

- verbit: preesensin ja perfektin syventäminen
- substantiivin sijamuotojen vahvistaminen
- pronominit: nominatiivi, akkusatiivi, datiivi, omistusmuodot
- vaihtoprepositiot
- alustavasti adjektiivin taivutuksesta
- sivulauseen kertaus.

##### **VIESTINTÄSTRATEGIAT** ikäkaudelle sopivat

- vastaanottamisstrategiat: kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestien sisällöstä
- tuottamisstrategiat: oman kielenkäytön tarkkailu ja korjaus, puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- vuorovaikutusstrategiat: vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen.



## **A2-SAKSA**

**VUOSILUOKKA: 9**

**VUOSIVIKKOTUNTIA: 2**

### **KIELI**

Oppilas oppii

- ymmärtämään nuorten elämään liittyvää sekä yleistietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä
- selviytymään vastaavanlaisia aiheita käsittelevistä keskusteluista ja tekstien laatimisesta.

### **KULTTUURITAIKOT**

Oppilas oppii

- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla arkipäivän tilanteissa
- tuntemaan saksankielisten maiden nykyaikaan ja historiaan liittyviä tapahtumia
- perustietoja Itävallasta ja Sveitsistä.

### **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas oppii

- valitsemaan kussakin oppimistilanteessa itselleen hyödyllisimmän oppimistavan
- korvaamaan kielitaitonsa puutteita
- hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknikkaa kieliopinnoissaan
- arvioimaan omaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

### **KESKEISET SISÄLLÖT**

#### **TILANTEET JA AIHEPIIRIT**

- aiemmin opitun sanaston laajeneminen
- matkustaminen, tien kysyminen ja neuvominen
- opiskelu, työ ja elinkeinoelämä
- Itävalta, Sveitsi.

#### **RAKENTEET**

- verbit: refleksiiviverbit, imperfekti, würde-konditionaali
- sijamuotojen kertaus: nominatiivi, akkusatiivi, datiivi (pronominit, substantiivit)
- adjektiivit: adjektiivin heikko taivutus alustavasti
- sanajärjestys: päälauseen ja sivulauseen sanajärjestyksen kertaus
- epäsuorat kysymyslauseet

#### **VIESTINTÄSTRATEGIAT** ikäkaudelle sopivat

- vastaanottamisstrategiat: kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestien sisällöstä
- tuottamisstrategiat: oman kielenkäytön tarkkailu ja korjaus, puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- vuorovaikutusstrategiat: vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen sekä suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten käyttö: puheenvuoron aloitus ja lopetus puheenvuoron ottaminen ja ylläpitäminen ja palautteen antaminen.

## **ARVIOINTI A2-SAKSA**

### **PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8**

Arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon lisäksi kulttuuritaidot ja oppimaan oppimisen taidot.

#### **KIELI**

Kielenosaamisentaso 9. luokalla taitotasokuvausasteikon (liite) mukaan:

	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
SAKSA	A 2.2	A 2.1	A 2.2	A 2.1

#### **KULTTUURITAIIDOT**

Oppilas tuntee Suomen kulttuurin ja saksankielisen kielialueen kulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä sekä kielialueen historiaa.

#### **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

### 6.4.3. Saksan kieli (Saksa B2-kielenä, vuosiluokat 8-9)

#### **VUOSILUOKKA 8**

#### **VUOSIVIKKOTUNTIA: 2**

Kahdeksannella luokalla alkava saksa. Kahdeksasluokkalaisella on jo kehittynyt kielenopiskelun käytänteitä, jotka ovat avuksi vapaaehtoisena kielen opiskelussa. Opetuksessa edetään suhteellisen nopeasti ja keskeisiin asioihin perehtyen. Tavoitteena on, että oppilas omaksuu keskeisen nuoren elämään liittyvän sanaston ja keskeiset kielioppiasiat sekä uskaltaa käyttää kielitaitoaan ja pystyy itsenäisesti laajentamaan osaamistaan.

#### **TAVOITTEET**

##### **KIELI**

Oppilas oppii

- ymmärtämään nuoren elämään liittyvää sekä yleistietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä
- selviytymään puhekeskustelun avustuksella henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä ja välittömiin tarpeisiin liittyvissä puhetilanteissa.
- kirjoittamaan suppeita viestejä sekä joitakin perustietoja itsestään ja lähipiiristään.

##### **KULTTUURITAITO**

Oppilas oppii

- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla arkipäivän tilanteissa
- tuntemaan ja ymmärtämään suomalaista kulttuuria ja kohdekulttuuria sekä tutustuu näiden välisiin keskeisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin.

##### **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas oppii

- käyttämään rohkeasti kielitaitoaan
- päätelemään merkityksiä asiayhteydestä ja korvaamaan kielitaitonsa puutteita mm. selittämällä toisin sanoin
- hyödyntämään muissa kielissä hankkimiaan tietoja, taitoja ja strategioita
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

#### **KESKEISET SISÄLLÖT**

##### **TILANTEET JA AIHEPIIRIT**

- minä, perheeni, koti ja koulu
- harrastukset
- aikakäsitteet ( kello, kuukaudet, vuodenaajat)
- saksankieliset maat
- kysymyssanat, tervehdys, kiitos.

##### **RAKENTEET**

- verbit: säännöllisten ja epäsäännöllisten verbien preesens, modaaliverbit
- substantiivit: nominatiivit/akkusatiivi

- adjektiivi predikatiivina
- persoonapronominit: nominatiivi/akkusatiivi, yksikön omistusmuodot
- lukusanat
- suora ja käännteinen sanajärjestys.

## **VIESTINTÄSTRATEGIAT**

- vastaanottamisstrategiat: kielellinen tai puhetilanteeseen perustuva päättely viestien sisällöstä
- tuottamisstrategiat: oman kielenkäytön tarkkailu ja korjaus, puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- vuorovaikutusstrategiat: vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen.

## **B2-SAKSA**

**VUOSILUOKKA: 9**

**VUOSIVIIKKOTUNTIA: 2**

## **KIELI**

Oppilas oppii

- ymmärtämään nuoren elämään liittyvää sekä yleistietoa sisältävää selkeää yleiskielellistä puhetta ja tekstiä
- kertomaan tutuista, arkisiin kokemuksiin liittyvistä tilanteista suullisesti ja kirjallisesti
- selviytymään arkielämän keskusteluista ja palvelutilanteista.

## **KULTTUURITAIIDOT**

Oppilas oppii

- arvostamaan omaa ja kohdekulttuuria
- viestimään kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- ymmärtämään, että saksankielinen kulttuuri vaihtelee sen mukaan ollaanko Saksassa, Itävallassa vai Sveitsissä
- tuntemaan joitakin saksankielisten maiden tunnetuimpia kulttuurihenkilöitä ja urheilijoita.

## **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas oppii

- Valitsemaan kussakin oppimistilanteessa itselleen hyödyllisimmän oppimistavan
- korvaamaan kielitaitonsa puutteita
- hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknikkaa kieliopinnoissaan
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

## **KESKEISET SISÄLLÖT**

### **TILANTEET JA AIHEPIIRIT**

- perhe-elämä ja ystävät
- ateriointi ravintolassa
- asiointi hotellissa, rautatieasemalla, elokuvissa
- maantieto: maanosat, Euroopan maat.

## **RAKENTEET**

- verbit: preesensin kertaus, imperatiivi, perfekti
- substantiivit: datiivi
- persoonapronominit: datiivi
- prepositiot (akkusatiivi: für/gegen; datiivi: bei, mit, nach, zu; vaihtoprepositiot: an, auf, in)
- sanajärjestyksen kertaus, sivulauseet.

## **VIESTINTÄSTRATEGIAT**

- vastaanottamisstrategiat: kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestien sisällöstä
- tuottamisstrategiat: oman kielenkäytön tarkkailu ja korjaus, puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- vuorovaikutusstrategiat: vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen sekä suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten käyttö: puheenvuoron aloitus ja lopetus, puheenvuoron ottaminen ja ylläpitäminen.

## **ARVIOINTI**

### **B2-SAKSA**

#### **PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8**

Arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon lisäksi kulttuuritaidot ja oppimaan oppimisen taidot ja arvioinnin tulee perustua sekä suulliseen että kirjalliseen kielitaitoon.

## **KIELI**

Taitotasoasteikolla ilmaistuna tavoitteena on puheen ja kirjoittamisen osalta taso A1.1 - A 1.2 ja kuullun ja luetun ymmärtämisen osalta taso A 1.2 - A 1.3.

## **KULTTUURITAIIDOT**

Oppilas tuntee Suomen kulttuurin ja saksankielisen kielialueen kulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä sekä kielialueen historiaa.

## **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

#### 6.4.4. Ranskan kieli (ranska B2- kielenä, luokat 8-9)

### **VUOSILUOKKA 8 VUOSIVIKKOTUNTIA 2**

Kahdeksasluokkalaisella on jo kehittynyt kielenopiskelun käytänteitä, jotka ovat avuksi vapaaehtoisen kielen opiskelussa. Opetuksessa edetään suhteellisen nopeasti ja keskeisiin asioihin perehtyen. Tavoitteena on, että oppilas omaksuu keskeisen nuoren elämään liittyvän sanaston ja keskeiset kielioppiasiat sekä uskaltaa käyttää kielitaitoaan ja pystyy itsenäisesti laajentamaan ja soveltamaan osaamistaan. Lisäksi hän oppii ranskan kielen ääntämisen perusteet.

#### **TAVOITTEET**

##### **Kieli**

Oppilas oppii

- ymmärtämään kirjoitus- ja äänneasujen erilaisuutta sekä äännemerkit
- kommunikoidaan yksinkertaisissa tavallisissa arkipäivän viestintätilanteissa
- kohteliaisuusfraasit ja niihin vastaaminen
- kirjoittamaan yksinkertaisia sähköpostiviestejä ja postikortteja.

##### **Kulttuuritaidot**

Oppilas oppii

- viestimään ja toimimaan ranskankielisen maailman viestintätilanteissa hyväksyttävällä tavalla (teitittely ja poskisuudelma)
- tuntemaan ja ymmärtämään ranskalaista tapa- ja toimintakulttuuria ja miten se eroaa esim. suomalaisesta ja englantilaisesta tapakulttuurista
- omasta minästä ja perheestä kertominen.

##### **Oppimaan oppiminen**

Oppilas oppii

- käyttämään rohkeasti kielitaitoaan
- päättämään merkityksiä asiayhteydestä ja korvaamaan kielitaitonsa puutteita mm. selittämällä asian toisin sanoin
- hyödyntämään muissa kielissä hankkimiaan tietoja, taitoja ja oppimisstrategioita
- arvioimaan työskentelyään verrattuna muihin kieliin ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

#### **KESKEISET SISÄLLÖT**

##### **Tilanteet ja aihepiirit**

- tervehdys, esittäytyminen ja hyvästely (kohteliaisuusfraasit)
- kansallisuudet
- voinnista puhuminen
- kysyminen ja vastaaminen
- ruoan tilaaminen ja julkisissa tiloissa asiointi
- tapaamisesta sopiminen (kellonajat)
- lipun ostaminen ja hinnan kysyminen
- itsestä ja perheenjäsenistä kertominen

- mieltymyksien ja mielipiteiden ilmaiseminen
- seurustelua ihmisten kanssa

### **Rakenteet**

- artikkelit
- lukusanat 1-100
- intonaatiokysymys
- est-ce que- kysymykset
- adjektiivin taipuminen ja paikka
- pronominit
- kieltosanat (ne...pas, ne..plus)
- substantiivin monikko
- kellonaika
- ensimmäinen säännöllinen verbiluokka
- epäsäännölliset verbit
- ensimmäisen verbiluokan passé composé
- de- prepositio: genetiivi, yhdyssanat, pas de
- il y a-rakenne
- lähifuturi
- prepositioita.

### **VIESTINTÄSTRATEGIAT**

- vastaanottamisstrategiat: kielellinen tai puhetilanteeseen perustuva päättely viestien sisällöstä
- tuottamisstrategiat: oman kielenkäytön tarkkailu ja korjaus, puuttuvan kielitaidon korvaaminen likimääräisellä ilmaisulla
- vuorovaikutusstrategiat: vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen

## **B-RANSKA**

### **VUOSILUOKKA 9**

### **VUOSIVIIKKOTUNTIA 2**

#### **KIELI**

Oppilas oppii

- ymmärtämään yleiskielistä puhetta ja tekstiä
- keskustelemaan jokapäiväisistä tavallisista asioista
- ranskalaisen tapakulttuurin perusasiat vuorovaikutustilanteissa
- tuottamaan pieniä kirjallisia viestejä (myös apuneuvoihin tukeutuen).

#### **KULTTUURITAIIDOT**

Oppilas oppii

- oman ja kohdekulttuurin eroja
- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- tuntemaan esim. joitakin ranskankielisten maiden historiallisia merkkihenkilöitä
- laatimaan lyhyen kirjoitelman tai esitelmän kohdekielellä

#### **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas oppii

- kehittämään omia kielenoppimistapoja

- tarkkailemaan omaa kielenkäyttöään
- hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa kielen oppimisessa

## **KESKEISET SISÄLLÖT**

### **TILANTEET JA AIHEPIIRIT**

- matkailusanasto
- nähtävyydet ja sää
- matkakohteeseen tutustuminen
- ostokset
- tien kysyminen ja neuvominen
- ravintolassa asiointi
- mielipiteitä ja perusteluja
- värit ja vertailu
- lyhyen kirjeen laatiminen ja itsestä kertominen

### **RAKENTEET**

- refleksiiviverbit
- adjektiivin vertailuasteet
- 2. ja 3. säännöllinen verbiluokka
- 2. ja 3. verbiluokan passé composé
- partitiivi
- imperatiivi
- verbirakenteita
- päiväys
- kieltosanat
- lukusanat ja järjestysluvut
- pronomineja.

### **VIESTINTÄSTRATEGIAT**

- vastaanottamisstrategiat: kielellinen tai puhetilanteeseen perustuva päättely viestien sisällöstä
- tuottamisstrategiat: oman kielenkäytön tarkkailu ja korjaus, puuttuvan kielitaidon korvaaminen likimääräisellä ilmaisulla
- vuorovaikutusstrategiat: vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen.

## **ARVIOINTI**

### **B2-RANSKA**

#### **PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8**

Arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon lisäksi kulttuuritaidot ja oppimaan oppimisen taidot ja arvioinnin tulee perustua sekä suulliseen että kirjalliseen kielitaitoon.

## **KIELI**



Taitoasteikolla ilmaistuna tavoitteena on puheen ja kirjoittamisen osalta taso A.1-A 1.2 ja kuullun luetun ymmärtämisen osalta taso A 1.2-A.1.3

## **KULTTUURITAIIDOT**

Oppilas tuntee oman kulttuurin ja kohdekulttuurin keskinäisiä eroja. Hän oppii tuntemaan myös englantilaisen ja ranskalaisen kielialueen keskinäisiä suhteita, niiden eroja ja yhtäläisyyksiä sekä kielialueen historiaa.

## **OPPIMAAN OPPIMINEN**

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tarvittavia työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän (ja erityisesti ranskan ääntämiseen liittyen) sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

## **ARVIOINTI**

Seuraavassa ovat arviointikriteerit arvosanalle hyvä (8):

### **Kuullun ymmärtäminen**

- Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehotuksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen.
- Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selviä tilannevihjeitä.
- Tarvitsee paljon apua; puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännöstä.

### **Luetun ymmärtäminen**

- Pystyy lukemaan tuttuja ja myös joitakin tuntemattomia sanoja.
- Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita.
- Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset, tietokone).
- Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen tekstin aiheesta riippuen voi olla hidasta.

### **Puhuminen**

- Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutuksessa puhuja turvautuu myös eleisiin (tosin elekieli kuuluukin olennaisesti ranskan kieleen).
- Ääntäminen on ymmärrettävällä tasolla.
- Osaa keskeisen perussanaston ja siihen liittyviä ilmaisuja.
- Puhuja rohkaistuu vapaaseen tuotokseen, mutta hänen ilmaisussaan voi olla virheitä.

### **Kirjoittaminen**

- Osaa kirjoittaa lyhyitä viestejä (muistilaput).
- Osaa kirjoittaa itsestään ja lähipiiristään.
- Harjoittelee fraasien kirjoittamista.
- Kirjoituksessa voi olla paljon virheitä, riippuen kirjoitustehtävän vaativuudesta.

## 6.5. Matematiikka

### JOHDANTO

Tässä opetussuunnitelmassa kuvaillaan niitä toimenpiteitä, joiden avulla valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteet ja henki sekä Kemin kaupungin perusopetuksen arvot otetaan huomioon matematiikan opetusta järjestettäessä. Samoin kuvaillaan aihekokonaisuuksien ja sidosryhmien osuutta matematiikan opetuksen järjestelyissä.

Lähtökohdaksi on valittu uusien valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaiset muutokset aikaisempaan:

Matematiikan opetuksessa

- Pääpaino on ajattelun kehittämisessä ja ajattelumallien oppimisessa
- Velvoitetaan systemaattiseen etenemiseen
- Pyritään löytämään tasapaino kolmen osa-alueen välille, algebra, geometria ja tilastot
- Tiettyjä sisältöjä on siirretty alkamaan jo aiemmin

### 1. TAVOITTEET JA KEINOT

#### Pääpaino ajattelun kehittämisessä ja ajattelumallien oppimisessa

Valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaan:

" Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia **matemaattisen ajattelun** kehittämiseen ja matemaattisten **käsitteiden** sekä yleisimmin käytettyjen **ratkaisumenetelmien** oppimiseen. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luovaa ja täsmällistä ajattelutapaa, sen tulee ohjata oppilasta löytämään asioita ja asiayhteyksiä sekä etsimään ratkaisuja ongelmiin. Matematiikan merkitys on nähtävä laajasti - se vaikuttaa oppilaan henkiseen kasvamiseen sekä edistää oppilaan tavoitteellista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta." (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004:156.)

Näiden tavoitteiden toteutumista voidaan koulussa edistää kiinnittämällä huomiota työskentelyilmapiiriin, työtapojen valintaan ja käytössä oleviin tiloihin ja välineisiin.

#### Työskentelyilmapiiri

Matematiikan opetuksessa pääpaino on ajattelun kehittämisessä ja ajattelumallien oppimisessa. Tämä sekä matematiikan käsitteiden ja rakenteiden oppiminen edellyttää keskittymistä, pitkäjänteistä työskentelyä ja kiireettömyyttä.

Innostavassa ja kannustavassa ilmapiirissä oppilasta rohkaistaan etsimään ratkaisuja ongelmiin. Erehtymisenkin tulee olla sallittua. Myös erilaisten luovien ratkaisumallien toimivuutta pohditaan ja oppilasta ohjataan niiden selkeään ja johdonmukaiseen esittämiseen.

## **Työtavat**

Työtapojen valintaa ohjaavat matematiikan tavoitteet, oppilaat ja arvot. Oppilaiden kehitysvaihe, erilaisuus ja luokkayhteisö tulee ottaa huomioon työtapoja valittaessa. Niiden tulee olla tarkoituksenmukaisia opiskeltavan asian kannalta ja tarjota ikäkaudelle ominaista luovaa toimintaa, elämyksiä ja leikkejä. Monet matematiikan abstraktit käsitteet vaativat konkretisointia ja havainnollistamista. Sopivien työtapojen avulla voidaan myös edistää sosiaalista vuorovaikutusta.

Työtapoja pyritään käyttämään mahdollisimman monipuolisesti. Näin voidaan ottaa huomioon oppilaiden erilaiset kyvyt ja edellytykset, erilainen tapa oppia ja käsitellä tietoa. Samalla tuetaan oppilaan kehittymistä persoonana ja vahvistetaan hänen itsetuntoa.

Työtapoja voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- itsenäinen opiskelu
- mallintaminen
- ongelmakeskeinen opetus
- opettajajohtoinen kyselevä opetus
- pelit ja leikit
- projektityöt
- tietokoneavusteinen opetus
- toiminnallinen lähestymistapa
- työpistetyöskentely
- urakkatyöskentely
- yhteistoiminnallinen työtapa.

## **Tilat ja välineet**

Innostava ja viihtyisä opiskeluympäristö tukee ja edistää oppimista. Riittävän suuri tila (tai useampi pientila) antaa mahdollisuuksia erilaisten työtapojen käyttämiseen. Matematiikan tukimateriaalin samoin havainto- ja demonstraatiovälineiden tulee olla helposti saatavilla.

Liitteessä XX on luettelo välineistä, joiden avulla opettaja voi konkretisoida, havainnollistaa ja eriyttää opettamaansa. Välineiden avulla saadaan matematiikan oppimiseen myös toiminnallisuutta. Luettelo on laadittu Matemaattisten Aineiden Opettajien Liiton ehdotuksen pohjalta.

Monet välineistä on mahdollista valmistaa itse pahvista tai puusta. Kouluilla on varmasti paljon tällaisia. Ideat kannattaa laittaa kiertoon.

## **Velvoitetaan systemaattiseen etenemiseen**

Valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaan:

"Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti, ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle."  
(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004:156.)

Matematiikka on rakenteeltaan hyvin selkeä. Aikaisemmin opitut asiat on hallittava uusia opiskeltaessa.

Hyvä oppikirja on opettajan tärkein työkalu; se takaa opetuksen systemaattisen etenemisen ja antaa opettajalle aikaa suunnitella ryhmälle sopivat työskentelytavat. Monipuolinen oheismateriaali yhdessä joustavien työtapojen kanssa tukee matematiikan moninaisten tavoitteiden saavuttamista ja auttaa luomaan kestävä pohjan matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle.

Opetuksen systemaattisen etenemisen takaamiseksi yhteistyö luokanopettajien ja aineenopettajien kesken on välttämätöntä. Vähimmäisvaatimuksena voitaisiin pitää sitä, että 7. luokan opettaja tietää, minkä oppikirjan pohjalta opetus 1.-6. luokilla on edennyt.

## **2. ARVIOINNISTA**

Opetuksen arvioinnin lähtökohtana ovat 3-5-vuosiluokilla opetussuunnitelman perusteiden hyvän osaamisen kriteerit ja vuosiluokilla 6-9 opetussuunnitelman perusteiden päättöarvioinnin kriteerit.

Oppimisen arvioinnissa voidaan käyttää summatiivisiä kokeita ja testejä, projekteja, tutkimustehtäviä ja oppinäytetöitä. Lisäksi seurataan tuntityöskentelyä ja kotitehtävien suorittamista. Oppilaita ohjataan jatkuvaan itsearviointiin. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan käyttäytyminen ja asenne opiskeluun sekä harrastuneisuus. Arviointi on jatkuvaa. Oppiminen vaatii riittävän usein saatua palautetta; myös aikaisemmin opittujen asioiden hallinta varmistetaan riittävän usein.

## **3. AIHEKOKONAISUUDET**

Valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaan:

"Arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita on mahdollista ratkoa matemaattisen ajattelun tai toiminnan avulla, tulee hyödyntää tehokkaasti. Tieto- ja viestintätekniikkaa tulee käyttää oppilaan oppimisprosessin tukemisessa mahdollisuuksien mukaan." (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004:156.)

## **Ihmisenä kasvaminen**

Matematiikka tarjoaa runsaasti tilaisuuksia opiskelutaitojen kehittämiseen. Oppilas oppii pitkäjänteistä tavoitteellista työskentelyä, tunnistamaan oppimistyyliään ja suorittamaan itsearviointia. Ryhmässä työskennellessä karttavat yhteistoimintataidot.

Sopivia tehtäviä ovat esimerkiksi:

- neuvolakortin tutkiminen -> viivadiagrammin piirtäminen esim. omasta painon kehityksestä
- erilaisten mielipidetiedustelujen tekeminen ja niiden tulosten tekeminen matemaattiseen muotoon, diagrammiksi

### **Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys**

Aihekokonaisuutta voi lähestyä esimerkiksi seuraavin tehtävin:

- erilaisten tilastojen laatiminen eri maiden elinoloista, asukasluvuista, pinta-aloista jne.

### **Viestintä ja mediataito**

Tiedon hankintataidot, vertailu ja valikointi, samoin kuin tiedon esittäminen selkeästi taulukoiden ja diagrammien muodossa kehittyvät luontevasti matematiikkaa opiskellessa. Viestintä-tekniisiä välineitä voi hyödyntää monin eri tavoin:

- taulukoiden ja diagrammien laatiminen taulukkolaskennalla
- geometrinen piirtäminen matemaattisilla ohjelmilla
- Taulukkolaskenta ja diagrammien piirtäminen
- tietojen haku sanomalehdistä ja internetistä
- kuvaajien piirtäminen matemaattisilla ohjelmilla.

### **Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys**

Matematiikan tunneilla voidaan ratkoa ikäkaudelle sopivia yhteiskuntaelämään ja yrittäjyyteen liittyviä matemaattisia ongelmia. Tällaisia ovat esimerkiksi seuraavat:

- koulun kierrätyspäivänä oppilaat toimivat rahastajina, laskevat saadut rahat ja yhdessä suunnitellaan
- rahan käyttöä
- postissa/kaupassa asiointi
- erilaisten laskelmien tekoa esim. ulkomaanmatkan kulut ym.

### **Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta**

Matematiikan tehtävien avulla voidaan perehtyä oman talouden hallintaan ja tarkastella omaa kulutuskäyttäytymistä, esimerkiksi:

- tilastojen tekemistä ja tulkintaa luonnon hyvinvointiin liittyvistä asioista, roskaaminen, liikenne,
- kierrätys jne.
- oman kulutuksen seuraaminen.

## **Turvallisuus ja liikenne**

Sopivia tehtäviä ovat esimerkiksi seuraavat:

- kerätään tietoja ja tulkitaan/laaditaan tilastoja/diagrammeja liikenteen liittyvistä asioista
- autoilijan/mopoilijan kulujen laskeminen

## **Ihminen ja teknologia**

Pohditaan ihmisen ja teknologian suhdetta käytettäessä esimerkiksi seuraavia laitteita:

- laskin, kauppojen hedelmävaa'at, nopeus-, syke- ym. mittarit
- tietokonegraafit
- kello (digitaalinen-analoginen).

## **4. SISÄLLÖT**

Pyritään löytämään tasapaino kolmen suuren osa-alueen, algebrallisen, geometrisen ja tilastollisen ajattelun välille.

Tiettyjä sisältöjä on siirretty alkamaan pohjustamisen muodossa ja alemmilla vuosiluokilla.

Matematiikka on rakenteeltaan hyvin selkeä. Opetus etenee oppiaineelle ominaisella loogisella tavalla.

Opetussuunnitelman valtakunnallisissa perusteissa on määritetty oppisisällöt 3-5 ja 6-9-luokille. Seuraavassa nämä sisällät on jaoteltu ei vuosiluokille:

## Luokat 1-2

### Keskeiset sisällöt

- luvut
  - lukujonotaidot (lukusuora)
  - lukujen hajottaminen
  - lukualue 0-1000

1. luokka	2. luokka
<ul style="list-style-type: none"><li>- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100</li><li>- lukujen vertailu, luokittelu, järjestäminen, hajottaminen ja kokoaminen</li><li>- kymmenjärjestelmän perusteet</li><li>- lukujonotaidot, luettelu eteen - ja taaksepäin yhden, kahden, viiden ja kymmenen väleihin</li><li>- parilliset ja parittomat luvut</li><li>- tutustuminen kymmenjärjestelmävälineisiin, lukusuoraan ja sataruudukkoon</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 1-1000</li><li>- lukujonotaidot, lukujen suuruusvertailu ja järjestäminen suuruusjärjestykseen</li><li>- kymmenjärjestelmän rakenne</li><li>- lukusuoran käyttö</li><li>- sata- ja tuhatruudukon käyttö</li></ul>

- laskutoimitukset
  - yhteen - ja vähennyslasku
  - kertolasku 2-5
  - jakolasku lukualueella 0-20
  - erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista

1. luokka	2. luokka
<ul style="list-style-type: none"><li>- yhteen- ja vähennyslaskua päässälaskuna ja kirjallisesti lukualueella 0-100, laskutoimitusten välinen yhteys</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>- yhteen- ja vähennyslaskua päässälaskuna ja allekkain luvuilla 0-1000 (kaksi murtonumeroa, peräkkäiset lainaamiset)</li><li>- kertolaskun ja jakolaskun yhteys ja jakolaskun käsite konkreettisilla välineillä</li></ul>

- geometrian käsitteitä
  - ympyrä, nelikulmio, kolmio
  - viivaimen käyttö
  - kappaleen tunnistaminen kolmiulotteisena
  - yksinkertaiset peilaukset ja suurennokset

1. luokka	2. luokka
<ul style="list-style-type: none"> <li>- ympäristön geometrinen kappaleiden kuvailu ja nimeäminen (pallo, suorakulmainen särmiö, ympyrälieriö ja -kartio)</li> <li>- tasokuvioiden tunnistaminen ja piirtäminen (kolmio, nelikulmio, viisikulmio sekä ympyrä esineen avulla piirrettynä)</li> <li>- yksinkertaisia suurennoksia ja pienennöksiä ruutujen avulla</li> <li>- avaruudellisen hahmotuskyvyn kehittäminen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu</li> <li>- peruskappaleiden tunnistaminen: pallo, suorakulmainen särmiö, kuutio, ympyräkartio ja ympyrälieriö</li> <li>- geometrinen peruskäsitteiden, piste, jana, suora, murtoviiva, puolisuora ja kulma, tunnistaminen ja tuottaminen</li> <li>- monikulmion tunnistaminen ja tuottaminen</li> <li>- kuvioiden jäljentäminen ruudukkoon ja pisteverkkoon sekä omien kuvioiden tuottaminen</li> <li>- pinta-alan käsitteen pohjustaminen peittämällä pintoja annetuilla monikulmioilla</li> <li>- peilikuvan tunnistaminen ja piirtäminen</li> <li>- symmetria-akselin etsiminen ja symmetrisen puolikkaan piirtäminen</li> </ul>

- mittaaminen
  - erilaiset mittavälineet
  - mm, cm, m, km
  - g, kg
  - dl, l
  - eurot, sentit
  - kellonajat, tunti, minuutti
  - mittaustulosten arviointi

1. luokka	2. luokka
<ul style="list-style-type: none"> <li>- mittaamisen periaate: kuinka monta kertaa mittayksikkö sisältyy mitattavaan</li> <li>- pituus senttimetreinä ja metreinä, mittamista ja arviointia</li> <li>- raha, eurot</li> <li>- aika, kellonaika tasatunteina ja puolitunteina</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- rahan yksikkö, hinnan tulkitseminen ja merkitseminen pilkkua käyttäen</li> <li>- pituuden yksiköt, metri ja senttimetri, mittamista ja arviointia</li> <li>- massan yksiköt, gramma ja kilogramma, kokeiluita ja arviointia</li> <li>- pinta-alan kokeellisesti käyttäen konkreettista yksikköä</li> <li>- kellonajan lukeminen ja merkitseminen analogisesta kellosta ja digitaalimerkintä</li> <li>-vuodenajat, kuukaudet, vuorokausi, tunti ja minuutti</li> </ul>



- Tietojen käsittely ja tilastot
  - pylväsdiagrammien piirtäminen ja tulkitseminen
  - yksinkertaisten taulukoiden tulkitseminen
  - tietotekniikan käyttö mahdollisuuksien mukaan

1. luokka	2. luokka
- yksinkertaisten taulukoiden ja pylväsdiagrammien lukeminen -tietojen esittäminen pylväsdiagrammina	- helpon karttakuvan tulkinta - tietojen muokkaaminen ja esittäminen esim. pylväsdiagrammilla

- päässä laskut ja ongelmanratkaisu

### Luokat 3-9

	3. luokka	4. luokka
luvut ja laskutoimitukset	<p>kymmenjärjestelmän varmentaminen, luvut 0-9999, kellonaika pistemerkinä varmennetaan lukujen luokittelua ja järjestämistä yhteen- ja vähennyslaskua allekkain nelinumeroisilla luvuilla, nollan yli lainaaminen kertotaulut 2-10 kertolaskua allekkain jakolaskua kertotaulun avulla samannimisten murtolukujen suuruusvertailua desimaaliluvun käsite, kymmen- ja sadasosat Murto- ja desimaaliluvun yhteys laskutoimituksen vastauksentarkistaminen Pyöristäminen kymmeniksi ja sadoiksi</p>	<p>Kymmenjärjestelmän varmentaminen, luvut 0-99999 Lukujen luokittelua ja järjestämistä Yhteen- ja vähennyslaskuharjoittelua päässä laskuna ja allekkain kertolasku allekkain Jakolaskualgoritmi, 1- numeroinen jakaja Samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua Desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua päässä ja allekkain Pyöristäminen tuhansiksi ja kymmentuhansiksi Negatiivisen kokonaisluvun käsite (lämpömittari) Koordinaatistoon tutustuminen Kombinatoristen ongelmien tutkiminen esim.</p>

	Kombinatoristen ongelmien tutkiminen esim. piirtämällä	taulukoimalla
Algebra	Lukujonojen tulkitseminen ja jatkaminen Helppojen säännönmukaisuuksien etsiminen ja tulkitseminen	Lukusanojen tulkitseminen ja täydentäminen tai jatkaminen Helppojen säännönmukaisuuksien etsiminen ja tulkitseminen Lausekkeen käsite Lausekkeen kirjoittaminen ja laskeminen Sulkeiden käyttö Lausekkeen laskeminen vaiheittain Helppojen yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisun etsiminen päättelemällä
Geometria	Suurennoksia ja pienennöksiä suurennettun ja pienennetyn ruudukon avulla peilauksia suoraan suhteen Symmetria Yhdensuuntaiset ka Kohtisuorat suorat Erialaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu monikulmion piiri kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen ja luokittelu	Suurennoksia ja pienennöksiä ruutumittakaavan avulla Symmetria suoran suhteen Peilaus pisteen suhteen Ympyrä ja sen osat Kulmien luokittelu Kolmioiden luokittelu Kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen
Mittaaminen	Mittaamisen periaatteen vahvistaminen Pituuden yksiköt mm, cm m ja km Massan yksiköt g ja kg Tilavuuden yksiköt min, h, d, vk, kk ja a arviointia	Mittaamisen periaatteen vahvistaminen Massan yksiköt (tonni) Ajan yksiköt (sekunti) Arviointia

<p>Todennäköisyys ja tilastot</p>	<p>Tietojen etsiminen tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista.  Pylväsdiagrammien piirtäminen ja tulkitseminen  Taulukoiden tulkintaa</p>	<p>Tietojen etsiminen tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista  Pylväs- ja viivadiagrammien piirtäminen ja tulkitseminen  Lämpötiladiagrammien piirtäminen ja tulkitseminen</p>
	<p><b>5. luokka</b></p>	
<p>Luvut ja laskutoimitukset</p>	<p>Kymmenjärjestelmän varmentaminen, luvut 0-100000000  60-järjestelmä  Lukujen luokittelua ja järjestämistä  Yhteen- ja vähennyslaskua päässä-laskuna ja allekkain  Kertolaskua päässä-laskuna ja allekkain  Jaollisuus,  jakolaskualgoritmi,  2-numeroinen jakaja  Murtoluvun supistaminen  Murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla  desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla  Desimaaliluvuissa tuhannesosat  Prosenttiluvun käsite ja yhteys murto- ja desimaalilukuun  Pyöristäminen sadoiksi, tuhansiksi ja miljooniksi  Desimaaliluvun pyöristäminen  Koordinaatiston käyttö  Kombinatoristen ongelmien tutkiminen jollain systemaattisella menetelmällä</p>	
<p>Algebra</p>	<p>Lukujonojen tulkitseminen ja täydentäminen tai jatkaminen</p>	

	<p>Säännösmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien etsimistä, päättelyä ka tulkitsemista</p> <p>lausekkeiden käyttö</p> <p>Yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisun etsiminen päättelemällä</p>	
Geometria	<p>Yhdenmuotoisuus ja piirroksen mittakaava</p> <p>Yhtenevyys konkreetein välinein ja piirroksin</p> <p>Ympyrän piirtäminen harpilla</p> <p>Kulman yksikkö, aste</p> <p>Kulman mittaaminen ja kulmien luokittelu</p> <p>Kolmion ja nelikulmion kulmien summa</p> <p>Nelikulmion ja kolmion pinta-ala</p>	
Mittaaminen	<p>Mittaamisen periaatteen vahvistaminen</p> <p>Yksikköjärjestelmät</p> <p>Pituuden yksikköjärjestelmä (myös dm, dam, hm)</p> <p>Massan yksikköjärjestelmä (myös mg, cg, dg, dag, hg)</p> <p>Tilavuuden yksikköjärjestelmä (myös ml, cl)</p> <p>Pinta-alan yksiköt <math>\text{mm}^2</math>, <math>\text{cm}^2</math>, <math>\text{dm}^2</math>, <math>\text{m}^2</math>, a, ha, <math>\text{km}^2</math></p> <p>Arviointia</p>	
Todennäköisyys ja tilastot	<p>Tietojen etsiminen tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista</p> <p>Diagrammien piirtäminen ja tulkitseminen</p> <p>Koordinaatiston käyttö</p> <p>Tietojen luokittelu ja järjestäminen</p> <p>Keskiarvon käsite ja laskeminen</p> <p>Tyyppiarvon ja mediaanin</p>	

	käsitteiden pohjustaminen Kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä	
	<b>6. luokka</b>	<b>7. luokka</b>
Luvut ja laskutoimitukset	Peruslaskutoimitusten varmentaminen Lukujen jaollisuussääntöjä, luvun jakaminen alkutekijöihin Kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla Murtolukujen supistaminen ja laventaminen sekä desimaaliluvun esittäminen murtolukuna Murtolukujen yhteen- ja vä- hennyslasku Kertominen murtoluvuilla Suhde Prosenttikäsitteen vahvistaminen Pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö potenssin käsite Aikalaskut Koordinaatisto	Kokonaislukujen järjestäminen ja peruslaskutoimitukset Vastaluku, itseisarvo Murtolukujen peruslaskutoimi- tukset, supistaminen ja laventaminen Käänteisluku Desimaaliluvut ja niiden las- kutoimitukset Desimaaliluvun esittäminen murtolukuna Alkuluku, luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä lausekkeiden sieventäminen Pyöristäminen ja arviointi sekä laskimien käyttö potenssi, eksponenttina luonnollinen luku
Algebra	Lauseke ja sen sieventäminen Yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisu päättelemällä	Muuttuja-käsite, lausekkeen arvon laskeminen Lausekkeiden yhteenlasku, perussievennykset Lausekkeen kertominen ja jakaminen luvulla Ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen Lukujonojen tutkimista ja muodostamista
Funktiot	Säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia Lukujonojen tutkimista ja muodostamista	Riippuvuuden havaitseminen ja esittäminen muuttujan avul- la Lukuparin esittäminen Koordinaatistossa Yksinkertaisten funktioiden

		tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon
Geometria	Mittaamisen periaatteen vahvistaminen Kartan mittakaava. Mittakaavan laskeminen Suorakulmaisen särmiön ja kuution tilavuus Yksinkertaisia geometrisia konstruointeja	Kulmien välisiä yhteyksiä Kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä Säännölliset monikulmiot Ympyrä ja siihen liittyviä käsitteitä Tasokuvioiden piiriin ja pinta-alan laskeminen Geometriasta konstruointia Yhtenevyyskuvauksia: peilaukset, kierto ja siirto tasossa Pituuden ja pinta-alan yksiköt ja niiden muutokset
Mittaaminen	Tilavuuden yksiköt Litran ja kuutiodesimetrin yhteys ajan yksiköt arviointi ja tuloksen pyöristäminen	
Todennäköisyys ja tilastot	Todennäköisyyden käsite Tietojen etsiminen tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista	
	<b>8. luokka</b>	<b>9. luokka</b>
Luvut ja laskutoimitukset	Suhde Prosenttilasku Potenssi Juuren käsite, laskutoimituksia neliöjuurella	aikalaskuja
Algebra	Potenssilauseke ja sen sieventäminen Polynomin käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku Verrannollisuus Yhtälön ratkaiseminen	Polynomilaskentaa: termien summan ja erotuksen tulo, binomin neliö, murtolauseke Epäyhtälöt Valinnaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen Yhtälöpari ja sen

		ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti
Funktiot		Riippuvuuden havaitseminen ja esittäminen muuttujien avulla Funktio käsite Funktion kuvaajan tulkittamista: nollakohta, arvojoukko, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen Lineaarinen funktio Suoraan ja kääntäen verrannollisuus
Geometria	Yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys Kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä Pythagoraan lause Trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen	Kappaleiden nimeäminen ja luokittelu Kappaleiden pinta-ala ja tilavuus Kappaleiden piirtäminen Tilavuuden yksiköt ja niiden muunnokset
Todennäköisyys ja tilastot	Tilastollinen ja klassinen todennäköisyys Frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi Keskiarvon, tyyppiarvon ja median määrittäminen Hajonnan käsite Tietojen kerääminen, luokittelu ja esittäminen Diagrammit ja niiden tulkinta	Diagrammien tulkinta

## 6.6. Ympäristö- ja luonnontieto

### 1.-2. luokka

#### Tavoitteet

Ympäristö- ja luonnontieto on oppiaine, joka koostuu biologian, fysiikan kemian, maantiedon ja terveystiedon tietorakenteista. Keskeistä on ihmisen ja ympäristön välinen suhde sekä kestävä kehitys.

Opiskelun pohjana on oppilaan omat **elämykset, kokemukset ja havainnot**, joita hankitaan pääasiallisesti lähiympäristön kohteista. Ympäristöä ja luonnonilmiöitä tutkitaan ongelmakeskeisesti ikäkaudelle soveltuvien työtapojen avulla ja käyttäen yksinkertaisia tutkimuskeinoja ja -välineitä. Olennaista on hyvän ja esteettisen ympäristön merkityksen ja oman vastuun ymmärtäminen ja pohtiminen sekä ympäristöstä huolehtiminen. On myös tärkeää, että oppilas oppii tiedon etsimistä, arvioimista, vertailemista, luokittelemista, muokkaamista ja käyttämistä. (LIITE xxx).



## Keskeiset sisällöt

### Ihminen, ympäristö, terveys ja turvallisuus

- Kasvu ja kehitys; vaiheet pääpiirteissään
- terveelliset elämäntavat; fyysinen ja psyykinen hyvinvointi (LIITE xxx)
- yksinkertaisen ensiaputoimet
- perhe
- tapakasvatus

1. luokka	2. luokka
- elämän vaiheita - uusi elämä alkaa - ihmisen rakenne - ravinto, puhtaus ja liikunta - sukupuu - hyvät tavat	- hyvät tavat - 112-koulutus

- elämää ennen vanhaan

1. luokka	2. luokka
- entisajan esineet, työt, tavat ja leikit - kansanperinne	- entisajan elämää pirtissä, kaupungissa, kou- lussa, maalla - kansanperinne

- turvallinen liikennekäyttäytyminen, koulumatka
- jalankulkijana liikenteessä
- oma lähiympäristö; rakennettu ja luonnon ympäristö ja ihmisen toiminta

1. luokka	2. luokka
- tutustuminen kouluun ja sen lähiympäristöön - turvallinen liikkuminen lähiympäristössä - koulumatkan ja lähiympäristön liikennemerkit	- turvallinen liikkuminen lähiympäristössä

### Eliöt ja elinympäristö

- elollinen/eloton luonto erilaisissa elinympäristöissä
- kasvin, sienen ja eläimen kasvuvaiheet
- koulu- ja kotipihan lajit (LIITE xxx)
- vuodenaajat omassa ympäristössä

1. luokka	2. luokka
- syksyinen metsä * tavallisimmat puulajit; marjat ja eläimet *ruska ja talveen valmistautuminen - talven luonto * tavallisimmat nisäkkäät ja talvilinnut	- erilaisia eliöitä - ravintoa luonnosta *puutarha ja kasvimaa *maataloustuotteet *tavallisimmat sienet

*eläinten talvehtiminen – ranta elinympäristönä – keväinen luonto *siemenestä kasviksi *muuttolinnut *kevään kasveja	– kesäinen luonto *elämää pihalla, puistossa ja niityllä
---	---

### Oma lähiympäristö ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- Kemi; sijainti, luonto, erityispiirteet, keskeisiä paikkoja ja nähtävyyksiä, Perämeri
- Suomi; Itsenäisyys ja isänmaa, Suomen valtio, sijainti ja rajat

<b>1. luokka</b>	<b>2. luokka</b>
– luontoretket lähiympäristöön – tutustuminen kotikaupunkiin – Suomen kansalliset tunnukset	– tutustuminen kotiseutuun – Suomen kartta

- Maapallo, planeetat ja aurinko
- Aikakäsitteet: vuorokausi, kuukaudet, vuosi ja vuodenaajat

<b>1. luokka</b>	<b>2. luokka</b>
– elämää Maapallolla – viikonpäivät, kuukaudet ja vuodenaajat	– Aurinko ja maa – planeetat – kuun vaiheet – vuorokaudenaajat – avaruuden tutkiminen

- kartta; luokan pohjapiirros, koulun alueen pihakartta, karttamerkki käsite

<b>1. luokka</b>	<b>2. luokka</b>
– luokan pohjapiirros – esineitä eri suunnista	– ilmakuvasta kartaksi – koulun pihakartta – ilmansuunnat ja karttamerkit – sääkartta

### Aine ja energia

- aineen ominaisuudet, olomuodot ja muuttuminen; vesi ja ilma
- valon, äänen ja lämmön lähteitä ja vaikutuksia
- arkipäivän teknologiaan tutustuminen; sähkö; sen käyttö ja turvallisuus

<b>1. luokka</b>	<b>2. luokka</b>
– pieniä tutkimuksia aineiden olomuodoista	-sähköenergia

- kierrätys; eri materiaalien tutkiminen ja niiden säästävää käyttöä ja kierrätys

<b>1. luokka</b>	<b>2. luokka</b>
– maaperä – koulun oma kierrätyspäivä	– raaka-aineesta tuotteeksi – järkevä kuluttaminen

### **3.-4. luokat**

#### **Tavoitteet**

Käsitteitä jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilasta, ympäröivää maailmaa ja oppilaan toimintaa yhteisön jäsenenä. Kokonaisuuksien opiskelu auttaa oppilasta ymmärtämään omaa ympäristöään sekä ihmisen ja ympäristön vuorovaikutusta.

Oppilas oppii hahmottamaan kotiseutunsa osana Suomea ja Pohjoismaita.

Tiedon hankkiminen luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla eri aisteja käyttäen, tutkimalla ja eri lähdeaineistoja käyttämällä.

Havaintoja kuvaillaan, vertaillaan ja luokitellaan.

Opitaan tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita.

Oppilas oppii yksinkertaisten karttojen lukemisen ja laatimisen sekä kartaston käyttämisen.

Tavoitteena on, että oppilas osaa ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvän tiedon esittämisen eri tavoin ja erilaisia käsitteitä käyttäen.

Luonnon suojele ja energiavarojen säästäminen on osa arkipäivää.

Psyykinen ja fyysinen itsetuntemus; itsensä ja muiden arvostaminen ja sosiaalinen osaaminen ovat oppilaan perustaitoja.

Oppilas oppii terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä terveyttä edistävien valintojen tekemistä.

### **KESKEISET SISÄLLÖT**

#### **Luonnon tutkimisen taidot**

Oppilas

- tekee havaintoja eri asteilla sekä kohdistaa huomionsa kohteen olennaisiin piirteisiin
- kuvailee, vertailee ja luokittelee kappaleita, ilmiöitä ja eliöitä niiden ominaisuuksien mukaan
- hallitsee yksinkertaiset tutkimukset ja erilaiset tietolähteet ja niiden käyttö
- osaa esittää tietonsa eri tavoin puhuen, kirjoittaen tai piirtäen.

#### **Eliöt ja elinympäristö**

- erilaisia elinympäristöjä ja eliöiden sopeutuminen niihin
- luonto eri vuodenaikoina
- kasvien ja eläinten elämänvaiheita

- ruuan alkuperä ja tuottaminen

### **3. luokka**

- pihan kasvit
- lähiympäristön eläimet
- lemmikkieläimet, järvien elämää, retki kevätluontoon

### **4. luokka**

- elinehdot luonnossa
- ihmisen elämän edellytykset
- vesi elinympäristönä
- puun tarjoama ravinto ja suoja
- metsän eläimien suojele
- talvinen metsä

### **Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana**

- maaston keskeiset piirteet ja kartta
- kotiseutu ja oma maakunta, niiden luonnonolot ja maisemat
- Pohjoismaat ja muut lähialueet sekä maapallo ihmisen elinpaikkana

### **3. luokka**

- asuinympäristö
- Suomen maantieto
- matkailu Suomessa

### **4. luokka**

- Suomen metsätyyppejä; havumetsä
- Suomalaisia maisemia: Lapista saaristomerelle
- Pohjoismaat ja Baltia
- Pohjois-Eurooppa

### **Ympäristö ilmiöitä**

- kuulon ja näön suojele
- lämpöön liittyviä ilmiöitä ja lämmön lähteitä
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisten rakenteiden lujuuden tutkiminen
- magneettisia sähköisiä ilmiöitä

### **3. luokka**

- keksinnöt
- kuulo ja melu
- lämpöön liittyviä ilmiöitä ja lämmön lähteitä

### **4. luokka**

- näkö ja sen suojele
- magneettisia ja sähköisiä ilmiöitä

### **Ympäristön aineita**

- Palaminen ja paloturvallisuus

- Veden käyttö ja kiertokulku luonnossa

### **3. luokka**

- Suomen vesivarat
- Veden käyttö ja kiertokulku luonnossa

### **4. luokka**

- vesi ja ilma tutkimuskohteina
- ilmakehän ilmiöitä
- auringon vaikutus maapallon elämään

## **Ihminen ja terveys**

- sairastaminen ja tavallisempia lasten sairauksia, toimiminen hätätilanteissa
- perheen ja ystävyyden merkitys, tunteiden tunnistaminen ja vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja mielenterveydelle

### **3. luokka**

- toimiminen hätätilanteessa
- perheen ja ystävyyden merkitys

### **4. luokka**

- tunteiden tunnistaminen
- vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja mielenterveydelle

## **Turvallisuus**

- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmat: ennaltaehkäisy ja hätätilanteessa toimiminen
- Sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisten kunnioittaminen

### **3. luokka**

- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmat: ennaltaehkäisy ja hätätilanteessa toimiminen
- Sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisten kunnioittaminen

### **4. luokka**

- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmat: kertausta 3. luokalta
- Sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisten kunnioittaminen: kertausta 3. luokalta.

## **6.7. Biologia ja maantieto**

### **VUOSILUOKAT 5-6**

"Biologian opetuksessa tutkitaan elämää ja sen ilmiöitä. Oppilaat oppivat tunnistamaan eliölajeja, ymmärtämään eliöiden ja niiden elinympäristöjen välistä vuorovaikutusta sekä arvostamaan ja vaalimaan luonnon monimuotoisuutta. Tavoitteena on ohjata oppilasta tuntemaan myös itseään ihmisenä ja osana luontoa. Ulkona tapahtuvassa opetuksessa oppilas saa myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia sekä oppii havainnoimaan ympäristöä. Biologian opetuksen tulee perustua tutkivaan oppimiseen. Opetusta toteutetaan sekä

maastossa että luokahuoneessa." (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004: 174.)

Kemin sijainti merenrannalla Etelä-Lapissa tarjoaa runsaasti erilaisia elinympäristöjä eliölajejensa.

ta  
si-  
le  
2004:

"Maantiedon opetuksessa tarkastellaan maapalloa ja sen erilaisia alueita. Opetus auttaa oppilasta ymmärtämään luonnon ja ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja niiden välistä vuorovaikutusta eri alueilla. Maantiedon opetuksen tavoitteena on laajentaa oppilaan maailmankuvaa kotimaasta Eurooppaan ja muualle maailmaan. Opetus järjestetään siten, että oppilas saa opetuksen avulla käytöksen luonnonympäristöjen ja kulttuuriympäristöjen rikkaudesta eri puolilla maapalloa ja oppii arvostamaan niitä. Maantiedon opetuksen tulee luoda pohjaa kansojen ja kulttuurien väliselle suvaitsevaisuudelle ja kansainvälisyydelle." (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004: 174.)

Kemissä on jonkin verran maahanmuuttajalapsia kouluissa ja Ruotsin raja on hyvin lähellä, joten tästä edetään kohti koko maailman kulttuuriympäristöjä.

ta.  
vä-  
ter-  
pä-  
neeksi

" Vuosiluokilla 5-6 biologian ja maantiedon opetukseen integroidaan myös terveystiedon opetusta. Terveystiedon opetuksen tavoitteena on että oppilas oppii ymmärtämään omaa kasvuaan ja kehitystään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena prosessina sekä ihmisen ja hänen ympäristönsä välisenä vuorovaikutuksena. Opetuksessa voidaan käyttää lisäksi asiantuntijoina esimerkiksi koulu-terveydenhoitajaa ja poliisia." (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004:174.)

"Biologian ja maantiedon opetuksen tulee painottaa vastuullisuutta, luonnon suojelua ja elinympäristöjen vaalimista sekä tukea oppilaan kasvua aktiiviseksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi." (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004:174.)

## **TAVOITTEET**

### **BIOLOGIA 5. LUOKKA**

Oppilas tuntee eliölajeja, osaa liikkua luonnossa sekä osaa havainnoida ja tutkia luontoa. Oppilas toimii ympäristöystävällisesti ja suojelee luontoa. Hän tietää perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnasta. Lisäksi oppilas tunnistaa murrosiän tunnuspiirteet ja arvostaa kasvua ja kehitystä henkilökohtaisena prosessina.

### **6. LUOKKA**

Oppilas ymmärtää eliölajien rakennetta ja elämää sekä niiden sopeutumista elinympäristöihinsä. Oppilas pohtii, kasvuun, kehitykseen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä kysymyksiä sekä ottaa vastuuta teoistaan ja ottaa huomioon toiset ihmiset.

## **MAANTIETO**

## **5. LUOKKA**

Oppilas tuntee Euroopan maantietoa ja maapallon muita alueita. Hän arvostaa ja suhtautuu myönteisesti vieraisiin maihin, kansoihin ja kulttuureihin. Oppilas saa tietoja avaruudesta ja sen kappaleista sekä tekee avaruuteen liittyvistä asioista havaintoja.

## **6. LUOKKA**

Oppilas opettelee laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisiä viestimiä maantiedon tiedon lähteinä. Oppilas hahmottaa maailmankartan ja tuntee sen keskeisen nimistön. Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan riippuvuuden ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista maapallolla.

## **6.8. Fysiikka ja kemia**

### **5.-6. LUOKKA**

#### **5. LUOKKA**

##### **TAVOITTEET**

Oppilas oppii työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen maastossa ja laboratorioolosuhteissa. Hän tutustuu luonnontieteellisten tutkimusmenetelmien perusteisiin ja oppii myös tekemään tutkimuksia sekä tulkitsemaan niiden tuloksia. Hän ymmärtää päihde- ja väikuteaineiden vaarallisuuden.

##### **SISÄLLÖT**

###### **Työskentelytaidot**

Turvallisuusohjeet fysiikka-kemian luokissa työskentelyssä.  
Välineistön nimitykset ja niiden avulla toimiminen.  
Luonnontieteellisen tutkimuksen tekeminen, tulosten purku ja analysointi.  
Välineistön puhdistus ja paikalleen asettaminen.

###### **Kuntakohtaisesti**

Niillä kemiläisillä kouluilla, joilla on fysiikan-kemian luokka, oppilaat tutustuvat luokkaan, sen työskentelytapoihin ja käyttävät sitä mahdollisuuksien mukaan. Kouluilla, joilla ei ole omaa tilaa fysiikan-kemian työskentelyyn, oppilaat tutustuvat koulun fysiikan-kemian välineistöön ja käyttävät sitä omassa luokkatilassaan mahdollisuuksiensa mukaan. Oppilas ymmärtää turvallisten ja vastuullisten työtapojen merkityksen ja tietää, miten toimitaan vahingon sattuessa.

###### **Aineet ympärillämme**

##### **TAVOITTEET**

Oppilas tietää, että ilma koostuu kaasuista, ymmärtää ilmakehän merkityksen maapallon elämälle. Hän osaa nimetä tärkeimmät ilmakehän kaasut ja tietää, että niillä on kemialliset merkit. Oppilas ymmärtää veden merkityksen maapallon elämälle, osaa liuottaa veteen kiinteitä aineita ja tietää, että vedellä on erilaisia ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys sekä tunnistaa veden olomuodot.

##### **SISÄLLÖT**

Ilman koostumus ja sen keskeisten kaasujen nimitykset.  
Ilmansuojelu ja siihen liittyvät yleisimmät termit (ilmaston lämpeneminen, kasvihuoneilmiö, hajurikkijyhdisteet).



Puhtaan ilman merkitys ja saastuneen ilman vaikutukset terveyteemme sekä niihin liittyvät käsitteet (hengityselinsairaudet, passiivinen tupakointi, astma).  
Vesistön puhtaus ja saastuminen ja saastumisen merkitys viihtyisyydelle ja elinkeinolle (uiminen ja kalastus, sinilevä).

### **Kuntakohtaisesti**

Oppilas tunnistaa Kemin ilman- ja vedenlaatuun vaikuttavat seikat. Hän tietää, mistä paikalliseen vesistöön valuu vettä pilaavia aineita, sekä ymmärtää, mitä niiden suodattamiseksi ja puhdistamiseksi tehdään.

Oppilas osaa kertoa, missä sijaitsee Kemin vedenpuhdistamo ja tuntee tapoja vaikuttaa itse vesistöjen hyvinvointiin.

Oppilas ymmärtää, mitkä seikat vaikuttavat Kemin ilman laatuun. Hän ymmärtää paikallisen teollisuuden merkityksen ja vastuun ilmansuojelusta sekä tuntee tapoja itse parantaa ilman laatua.

### **Luonnon rakenteet**

#### **TAVOITTEET**

Oppilas ymmärtää Maapallon ja Kuun liikkeiden aiheuttamia luonnonilmiöitä ja niiden yhteyden ajanlaskuumme. (Vuorokausi, kuukausi, vuorovesi-ilmiö, vuodenaikat).

Hän tutustuu aurinkokunnan rakenteeseen, tähteen ja planeettoihin.

Oppilas saa käsityksen avaruuden mittasuhteista ja osaa suhteuttaa tiedon viihteen luomaan kuvaan avaruudesta.

Hän tutustuu ihmisen keinoihin tutkia avaruutta ja saa käsityksen avaruuden valloituksen historiasta.

Oppilas tuntee käsitteen voima ja sen vaikutuksen ilmiönä. Hän osaa tunnistaa ja käyttää yksinkertaisia koneita.

#### **SISÄLLÖT**

Maa, kuu, aurinko ja planeetat.

Aurinkokunnan ja maailmankaikkeuden rakenne, synty ja ikä.

Voima ja siihen vaikuttavat ilmiöt ( vastavoima, kitka, vastus) Sovellutukset ja turvallisuus liikenteessä.

Yksinkertaiset koneet, kuten kalteva taso ja vipu, sekä niiden sovellutukset.

Koneiden turvallinen käyttö.

### **Kuntakohtaisesti**

Oppilas tietää miten tähtitaivasta tutkitaan. Hän ymmärtää, miten kaupunkien taustavalo vaikeuttaa tutkimusta.

Oppilas tunnistaa koulun ympäristön liikenteen vaarakohdat. Hän ymmärtää esimerkiksi, miksi rekkaa on vaikea pysäyttää.

Oppilas tietää, ettei aurinkoa voi tutkia turvallisesti ilman erikoisjärjestelyjä.

## **6. LUOKKA**

### **Aineet ympärillämme**

#### **TAVOITTEET**

Oppilas tuntee maaperästä saatavia aineita, osaa luokitella niitä ja käyttää eräitä erotusmenetelmiä.

Hän tunnistaa ympäristöstään erilaisia materiaaleja ja aineita ja tuntee niiden alkuperän sekä osaa tutkia niiden ominaisuuksia.

Hän tutustuu kierrätykseen.

Oppilas osaa ottaa huomioon tuoteselosteet ja ymmärtää niiden sisältöä.

Oppilas osaa tunnistaa yleisimmät päihdyttävät aineet ja ymmärtää niiden haitallisuuden.

#### **SISÄLLÖT**

Erilaisten luokitteluperusteiden käyttöä. (seulominen, suodatus, kiteytys).

Alkuaineisiin tutustumista ja kemiallisten merkkien opiskelua.

Palaminen.

Aineiden käyttö ja kierrätys.

### **Kuntakohtaisesti**

Oppilas tuntee koulun, kodin ja lähiympäristön kierrätyspaikat ja kierrätysmahdollisuudet.

Monitarmon ja kirpputorien sijainti. Ongelmajätepisteet.

Kaatopaikka ja sen jätteiden ja uusiokäytettävien aineiden lajittelu.

Oppilas tietää, mistä voi saada lisätietoa päihdyttävistä aineista ja mistä voi saada apua päihdeongelmiin.

### **Energia ja sähkö**

#### **TAVOITTEET**

Oppilas tuntee yleisimmät tavat tuottaa energiaa ja ymmärtää, että maapallon nykyisen energiatuotannon varat ovat rajalliset .

Oppilas osaa kiinnittää huomiota omaan ja lähiympäristönsä energiankäyttöön ja tuntee keinoja säästää energiaa.

Oppilas tuntee tapoja tuottaa sähköä (hankaussähkö, vesivoima, muu sähköntuotanto).

Hän osaa rakentaa yksinkertaisen virtapiirin ja ymmärtää, miten sähkö kulkee.

Oppilas ymmärtää termin sähköinen tiedonvälitys ja tunnistaa sovellukset sekä osaa käyttää niitä.

## **SISÄLLÖT**

### **Uusiutuvat ja uusiutumattomat energiavarat**

Hankaussähkö, johde ja eristäminen.  
Salama ja ukkoselta suojautuminen  
Verkkovirta, muuntaja, oikosulku ja sulake.  
Sähköturvallisuus. Kodin sähkölaitteet ja niiden turvallinen käyttö.

### **Kuntakohtaisesti**

Oppilas tuntee Isohaaran voimalaitoksen ja ymmärtää sen toiminnan peruseriaatteen. Hän ymmärtää, miten sähkö kulkee paikallisesti (suurjännitejohdot, taloliittymät, pistorasiat, sulakekaappi, pääkatkaisin) ja tunnistaa vaarapaikat.  
Oppilas ymmärtää, että energian tuottaminen aiheuttaa muutoksia ympäristössä (Kemijoen voimatalous).

## **7.-9. LUOKKA**

### **7. LUOKKA**

#### **Värähdys- ja aaltoliike**

#### **TAVOITTEET**

Oppilas ymmärtää, miten aaltoliike syntyy, etenee, heijastuu ja taittuu, ja tuntee värähdys- ja aaltoliikkeisiin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait. Oppilas ymmärtää äänen ja valon synty-  
misen, niiden merkityksen ja ominaisuudet sekä tuntee yksinkertaisten optisten laitteiden toimintaperiaatteen.

## **SISÄLLÖT**

Värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt, niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait.  
Äänen ja valon syntyminen ja ominaisuudet.  
Optisten laitteiden toimintaperiaatteita.

### **Kuntakohtaisuus**

Oppilas tuntee oman lähiympäristönsä melusaasteet ja tietää, miten voi itse vaikuttaa niihin.

## **Lämpö**

#### **TAVOITTEET**

Oppilas ymmärtää, mitä lämpö on, tuntee lämmön siirtymisen ja varastoitumiseen liittyvät ilmiöt, lämpölaajenemisen ja olomuotojen muutokset sekä tunnistaa näiden seikkojen vaikutuksen ympäristössään.

## **SISÄLLÖT**

Lämpöön liittyvät ilmiöt, niiden merkitys ja sovellukset.  
Lämpöenergia.  
Energian säilyminen.

## **Kuntakohtaisuus**

Oppilas tietää, miten oman asuinympäristön kaukolämpöjärjestelmä toimii, ja tietää, miten meren pintavesien jäätyminen ja sulaminen vaikuttavat oman paikkakunnan ilmastoon.

## **8. LUOKKA**

### **Liike ja voima**

#### **TAVOITTEET**

Oppilas tuntee kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä. Oppilas osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä, tuntee niitä kuvaavat suureet ja osaa tehdä mittaustuloksista graafisia esityksiä. Oppilas ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten laitteiden toimintaperiaatteen. Oppilas tuntee voiman tekemän työn, mekaanisen energian ja tehon käsitteet ja osaa laskea niihin liittyviä tehtäviä.

## **SISÄLLÖT**

Kappaleiden välinen vuorovaikutus ja niistä aiheutuvat ilmiöt.  
Tasainen ja kiihtyvä liike.  
Työ, mekaaninen energia ja teho.

## **9. LUOKKA**

### **Sähkö**

#### **TAVOITTEET**

Oppilas ymmärtää sähkölaitteiden vaarallisuuden ja osaa niiden turvallisen käytön, tuntee sähköön liittyvät suureet, ymmärtää virtapiirin toiminnan ja osaa käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina. Oppilas tuntee sähköön tuotantoon ja siirtoon liittyvät prosessit. Oppilas osaa laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia ja tietää, miten hän voi omilla valinnoillaan vaikuttaa sähkönkulutukseen.

## **SISÄLLÖT**

Sähköiset ja magneettiset voimat.

Sähtöturvallisuus.

Tasavirtapiirin perusilmiöt ja soveltaminen.

Sähkömagneettinen induktio, energian siirto ja sähkön käyttö.

## **Kuntakohtaisuus**

Oppilas tutustuu paikalliseen energiantuotantoon, Isohaaran voimalaitokseen ja Ajoksen tuulivoimalaan.

## **Luonnon rakenteet**

### **TAVOITTEET**

Oppilas tuntee sekä mikro- että makrokosmoksen perusrakenteen ja ymmärtää niissä vallitsevia mittasuhteita ja rakenteita koossapitävät vuorovaikutukset. Oppilas ymmärtää energian muunnokset ja energian säilymisen periaatteen, ydinenergian syntymisen, säteilyn ja sen vaikutuksen elolliseen luontoon ja tietää mahdollisuudet suojautua säteilyltä. Oppilas tuntee erilaisten sähkötuotantotapojen edut ja haitat ja osaa muodostaa niistä oman kriittisen mielipiteensä.

### **SISÄLLÖT**

Mikro- ja makrokosmoksen rakenteet ja mittasuhteet.

Rakenteita koossapitävät vuorovaikutukset.

Energian muunnokset rakenneosien välisissä prosesseissa.

Ydinenergia, säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon sekä säteilyltä suojautuminen.

## **Kuntakohtaisuus**

Lähiympäristön väestönsuojat.

## **KEMIA**

### **7.-9. LUOKKA**

#### **7. LUOKKA**

**Ilma ja vesi**

## **TAVOITTEET**

Oppilas tuntee ilmakehän aineet, niiden ominaisuudet sekä merkityksen ihmiselle ja luonnolle. Hän ymmärtää palamisreaktion, sen kuvaamisen kemian merkkikielellä ja palamistuotteet sekä aineiden paloherkkyuden, tulen vaarallisuuden ja erilaiset tulen sammutustavat. Oppilas tuntee veden rakenteen ja sen ominaisuuksia. Oppilas oppii ymmärtämään ympäristönsuojelun merkityksen ja omat vaikutusmahdollisuutensa.

## **SISÄLLÖT**

Ilmakehän aineet, niiden ominaisuudet sekä merkitys ihmiselle ja luonnolle.

Aineidenpalaminen

Vesi ja sen ominaisuudet.

## **KUNTAKOHTAISUUS**

Oppilas tutustuu oman paikkakunnan jätevedenpuhdistamoon sekä palolaitoksen toimintaan.

## **Raaka-aineet ja tuotteet**

## **TAVOITTEET**

Oppilas ymmärtää alkuaineen käsitteen, alkuaineiden kemiallisia merkkejä sekä alkuaineiden luokittelun ja tuntee seikat, jotka vaikuttavat kemiallisen reaktion nopeuteen. Oppilas erottaa toisistaan alkuaineet ja kemialliset yhdisteet sekä osaa tulkita yksinkertaisia kemiallisia reaktioyhtälöitä.

## **SISÄLLÖT**

Alkuaineiden merkitseminen, luokittelu, erottaminen ja reaktionopeuksien vertailu.

Reaktioyhtälöiden tulkitseminen

## **Kuntakohtaisuus**

Oppilas tietää oman paikkakunnan kromituotannosta.

## **8. LUOKKA**

## **Ilma ja vesi**

### **TAVOITTEET**

Oppilas tuntee happamuuden ja emäksisyyden käsitteet, ilmakehän ja vedenkoostumuksen ja ihmisen aiheuttamat vahingot niille. Oppilas oppii ymmärtämään ympäristösuojelun välttämättömyyden, tuntee sekä omat että kansalliset ja kansanväliset mahdollisuudet vaikuttaa ympäristönsuojeluun.

### **SISÄLLÖT**

Happamuus ja emäksisyys.

Ilmakehän aineet, niiden ominaisuudet sekä merkitys ihmiselle ja luonnolle.

### **Kuntakohtaisuus**

Oppilas tuntee paikallisten vesien laadun ja tehtaiden päästöt sekä tutustuu paikallisiin kierrätysmahdollisuuksiin ja jätehuoltoon.

## **Raaka-aineet ja tuotteet**

### **TAVOITTEET**

Oppilas osaa yhdisteiden merkitsemisen kemian merkkikielellä, osaa luokitella yhdisteitä, tuntee niiden ominaisuuksia ja osaa selittää niiden syntymistä jaksollisen järjestelmän avulla. Oppilas osaa kirjoittaa ja tulkita reaktioyhtälöitä.

### **SISÄLLÖT**

Alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu, ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin ja jaksollisen järjestelmän avulla.

Reaktioyhtälöiden tulkitseminen ja kirjoittaminen.

### **Kuntakohtaisuus**

Oppilas tutustuminen paikalliseen teollisuuteen (sellu-, paperi- ja sahateollisuus).

## **Elollinen luonto ja yhteiskunta**

### **TAVOITTEET**

Oppilas tuntee orgaanisista yhdisteistä hiilivetyjä, alkoholeja ja karboksyylihappoja, tietää niiden rakenteen ja ominaisuuksia sekä sen, missä niitä käytetään. Oppilas saa perustiedot öljynjalostusteollisuudesta ja sen tuotteista.

## **SISÄLLÖT**

Hiilivedyt,  
Öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteet.  
Alkoholit ja karboksyylihapot, niiden ominaisuudet ja käyttö.

## **9. LUOKKA**

### **Raaka-aineet ja tuotteet**

#### **TAVOITTEET**

Oppilas tuntee tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet, tuntee niiden ominaisuuksia ja hyväksikäyttöä. Oppilas ymmärtää näiden luonnonvarojen rajallisuuden ja tuntee niiden kierrätysmahdollisuudet. Oppilas ymmärtää sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköparin ja elektrolyysin sekä tietää niiden sovelluksia.

## **SISÄLLÖT**

Tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet, niiden ominaisuuksia, niistä saatavien tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys.  
Sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovelluksia.

### **Kuntakohtaisuus**

Oppilas tutustuu Elijärven kaivokseen ja teräksen jalostukseen.

### **Elollinen luonto ja yhteiskunta**

#### **TAVOITTEET**

Oppilas tuntee fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavaroille.  
Oppilas tuntee orgaanisista yhdisteistä hiilihydraattien, valkuaisaineiden ja rasvojen koostumuksen sekä niiden merkityksen ravintoaineina ja teollisuuden raaka-aineina. Oppilas tuntee sekä pesu- että kosmeettisten aineiden ja tekstiilien ominaisuuksia.

## **SISÄLLÖT**

Fotosynteesi ja palaminen.  
Energianlähteet.  
Hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus, merkitys ravintoaineina ja teollisuuden raaka-aineina.  
Pesuaineet, kosmeettiset aineet ja tekstiilit.



## **6.10. Uskonto/Evangelisluterilainen uskonto**

Tarvittaessa koulu laatii koulukohtaisen ortodoksisen uskonnon opetussuunnitelman vuosiluokkakohtaiset tavoitteet ja sisällöt Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaan.

### **1.-2. LUOKKA**

#### **TAVOITTEET**

Uskonnon opetus ohjaa oppilaita ihmisarvon ja elämän kunnioittamiseen, tukee oppilaiden tunne-elämän myönteistä kasvua ja vahvistaa myötäelämisen kykyä. Kirkkovuotta seuraten tutustutaan kristinuskon perusteisiin. Raamatun kertomuksiin, kirkon opetukseen sekä hengelliseen musiikkiin. Oppilas tutustuu kotiseurakuntaan sekä lähiympäristön kirkkoihin ja uskontoihin. Aiheiden käsittelyssä otetaan huomioon lähimmäisyyden periaate.

#### **SISÄLLÖT**

##### **Luottamus ja turvallisuus**

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevat asiat
- elämä Jumalan lahjana
- Jumala turvallisena Taivaan isänä

##### **Arvokas ja ainutlaatuinen elämä**

- ymmärrys oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta
- vapaus-, vastuu- ja yhteisvastuu-käsitteet
- elämän ja luonnon kunnioitus

- oikeudenmukaisuus
- suvaitsevaisuus
- Kultaisen säännön periaate

### Minun juureni

- perheen ja suvun kirkolliset perinteet
- kaste, häät ja hautajaiset
- kotiseurakuntani

### Kirkkovuoden juhlalat

- Pyhäinpäivä, joulukuun ja pääsiäinen

	1. luokka	2. luokka
<b>Eletään yhdessä</b> lauluja: Jeesus sinuun turvaten Jeesus, sinä itsekin Taivaan isä suojan antaa Jumalan kämmenellä	Sinä olet tärkeä Olemme erilaisia Lähimmäisyys erilaiset perheet	Minun juureni, arvot, perinteet Maailman lapset
<b>Oikein ja väärin</b> lauluja: Anna anteeksi	Säännöt auttavat Anteeksi pyytäminen ja saaminen Kiusaaminen oma ja toisen oma Kilpailu	Minä autan Kateus Ystävyys Riita ja sopiminen Totta vai valhetta Omatunto Pelko
<b>Elämää Jumalan maailmassa</b> lauluja: Jumala loi kiitoslaulu Mä silmät luon ylös taivaaseen Pieni siemen Kuule, Isä taivaan	Elämä on Jumalan luomaa monenlaisia rukouksia (päivän-avaus, ruoka- ja iltarukous)	Jumala on luonut ihmisen Elämän ja luonnon kunnioitus Kiittämistä, pyytämistä ja rukoilemista myös toisen puolesta Isä meidän -rukous
<u>Elämää Jeesuksen aikana</u> lauluja: Ystävä sä lapsien Kun äidit lapsiansa	Nasaretin kodissa Synagogassa Palestiinan luonto Paimenten elämää Matka pääsiäisjuhlille Jerusalemin temppelissä	Jeesus opettajana ja parantajana

<b>Elämää seurakunnassa</b>	Kotiseurakuntani Kirkolliset toimitukset (kaste ja häät) Lasten seurakunta Lähetystyö	Kirkolliset toimitukset (jumalanpalvelus, hautajaiset) Kotipaikkakunnan muut seurakunnat
-----------------------------	--	---

## Kirkolliset juhlat

1.-2. luokka
Adventti, Hoosianna, Pieni liekki, Nyt sytytämme kynttilän Joulu, Enkeli taivaan, Heinillä härkien kaukalon, Pieni joululaulu Uusivuosi Loppiainen Laskiainen Marianpäivä Palmusunnuntai, Pienen aasin askeleet, Kiirastorstai Pitkäperjantai, Pääsiäinen, Lensi maahan enkeli, Vieraalla maalla kaukana Helatorstai Mikkelinpäivä Pyhäinpäivä

## 3.-6. LUOKKA

### JOHDANTO

Oppilaalle kerrotaan ihmisen uskonnollisista tarpeista, jotka ovat kautta ihmiskunnan historian ilmenneet yksilön elämässä ja yhteisöjen toiminnassa.

Oppilaalle annetaan mahdollisimman laaja uskontoon liittyvä yleissivistys, joka antaa aineksia oman maailmankuvan muodostamiseen ja ihmisenä kasvamisen prosessiin.

Oman uskonto- ja kulttuuriperinteen entistä parempi tunteminen on edellytys monikulttuurisen vuorovaikutuksen onnistumiselle.

Länsimaisen kulttuurimme arvopohja rakentuu keskeisesti kristillisille perusarvoille, jotka ovat samalla oppilaan eettisen kehityksen välineitä.

Oppilaat tutustuvat uskonnon eri ilmenemismuotoihin omasta lähiympäristöstään lähtien.

Luterilaisen kirkon opetusperinteestä käsin tutustutaan Jeesuksen persoonaan ja opetukseen sekä Vanhan Testamentin kertomuksiin.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia keskustella aikuisten ja vertaistensa kanssa heidän omasta elämänsä näkökulmasta nousevista elämänsä kysymyksistä sekä soveltaa niihin kristinuskon keskeistä sisältöä.

Eryteisesti korostetaan jokaisen ihmisen arvoa riippumatta hänen ominaispiirteistään kuten lahjoista, varallisuudesta tai ulkonaisesta olemuksesta.

Opetuksessa otetaan huomioon maaseutu- ja kaupunkikulttuurin kohtaaminen, paikalliset herätysliikkeet, toisen kansankirkon läsnäolo sekä maahanmuuttajat kulttuuriperintöineen.

Opetuksella vahvistetaan lasten turvallisuudentunnetta etsien elämän tarkoitusta Jumalan jatkuvan luomistyön kautta. Heitä rohkaistaan myös kohtaamaan omia tunteitaan ja jakamaan kokemuksia muiden kanssa.

## **Työtavat**

Pääperiaatteena on uskonnonopetuksen monimuotoisten mahdollisuuksien hyödyntäminen niin, että uskonto koetaan mielekkääksi ja kiinnostavaksi. Mielekkyyys lähtee omakohtaisista kokemuksista ja mahdollisuudesta purkaa ajatuksia ja tunteita keskustelemalla aikuisten ja toisten samanikäisten kanssa. Näistä lähtökohdista syntyy myös oppilaan kiinnostus uskonnollisia asioita kohtaan.

## **Raamatunkertomukset**

Tärkeimpänä työkaluna uskonnonopetuksessa ovat kertomukset sekä Raamatusta, että muista kirjoista. Nykytekniikkaa käyttäen kertomuksia voidaan kerronnan ja lukemisen lisäksi kuunnella (Cd-levyt) ja katsella (Video) tai tehdä myös itse (ääni- tai kuvanauhalle).

## **Draama ja muu taide uskonnon opetuksessa**

Taide on erinomainen tapa tutkia ja tulkita asioita. Opetusta voi elävöittää taidekuvin ja tekemällä itse kuvia, laulamalla ja kuuntelemalla erilaista opetukseen soveltuvaa musiikkia ja tutustumalla käsillä olevaan aiheeseen sopivaan kirjallisuuteen (runot, elämäkerrat, tietokirjat). Draaman avulla voidaan elävöittää uskonnon opetusta, esimerkiksi esittämällä uskonnon kertomuksia. Muita keinoja voivat olla erilaiset nukketeatterit (keppi-, käsi-, varjo-). Taide ja elämykset voidaan sulauttaa yhteen omin käsin tehdyissä töissä esimerkiksi askarrellen, muotoillen ja maalaten erilaisia materiaaleja ja välineitä käyttäen.

## **Tiedon hankinta**

Tiedon hankinnassa ovat perinteisten oppikirjojen ja opetuskeskustelujen lisäksi suositeltavia tietotekniikan käyttö ja vierailut erilaisiin kohteisiin (kotiseurakunta ja nähtävyydet ym.) Sekä vierailijoiden kutsuminen koululle niin luokkakohtaisesti kuin koko koulun väellekin yhteisesti. Yhteistyö kotiseurakunnan ja sen työntekijöiden kanssa on erityisen tärkeää.

Käyttökelpoisia opetusvälineitä ovat edelleen opetusohjelmat ja dokumentit, kartat, pohjapiir-

rokset ja mahdolliset pienoismallit. Osa näistä voidaan toteuttaa yhdessä oppilaiden kanssa. Työskentelyssä tulee ottaa huomioon yksilötyön ohella erilaiset pari- ja ryhmätyöskentelymahdollisuudet.

1. luokka	1h/ vko	
Tavoitteet	Sisällöt	Aihekokonaisuudet
Oppilas tutustuu Vanhan testamentin kertomuksiin	* Luominen, syntiinlankeemus, Nooa * Aabraham ja Saara * Jaakob, Raakel ja Leea * Joosef * Matka luvattuun maahan, Mooses * Aaron ja Miriam * Kuninkaat Daavid ja Salomo * Profeetat Elia, Jeremia, Daniel ja Joonas	Ihmisenä kasvaminen
Oppilas syventää tietojansa joulun ajan tapahtumista Oppilas oivaltaa Vanhan ja Uuden testamentin yhteyden	* Joulun (Messiasennustus) Jesaja - ennustukset käyvät toteen.	Kulttuuri-identiteetti
Oppilas oppii luottamaan Jumalan huolenpitoon	* Paimenpsalmi, Herran siunaus.	Ihmisenä kasvaminen
Oppilas pohtii oikeaa ja väärää ihmisen elämässä	* Kymmenen käskyä - Synti, laki, armo	Yhteisöllisyys oikeudenmukaisuus

	- Anteeksi antaminen ja anteeksisaaminen	Vastuullisuus
Oppilas syventää tietojaan pääsiäisen tapahtumista. Oppilas ymmärtää helluntain päivän merkityksen kirkkovuoden juhlana.	* Pääsiäinen - Ristiinnaulitseminen ja ylösnousemus; ilosanoma armosta * Helluntai	Kulttuuri-identiteetti
Oppilas tutustuu seurakunnan lapsille ja nuorille suunnatun toimintaan. Oppilas kertoo kokemuksistaan häistä ja tutustuu niihin liittyvään juhlaperinteeseen	* Seurakunnan elämää - Kerhotoiminta, pyhäkoulut ja leirit - Rippikoulu ja konfirmaatio - Häät	Yhteisöllisyys

4. luokka	1h/ vko	
Tavoitteet	Sisällöt	Aihekokonaisuus
Oppilas tutustuu Jeesuksen elämään Uuden testamentin mukaan. Oppilas opettelee käyttämään Raamattua	* Jeesuksen ajan Rooma * Evankeliumin kirjoittajat: Matteus, Markus, Luukas ja Johannes * Jeesuksen lapsuus ja toiminta - Syntymä: Jeesus ja Johannes - Joulun ajan tapahtumat - Jeesus-poika temppelissä - Jeesuksen kaste - Opetuslapset - Tunnustekoja: Kaanan häät, Jairoksen tytär, Kaksi sokeaa, Myrskyssä, Ruokkimisihme - Jeesus siunaa lapsia Tuhlaajapoika, Sakkeus, Laupias Samarialainen. Rikas nuorukainen, Viljapellolla	Kulttuuri-identiteetti Suvaitsevaisuus

<p>Oppilas oppii Isä meidänrukouksen ja tutustuu sen merkitykseen</p>	<p>* Isä meidän-rukous</p>	<p>Kulttuuri-identiteetti</p>
<p>Oppilas tutustuu kirkkovuoden juhlapyhiin ja niiden alkuperään</p>	<p>Kirkkovuoden pyhiä sekä luterilaisessa perinteessä vaikuttavia pyhimyksiä.</p>	<p>Kulttuuri-identiteetti</p>
<p>Oppilas käy läpi pääsiäisen tapahtumat vaihe vaiheelta. Oppilas pohtii pääsiäisen sanomaa ja merkitystä kristillisessä kirkossa.</p>	<p>* Pääsiäisen tapahtumat evankeliumin mukaan:  - Kirkastusvuorella, Lasarus, Martta ja Maria  - Hoosianna, Tempelissä, Juudas, Ehtoollinen, Getsemannessa  *Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus  - Jeesus vangitaan, Pietari ja Juudas, Jeesus tuomitaan, ristiinnaulitseminen ja hautaaminen  - tyhjä hauta, Jeesus ilmestyy opetuslapsille (epäilevä Tuomas)  Jeesus astuu taivaaseen</p>	<p>Kulttuuri-identiteetti</p>
<p>Oppilas kertoo kokemuksistaan muista uskonnollisista yhteisöistä. Oppilas tutustuu lähiympäristössä kohtaamaansa uskonnollisuuteen. Oppilas oppii hyväksymään vakaumukseltaan erilaisia ihmisiä.</p>	<p>* Pääsiäinen  - Ristiinnaulitseminen ja ylösnousemus;  ilosanoma armosta</p>	

<b>5. luokka</b>	<b>1h/vko</b>	
<b>Tavoitteet</b>	<b>Sisällöt</b>	<b>Aihekokonaisuus</b>
Oppilas tutustuu Jeesuksen opetukseen ja vertauksiin. Oppilas pohtii Jeesuksen opetusten sanomaa yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään Raamattua itsenäisesti.	* Vertauksia Jumalasta ja Jumalan valtakunnasta sekä rakkaudesta: - Sinapinsiemen, kallis helmi mereen heitetty nuotta, kadonnut lammas, armoton palvelija, uskotut leiviskät, kadonnut raha, hyvä paimen, kylväjä	Kulttuuri-identiteetti
Oppilas tutustuu kristinuskon syntyyn, alkuvaiheisiin ja leviämiseen.	* Kaksitoista apostolia * Apostolit Pietari ja Paavali * Kristinuskon asema Rooman valtakunnassa * Uskontunnustukset	Kulttuuri-identiteetti
Oppilas tutustuu kristinuskon leviämiseen Euroopassa.	* Kristinuskon leviäminen Euroopassa	Kulttuuri-identiteetti



kon myöhempisiin vaiheisiin	sa * Kristillisen kirkon kehitys keski-ajalle saakka - Ristiretket - Katolinen ja ortodoksinen kirkko	
-----------------------------	--	--

<b>6. luokka</b>	<b>2h/vko</b>	
<b>Tavoitteet</b>	<b>Sisällöt</b>	<b>Aihekokonaisuudet</b>
Oppilas tutustuu luterilaisen kirkon vaiheisiin. Oppilas pohtii Jeesuksen opetusten sanomaa yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään Raamattua itsenäisesti.	* Uskonpuhdistus * Martti Luther ja luterilaisuuden synty *Lutherin keskeiset opetukset *Luterilaisuuden tulo Suomeen: Agricola	Kulttuuri-identiteetti
Oppilas pohtii luterilaisuuden merkitystä nyky-	* Luterilaisen kirkon vaikutuksia yhteiskuntaan ja taiteisiin:	Kulttuuri-identiteetti

<p>yhteiskunnassaha omassa elämässään. Oppilas tutustuu kemiläisen uskonnollisen nähtävyyksiin ja lehtiin sekä taiteilijoihin mahdollisuuksien mukaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- lainsäädäntö</li> <li>- koululaitos (luostarikoulut, katedraalikoulut, kinkerit)</li> <li>- Arvot: keskustelua perinteisistä ja moderneista arvoista</li> <li>- Musiikki: klassinen musiikki, urkumusiikki, virret ja hengellinen musiikki, gospel</li> <li>- taide: arkkitehtuuri, maalaustaide, ikonit, lasimaalaus, enkelikuvat, kirkkotekstiilit</li> <li>- Kirjallisuus: (runot, klassikot, elämäkerrat, matkakertomukset) lehdistö.</li> </ul>	
<p>Oppilas tutustuu monipuolisesti luterilaisen kirkon toimintaan yhteistyössä paikallisen seurakunnan kanssa. Oppilas hyödyntää oppimisessa Kemin seurakunnan julkaisuja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>* Kirkon virat ja seurakunnan päätöksenteko</li> <li>* Seurakunnan toimintaa <ul style="list-style-type: none"> <li>- Jumalanpalveluselämä</li> <li>- ristiäiset, rippikoulu, häät ja hautajaiset</li> <li>- diakonia</li> <li>- lähetystyö kotimaassa ja ulkomailla</li> <li>- ekumenia (yhteiskristillinen toiminta)</li> </ul> </li> </ul>	<p>Yhteisöllisyys</p>
<p>Oppilas oppii ymmärtämään Raamatun opetusten ja kristillisen elämän välisiä yhteyksiä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>* Raamatun opetuksia ja kristillisen etiikan soveltamista <ul style="list-style-type: none"> <li>- vuorisaarna</li> </ul> </li> </ul>	<p>Ihmisenä kasvaminen</p>

### Opetussuunnitelma luokille 7-9

Uskonnonvapauslain ja valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaan uskonnon opetus on eri asia kuin uskonnon harjoittaminen. Oppiaine uskonto on nimestään huolimatta reaaliaine muiden reaaliaineiden joukossa. Uskontoa opettaessa käsitellään siis todellista olemassa olevaa maailmaa sellaisena, kuin se oppilaiden lähi- ja etäympäristössä heille avautuu.

Vaikka uskontojen todellisuutta koskevat metafysiikan lauseet eivät saa jakamatonta yksimielistä hyväksyntää Suomalaisten ja kemiläisten keskuudessa, on uskontojen merkitys, vaikutus ja mahti maailmassa niin hyvässä kuin pahassakin kiistämätön tosiasia. Maailmanpolitiikan tapahtumia ei voi ymmärtää, ellei hallitse eri uskontojen perustietojen minimimäärää.

Globalisaation myötä Suomen asujaimisto ei ole enää yhtä homogeeninen kuin aikaisemmin.

Suomen väestön erilaistuessa kantaväestö ei ole ollut yksimielisen suosiollinen uusille suomalaisille. Tämän vuoksi uskonnon opetus on yhdessä muiden oppiaineiden kanssa lisää suvaitsevaisuutta ja ymmärtämystä.

Uskonnon opetuksen perusfilosofia on yhtä peruskoulun omaksuman pedagogisen linjan kanssa. Sen tulee olla tieteellisesti perusteltua ja sopusoinnussa muiden reaaliaineiden opetuksen kanssa.

Kun koulun tehtävä on valistaa oppilaita uskontoon liittyvissä asioissa, sen tulee myös varoittaa uskontojen vaaroista, kuten oppikirjat jo tekevätkin. Koulu antaa tieteellisesti perusteltuja vaihtoehtoja sille tiedolle, jota esim. kevyt media usein tarjoaa pseudotieteiden ja taikauskon muodossa.

Näin tehden uskonto lähestyy antropologiaa ja käytännöllistä filosofiaa. Se on yhtenä reaaliaineena tukemassa oppilaan maailmankatsomuksellista ajattelua ja saa oppilaan pohtimaan elämän, myös oman elämänsä merkitystä ja rajallisuutta.

### **Tavoitteet:**

Tavoitteena on, että oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksen rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä,
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyyden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja kirjallisuudenhistoriallisena dokumenttina,
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen yhdessä poliittisen historian kanssa sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä,
- perehtyy evankelisluterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen,
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään,
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskontoa ja ajattelevia ihmisiä,
- tuntee moraalifilosofian peruskäsitteitä ja erityyppisiä kristillisen teologian argumentteja erilaisille etiikan teorioille

## **SISÄLLÖT:**

### **7. luokka**

- uskonto: kaikkien kansojen varhaista tietoa,
- varhaiskantaiset uskonnot,
- kaikki suuret uskonnot ja lisäksi juutalaisuus, koska sillä pienuudestaan huolimatta on huomattava merkitys jo siksinäkin että sen perustalta syntyivät kristinusko ja islam,

- elämä ilman uskontoa

## 8. luokka

- Kristinuskon merkkejä maailmassa ja Suomessa
- Raamatun kirjakokoelma
- Vanhan testamentin kuuluisia tarinoita, Valikoima Abrahamista Messiaakseen
- Uuden testamentin kirjakokoelma Jeesuksesta kirkon syntymiseen
- kirkosta tulee Euroopan ja myöhemmin maailman mahtien tukipylväs
- keskiajan käännekohta
- uskonpuhdistus ja ahdasmielisyyden vuosisata ja valistuksen vastaisku
- kristinuskon kirjavuus
  - roomalaiskatolilainen kirkko
  - "Idän kirkon" perinne
  - protestanttiset kirkot
- antisemitismi ja sionismi.

## 9. luokka

- Suomi liitetään Ruotsiin ja Länsi-Eurooppaan
  - "ristiretket" Suomeen
- suomalaisten muinaisusko
- katolisen kirkon varhaisvaiheet Suomessa
- luterilainen käänne ja sen jälkeinen aika
- moraalifilosofian perusteita ja keskeisiä nykyongelmia
- YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeusjulistus (kokonaan)
- luonnonsuojelua ja eläinten oikeudet
- sota ja rauha
- abortti, eutanasia, ihmisen geenimanipulaatio, kuolemantuomio
- nuoren itsetunto ja sen ongelmia
- raamatullinen käsitys ihmisen olemuksesta ja empatia
- ihminen oman elämänsä ja ympäristönsä rakentajana
- Jeesuksen vertausten sisältö ja opetus
- uskonnonvapaus

## Työtavat:

- oppikirjat, muut tietokirjat ja lehtileikkeet tiedon hakemisen oppimiseksi ja luku-  
taidon vahvistamiseksi
- opetuskeskustelut
- valikoidusti TV- ja video-ohjelmat
- opettajakeskeinen liitutaulu- ja maailmankarttaesitelmöinti
- huumori

## **6.11. Elämäkatsomustieto**

"elämäkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen kokonaisuus, jonka lähtökohtiin kuuluu filosofiaa sekä yhteiskunta- ja kulttuuritieteitä. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina. Jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kult-

tuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja ohjata aktiivisesti omaa elämäänsä." (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004:214.)

"Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Elämäkatsomustiedon opetus tukee kasvua täysivaltaiseen demokraattiseen kansalaisuuteen, joka globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa edellyttää eettisen ajattelu- ja toimintakyvyn kehittämistä, niihin liittyviä laaja-alaisia tietoja ja taitoja sekä katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamista. Elämäkatsomustiedon opetusta ohjaa käsitys oppilaiden mahdollisuudesta kasvaa vapaiksi, tasa-arvoisiksi ja kriittisiksi hyvän elämän rakentajiksi." (perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004:214.)

## 1.-5. LUOKKA

Opetuksen ydintehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja antaa hänelle välineitä tutkia ja rakentaa elämäkatsomustaan ja maailmankuvaansa.

### TAVOITTEET

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja sen myötä oppia hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään
- kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteisöstä ja luonnosta
- tutustua lähiympäristönsä katsomuksiin ja kulttuureihin.  
(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004:214)

### KESKEISET SISÄLLÖT

Sisällöstä muodostetaan opintokokonaisuuksia, joiden tulee sisältää aineksia seuraavista aihepiireistä. Vuosittain käsiteltävät sisällöt voivat vuorotella opetusryhmien koostumuksen mukaan.

#### Ihmisuhteet ja moraalinen kasvu

- toisen kohtaaminen ja hänen asemaansa asettautuminen
- hyvä, oikea ja väärä, oikean ja väärän erottaminen, ihmisen hyvyys
- ystävyyden sisältö ja merkitys elämässä
- oikeudenmukaisuus, oikeudenmukaisuuden toteutuminen jokapäiväisessä elämässä, rikkaus ja köyhyys maailmassa
- ajattelun vapaus, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapaus, suvaitsevaisuus ja syrjintä
- hyvä elämä, arvo ja normi, vastuu ja vapaus elämässä

#### Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- Kuka olen ja mitä osaan, elämänvaiheet ja toiveet
- erilaisia elämäntapoja, suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- Suomalainen kulttuuri ja suomalaisen kulttuurivähemmistöt, maailman kulttuuriperintö
- elämäkatsomus, uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys, erilaisia elämän- ja maailmankatsomuksia

#### Yhteisö ja ihmisoikeudet

- yhteiselämän perusteita, sääntö, sopimus, lupaus, luottamus, rehellisyys ja reiluus, kultainen sääntö
- lasten oikeudet, oikeus ja velvollisuus, ihmisoikeudet
- tasa-arvo ja rauha, demokratia, tulevaisuuden maailma
- etiikan perusteita, teon moraalinen oikeutus, teon tarkoitus ja seuraus, oman elämäni eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja.

### **Ihminen ja maailma**

- ympäristö ja luonto, eloton ja elävä, kauneus luonnossa
- elämän synty ja kehitys, kertomuksia maailman synnystä, maa ja maailmankaikkeus, elämän erilaisia muotoja, syntymä, elämä ja kuolema luonnossa
- luonnon tulevaisuus ja kestävä kehitys. erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä, maailmanperintö ja ympäristö

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004:214.)

## **VUOSILUOKAT 6-9**

Opetuksen ydintehtävänä on syventää oppilaan omaa elämäkatsomusta ja maailmankuvaa koskevaa ymmärrystä. Erilaisista katsomuksista ja uskonnoista opiskellaan perustiedot sekä oppilaan kasvua vastuulliseksi ja aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi tuetaan.

## **TAVOITTEET**

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja oppia samalla hahmottamaan kokonaisuuksia sekä kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään ja elämäkatsomustaan
- kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- omaksua ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen periaatteita ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään ja oppia tuntemaan eri kulttuureissa tärkeinä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämäkatsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppia arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme.

## **KESKEISET SISÄLLÖT**

Opintokokonaisuudet, jotka voidaan opettaa kursseina, sisältävät syventäviä aineksia luokilla 1-5 käsitellyistä aihepiireistä: ihmissuhteista ja moraalisesta kasvusta, itsetuntemuksesta ja kulttuuri-identiteetistä, yhteisöstä ja ihmisoikeuksista sekä ihmisestä ja maailmasta.

### **Kansalaisuus ja hyvä yhteiskunta**

- yhteiskuntateorian perusteet, demokratia
- politiikka, toimiminen kansalaisena, kestävä kehitys

### **Katsomusten maailma**

- Katsomusten historiaa, katsomusvapaus
- maailmankuva, maailmankatsomus ja elämäkatsomus

- tieto ja tutkimus, luonnollinen ja yliluonnollinen
- uskonto ja uskonnottomuus, oma elämäkatsomus

### **Kulttuuri**

- Kulttuurin tutkimus, kulttuuri ja luonto
- kulttuuri ja yhteisö, Suomalainen kulttuuri, suvaitsevaisuus
- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta: humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen

### **Etiikka ja hyvä elämä**

- etiikan pääsuuntia ja peruskysymyksiä, nuoren moraalinen kasvu
- ihmisoikeusetiikka, ympäristöetiikka
- monikulttuurisuus eettisenä kysymyksenä

### **Tulevaisuus**

- tulevaisuuden tutkiminen
- luonnon ja yhteiskunnan tulevaisuus, maailmanperintö
- minun tulevaisuuteni, toimiminen tulevaisuuden hyväksi

## **SISÄLLÖT JA TAVOITTEET VUOSILUOKITTAIN**

### **1.-2. LUOKKA**

#### **TAVOITTEET**

Elämäkatsomustieto tukee uskontokuntiin kuulumattoman oppilaan eettistä kasvua kotien arvoperustaa kunnioittaen. Oppilas saa tukea oman elämäkatsomuksensa muodostamiselle, hyvälle elämälle ja itsensä arvostamiselle. Oppilas harjoittelee moraalisen ajattelun taitoja ja vastuullisten valintojen tekemistä.

1.-2. luokkien tavoitteet ja sisällöt jaetaan koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain.

## **SISÄLLÖT**

### **Ihmissuhteet**

- terveen itsetunnon tukeminen
- vuorovaikutustaitojen harjoittelu
- empatia ja suvaitsevaisuus
- vastuu toisista.

### **Kulttuuri-identiteetti**

- erilaisuuden arvostaminen
- lähiympäristön uskontoihin tutustuminen.

### **Ihmisen ja luonnon suhde**

- ihmisen vastuu ympäristöstään
- eläinten oikeudet.



## **Yhteisö**

- Yhteisön säännöt ja niiden sopimusluonteisuus
- vastuun ottaminen
- yhteisvastuullisuus

## **3.-9. LUOKAT**

3.-9 luokkien tavoitteet jaetaan koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain.

## **6.12-6.13 Historia ja yhteiskuntaoppi**

Historian ja yhteiskuntaopin tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Oppiaineessa kohtaavat nykyisyys ja menneisyys osana historiallista kehitysprosessia. Opetus ohjaa oppilaan ymmärtämään ja arvostamaan niin omaa kuin muitakin kulttuureja.

### **TAVOITTEET**

Historian ja yhteiskuntaopin tavoitteena on tarjota oppilaalle aineksia oman identiteettinsä rakentamiseen ja opettaa ymmärtämään sekä henkisen että aineellisen työn arvoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitsevammaksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi. Valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi on tärkeää, että kemiläiset oppilaat saavat perustiedot kotikaupunkimme ja oman asuinalueensa menneisyydestä sen historian tärkeinä ajanjaksoina.

Tärkeänä tavoitteena on saada oppilaat ymmärtämään Kemin kaupungin merkitys nykyaikaisessa maailmassa ja tulevaisuudessa.

Kemiläinen peruskoulun oppilas osaa hankkia tietoa menneisyydestä ja ymmärtää historian ilmiöiden ja tapahtumien syitä sekä seurauksia. Hän osaa myös arvioida oppimaansa ja pystyy perustelemaan mielipiteensä. Varsinkin yhteiskuntaopissa korostuu oppilaan kyky kriittisesti tulkita median eri muodoissa välittämään informaatiota. Oppilaalla on kyky ymmärtää yhteiskunnan ja taloudellisen toiminnan eettistä ulottuvuutta. Peruskoulun päättänyt oppilas on oma-aloitteinen ja aktiivinen, osaava ja yhteistyökykyinen sekä yhteistyöhaluinen.

### **SISÄLLÖT**

Sisältötavoitteet on tarkoitettu noudatettaviksi. Paikallishistorian osuus on ohjeellinen ja seuraavassa esitetystä järjestyksestä ja paikallishistorian sisällöstä voidaan poiketa vuosiluokan puitteissa. Ajankohtaiset tapahtumat jollakin tietyllä sisältöalueella tai vaalit voivat olla syy poiketa järjestyksestä. Opetussuunnitelman käytännön toteutus ei ole normien sokeaa seuraamista vaan sisältöjen järkevää käyttämistä ja ryhmittämistä. Myös yleisen historian, Suomen historian, paikallishistorian, aihekokonaisuuksien ryhmittäminen on toteutettava soveliaalla tavalla.

Sisältötavoitteiden yhteyteen on laitettu parhaiten sopiva aihekokonaisuus. Näkökulmasta riippuen joku toinenkin aihekokonaisuus voisi sopia aivan hyvin.

### **TYÖTAVAT**

Historian ja yhteiskuntaopin oppiminen mahdollistaa hyvin erilaisten ja monipuolisten opetusmenetelmien käytön aina perinteisestä vihkotyöstä, liitutaulu, kalvojen ja kartan käytöstä nykuteknologian sähköisten tietoverkkojen hyväksikäyttöön. Koska jokainen oppija oppii asiat omalla oppimistyyllillään, hyvässä historian opetuksessa käytetään monipuolista yksilö- ja ryhmäkeskeisiä menetelmiä.

Tavoitteet suuntaavat opetusmenetelmiä yhä enemmän toiminnalliseen suuntaan, jolloin oppilaiden osuus oppimisen subjektina, aktiivisena tiedon hakijana, muokkaajana ja esittäjänä korostuu. Tärkeä asia työtavoista riippumatta on oppilaiden ja opettajan yhteistoiminnan korostuminen oppimistapahtumassa.

Tiedonhankinnan välineenä uudet sähköiset verkko-oppimisympäristöt mahdollistavat arkistomateriaalin ja dokumenttien lisääntyvän käytön. Yhteiskuntaopissa ajan tasalla olevan tiedon hankkiminen helpottuu. Kriittinen suhtautuminen käytettyjen lähteiden luotettavuuteen tulee entistä tärkeämmäksi asiaksi verkkomateriaalia käytettäessä.

Joustavat työtavat ja uudet oppimisympäristöt tarjoavat myös hyvän mahdollisuuden historian ja yhteiskuntaopin sekä muiden aineiden integraatiolle. Oppiaineen luonteen ansiosta integraatio voi luontevasti toteutua kaikkien koulussa opetettävien aineiden kanssa; käytettävissä oleva aika ja mielikuvitus ovat ainoat rajoittavat tekijät.

## **ARVIOINTI**

Historian ja yhteiskuntaopin arviointi perustuu havainnointiin, keskusteluun oppilaan kanssa, oppilaan itsensä ja hänen ryhmänsä tuotoksiin. Oppimista arvioidaan suhteessa luokka-asteen tavoitteisiin. Vaikka arvioinnista vastaa viime kädessä opettaja, se on parhaimmillaan kaikkien osapuolien yhteistoimintaa ja vuoropuhelua.

Oppilaiden erilaisuus on haaste arvioinnille ja koko historian sekä yhteiskuntaopin opettamiselle. Perinteisten kirjallisten kokeiden lisäksi oppilaille olisi hyvä antaa mahdollisuus näyttää osaamistaan myös muilla tavoilla. Esimerkiksi vihkotyöt, kotitutkielmat, suulliset esitykset, historialliset draamat, multimediatyöt, portfolio-kansiot ja ryhmien yhteisvastuulliset tuotokset laajentavat oppilaan osaamiskapasiteetin hyödyntämistä. Arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti, aloitteellisesti, yritteliäästi, säännöllisesti ja huolellisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa.

Tarkoituksena on, että oppilas saa yksilöllistä ja totuudenmukaista palautetta edistymisestään, työskentelystään, sosiaalisesta kasvustaan, käyttäytymisestään sekä opiskelutaidoistaan. Arvioinnissa pitäisi pyrkiä myös työskentelyn aikana oppilaan positiiviseen tukemiseen ja kannustamiseen.

## **AIHEKOKONAISUUDET**

Aihekokonaisuudet ovat opetuksen ja kasvatustyön keskeisiä painotusalueita. Historia ja yhteiskuntaoppi oppiaineena mahdollistaa erilaisten ainekokonaisuuksien luontevan käsittelyn eri sisältökokonaisuuksissa. Aihekokonaisuuksilla voidaan helposti syventää historian ja yh-

teiskuntaopin osa-alueita katsomalla jotain historian tapahtumaa aihekokonaisuuden näkökulmasta.

Sisällössä on mainittu aiheeseen sopiva aihekokonaisuus, joka voi luonnollisesti aihepiirin käsittelytavasta ja tarkastelukulmasta riippuen olla joki muukin. Lopullinen toteutus on aina koulun oma asia. Koulun opetussuunnitelmassa päätetään ja yksilöidään aihekokonaisuuksien toteutumismuoto ja laajuus.

Aihekokonaisuudet tulee mieltää mahdollisuutena ja niiden avulla voidaan opetusta ja kasvatusta eheyttää. Kaikkia tähän opetussuunnitelmaan sisällettyjä aihekokonaisuuksia ei tarvitse toteuttaa, mutta on pidettävä huolta, että ne näkyvät koulun toimintakulttuurissa.

## **5. LUOKKA**

### **TAVOITTEET**

Oppilas oppii ymmärtämään, että tietoa historiasta saadaan etsimällä ja tutkimalla vanhoja esineitä, rakennuksia ja kirjoituksia. Oppilas ymmärtää lisäksi, että uudet tutkimusmenetelmät tai löydökset voivat tuoda uutta tietoa, jotka muuttavat aikaisempia käsityksiämme.

Oppilas ymmärtää historiassa olevan eri aikakausia ja osaa sijoittaa joitakin niistä aikajanelle.

Oppilas oppii tunnistamaan muutoksia oman perheen ja kotiseudun historiassa.

Oppilas oppii Suomen historiaa.

## **6. LUOKKA**

### **TAVOITTEET**

Oppilas oppii tuntemaan muutamia historiantutkijoita ja heidän tutkimustapojaan. Arkeologia ja uuden tekniikan mukanaan tuoman tutkimusmenetelmät auttavat historian tutkimusta. Oppilas oppii suhtautumaan tietoihin myös kriittisesti.

Oppilas oppii käsitteet esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika ja uusi aika. Hän osaa myös kertoa pääpiirteitä eri aikajanelle olevista aikakausista.

Oppilas oppii kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen olennaisesti ihmisen elämään esim. maanviljelyksen syntyminen.

Oppilas oppii tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa ja esittämään myös syitä muutoksille. Oppilas oppii maailman historiaa.

### **SISÄLLÖT VUOSILUOKITTAIN**

Sisältötavoitteet on tarkoitettu noudatettaviksi. Paikallishistorian osuus on ohjeellinen seuraavassa esitetystä järjestyksestä ja paikallishistorian sisällöistä voidaan poiketa. Ajankohtai-

set tapahtumat joillakin tietyllä sisältöalueella vai vaalit voivat olla hyvä syy poiketa järjestyksestä.

Opetussuunnitelman käytännön toteutus ei ole normien sokeaa seuraamista vaan sisältöjen järkevää käyttämistä ja ryhmittämistä. Myös yleisen historian, suomen historian, paikallishistoria ja aihekokonaisuuksien ryhmittäminen on toteutettava soveliaalla tavalla.

<b>SISÄLTÖ-TAVOITTEET</b>	<b>5. LUOKKA</b>	<b>6. LUOKKA</b>	<b>KEMIN HISTORIA</b>	<b>AIHEKOKONAISUUS</b>
<b>Omat juuret ja historiallinen tieto:</b> Oman perheen tai kotiseudun historia. Muistelujen, kirjoitusten,	Oppilas tutkii omaa sukuaan ja koti-seutuaan.  Oppilas eläytyy kaupunki- ja maalaiselämään.	Oppilas oppii, mitä historia on.  Oppilas ymmärtää, että mistä historiallista tietoa on saatu ja saadaan koko ajan.	Vanhempien ja isovanhempien kertomukset entisajan elämästä Kemissä.  Vierailu Kemin historiallisessa mu-	Ihmisenä kasvaminen

esineiden, kuvien ja ympäristön merkityksen tutkiminen.		Oppilas tietää arkeologian tutkivan historiaa. Kriittinen suhtautuminen.	seossa. Elämää 1930-luvun Kemissä.	
<b>Esihistoriallinen aika ja ensimmäiset korkeakulttuurit :</b> Kivikauden ihmisen elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen myötä. Maanviljelyn aloittaminen ja valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksiminen vaikutukset ihmisten elämään.	Oppilas oppii miten Suomi asutettiin ja millaista elämä ja kauppa oli muinaisaikoina. Pyyntikulttuurista maanviljelykseen siirtyminen.	Oppilas tutustuu ihmisen syntyyn historian näkökulmasta. Aika ennen kirjoitustaitoa. Kaksoisvirtainmaa ja egypti. Maanviljelyn keksiminen, kaupunkien ja valtioiden synty. Sivistys ja kirjoitustaito.	Kivikautiset löydöt. Mahdollinen vierailu Kierikkikeskuksessa.	
<b>Eurooppalaisen sivilisaation synty:</b> Antiikin Kreikka ja Rooma Antiikin ajan heijastuminen tähän päivään.	Astutuksen leviäminen Suomessa.	Oppilas ymmärtää, että antiikin Kreikan muodostivat erilliset kaupunkivaltiot. Oppilas oppii Kreikasta myös seuraavat asiat: Ilias ja Odysseia, Ateena ja demokratia, kreikkalaiset sodassa ja Aleksanteri Suuri.	Asutuksen muodostuminen Kemin seudulle.	
		Oppilas tutustuu myös Rooman suurvaltaan ja tuhoutumiseen sekä kansainvaelluksiin. Uskonnot, tieteet, taiteet ja urheilu.		
<b>Keskiaika:</b> Uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoisen yhteiskunnallisen aseman liittäminen osaksi Ruotsia.	Oppilas oppii asioita Viikingeistä. Oppilas ymmärtää, miten kristinusko tuli Suomeen ja mitkä olivat sen vaikutukset. Katolinen kirkko. Kirkko ja koulu. Säädetyt.	Kuninkaiden ja paavien Eurooppa. Islamilainen maailma Ristiretket	Tutustuminen Keminmaan keskiaikaiseen kivikirkkoon.	Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys: Millainen erottava ja yhdistävä tekijä kirkko on ollut ja on?

<p><b>Uuden ajan murros:</b> Eurooppalaisen ihmisen ja maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taiteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonossa, maailmankuvan avartuminen tieteessä.</p>	<p>Yritys Pohjolan yhdistämiseksi</p> <p>Uskonpuhdistus ja Mikael Agricola – suomen kieli</p>	<p>Löytöretket</p> <p>Renessanssi</p> <p>Tähtitiede</p> <p>Perinteiset käsitykset murtuvat</p> <p>Uskonpuhdistus</p> <p>Keksinnöt</p>	<p>Oppilas oppii, että kalastus ja saateollisuus kuuluvat olennaisena osana Kemin historiaan.</p>	<p>Ihminen ja teknologia: Miten uusi tieteellinen ajattelutapa ja keksinnöt muuttivat ihmisen arkipäivää?</p>
---	---	---	---	---

<p><b>Suomi osana Ruotsin valtakuntaa</b> Suomalaisten elämä kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaana. Suomalaisen kulttuurin muotoutuminen.</p> <p><b>Vapauden aate voittaa alaa</b> Ranskan suuri vallankumous ja sen vaikeudet</p> <p>Uuden ajan murros: Eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan muuttuminen tieteessä.</p>	<p>Kustaa Vaasa</p> <p>Ruotsin suurvalta-aika</p> <p>Pietari Brahen toiminta Suomessa</p> <p>Kalevala</p>	<p>Vuosi 1789</p> <p>Kenraali Korsikasta</p> <p>Ihmisoikeuksien julistus</p> <p>Tasavalta</p>	<p>Oppilas tutustuu siihen, miten Kemi -niminen kaupunki on perustettu.</p>	<p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys: Millainen on nykyinen YK:n ihmisoikeuksien julistus? Missä se toteutuu ja missä ei?</p>
---	---	---	---	---



--	--	--	--	--

## **7. OPETTAJAN ASiantuntijuus ja yhteistyö yhtenäisessä peruskoulussa**

### **7.1. Yhtenäinen peruskoulu ja perusopetuksen rakenne**

Valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden keskeisiä tavoitteita ovat opetussuunnitelmallisesti ja toiminnallisesti ja yhtenäisen perusopetuksen muodostaminen esiopetuksesta yhdeksänteen luokkaan asti, yhtenäisen oppimispolun rakentaminen, perusopetuksen kasvatus tehtävän selkeyttäminen, kouluverkoston kehittäminen ja selkeyttäminen sekä opetuksen eheyttäminen, koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen, oppimistaitojen kehittyminen sekä luoda valmiudet ja halu jatko-opintoihin.

Koska tavoitteena on myös valtakunnallisten oppimistulosten tasoittaminen ja kansallisen yhtenäisyyden lisääminen perusopetuksessa, on Opetushallituksen ohjeena, että kunta ottaa kokonaisvastuun opetussuunnitelmaprosessista. Kemin peruskoulut osallistuvat Opetushallituksen käynnistämään yhtenäisen peruskoulun kehittämishankkeeseen vuosina 2004-2006. Esi- ja perusopetuksesta rakennetaan ehyt ja johdonmukainen kokonaisuus. Perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8-9 ohjataan oppilasta jatko-opintoihin ja kehitetään valmiuksia toimia yhteiskunnassa ja työelämässä. Kouluista pyritään rakentamaan fyysisesti ja toiminnallisesti yhtenäinen niin oppilaan, opettajan kuin koulunkin näkökulmasta. Koulun kehittämistyössä otetaan huomioon koko koulun henkilökunnan, hallinnon, oppilaiden, vanhempien ja ympäröivän yhteisön näkemykset. Tavoitteena on oppimisen ja osallistumisen esteiden tunnistaminen sekä esteiden madaltaminen ja poistaminen. Opetussuunnitelmassa keskitytään erityisesti koulun toimintakulttuurin kehittämiseen. Työyhteisön jaksamiseen kiinnitetään huomiota ja annetaan oppilaille, koulun henkilökunnalle ja huoltajille mahdollisuus nostaa esille omaksi koettuja kysymyksiä.

### **7.2. Opettaja kasvattajana ja asiantuntijana yhtenäisessä peruskoulussa**

Koulun toimiminen yhtenäisessä kokonaisuutena ja yhtenäisten tavoitteiden suuntaan on keskeinen tavoite opetussuunnitelmassa. Oppiminen tehdään mahdolliseksi kaikille koulussa

toimiville. Se edellyttää halua ja valmiutta suunnitella ja toteuttaa tavoitteiden suuntaisia, joustavia ja mielekkäitä oppimisympäristöjä sekä kehittää opettajuutta ja johtavuutta sekä pedagogisia käytänteitä, opettajien yhteistoimintaa ja toimimista eri luokka-asteilla. Lähtökohtana on, että myös opettaja, rehtori, henkilökunta ja yhteistyötahot ovat oppijoita. Elinikäisen oppijuuden omaksuminen oman työn ytimeksi auttaa sen välittämistä oppilaille.

Opetussuunnitelmasta tehdään yhdessä kehitelty toiminnan suunnitelma, johon on helppo peilata pieniltäkin tuntuissa arjen ongelmissa. Opetussuunnitelman avulla työ- ja oppimisyhteisössä voidaan nostaa esille omaksi koettuja kysymyksiä. Opetussuunnitelmatyö vaatii avointa mielipiteiden vastakkainasettelua, toiminnan jatkuvaa yhteistä jäsentämistä ja oppimista koulutusjärjestelmän kaikilla tasoilla.

Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on paitsi lapsen vahvuudet myös opettajan ja rehtorin oma persoona ja sen kehittyminen. Koulutoimen ja koulun johto rohkaisee henkilökuntaa ottamaan vastuullisia rooleja työssään, rakentamaan yhteisymmärrystä ja edistämään oman työn refleksiivistä ajattelua, tiedon keräämistä ja analysointia. Tavoitteena on avoin ilmapiiri, jossa lapsen, huoltajien ja koko yhteisön on hyvä olla. Suunnittelun lähtökohtana on yhteinen näkemys tulevaisuudesta. Opetus- ja kasvatuskäytännöistä keskustellaan avoimesti ja niitä kehitetään. Yhtenäisen peruskoulun rakentamisessa otetaan käyttöön erilaisia opettajien yhteistyötä lisääviä työtapoja, kuten tiimi- ja ryhmätyö sekä työparit. Vertausvuorovaikutusta hyödynnetään.

### **7.3. Yhteistyö**

#### **7.3.1. Yhtenäisen oppimispolun yhteistyö**

Opetuksessa otetaan huomioon varhaiskasvatuksen ja erityisesti esiopetuksen antamat valmiudet. Kemissä esiopetus ja varhaiskasvatus kuuluvat koulutoimeen, mikä antaa hyvät lähtökohdat yhteisen oppimispolun luomiselle. Esiopetuksessa hankitut tiedot ja taidot muuttavat erityisesti alkuopetusta.

Kouluissa keskustellaan yhtenäisestä oppimispolusta ja kirjataan koulun ja opettajien toiminta eri nivelvaiheissa mahdollisimman tarkasti, kuten aikataulut, käytännön järjestelyt, siirto-kaavakkeet, vanhempainillat, yhteiset tapahtumat, kouluun ilmoittautuminen ja tutustuminen sekä yhteistyö erityistä apua tarvitsevien oppilaiden osalta. Lisäksi pohditaan yhteistyön toteuttamista oppilaan ohjauksessa, oppilashuollossa ja kouluterveydenhuollossa erityisesti opintojen nivelvaiheissa, kuten siirryttäessä esiopetuksesta kouluun, alkuopetuksesta kolmannelle luokalle, alaluokilta ylemmille luokille, peruskoulusta toiselle asteelle sekä uuden oppiaineen alkaessa, oppiaineiden nivelkohdissa, ja opettajan, rehtorin, muun henkilökunnan kuten terveydenhoitajan tai koulun vaihtuessa. Kirjataan koulutyön yhteisen suunnittelun periaatteet, opettajatiimien/työryhmien tehtävät ja toiminnan tavoitteet, opettajainkokousten järjestämisen periaatteet, pienryhmäopetusten järjestäminen, koulunkäyntiavustajien työnkuva ja toiminta, tiedottaminen koulun sisällä ja ulospäin sekä yhteistyö kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä.

Koulun sisäistä yhteistyötä kehitetään muun muassa aihekokonaisuuksien toteuttamisen kautta.

#### **7.3.2. Oppilaiden yhteistyö ja osallisuus**

Jokaisen opettajan tehtävänä on tukea oppilaiden yhteistyötä ja osallisuutta. Yhteistyössä huoltajien, oppilaiden ja muun henkilökunnan kanssa kirjataan koulun opetussuunnitelmaan ne konkreettiset keinot, joilla oppilaiden yhteistyö ja osallisuus kouluissa toimivat, kuten oppilaskunta-, kummioppilas- ja tukioppilastoiminta; juhlat ja projektit; työharjoittelut; osallistuminen opetussuunnitelmatyöhön kuten arvokeskusteluihin sekä koulun sääntöjen ja käyttäytymisen tavoitteiden laadintaan; samoin osallistuminen koulun tiedotustoimintaan; oppimisympäristön suunnitteluun jne. Nämä kohdat keskustellaan koulu yhteistyössä ja kirjataan konkreettiset toimintatavat tähän lukuun tai Toimintakulttuuri-lukuun.

### **7.3.3. Yhteistyö kotien kanssa**

Kuten luvussa 4.1.1. todettiin huoltajille järjestetään mahdollisuus osallistua koulun kehittämiseen, tutustua ja osallistua opetussuunnitelmatyöhön sekä koulukohtaiseen arviointiin. Myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle luodaan mahdollisuuksia ja rakennetaan turva- verkkoa alueen lasten hyväksi tukemaan koulutyötä. Kouluissa toimivien vanhempainyhdistysten ja koti ja koulu -yhdistysten kanssa sovitaan ja kirjataan opetussuunnitelmaan yhteistyön periaatteet, kuten edustajien valinta, toimenkuva ja osallistuminen koulun toimintaan, vaikuttamiseen luottamuselimissä ja kehittämistyöryhmissä. Vanhempainiltojen ja tiedottamisen kehittäminen on tärkeä osa kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämistä. Tähän lukuun tai lukuun 4.1.1. kirjataan, miten koulu hoitaa yhteistyön kotien kanssa ja miten yhteistyötä kehitetään.

### **7.3.4. Alueellinen yhteistyö**

Kaupungin strategian toiminta-ajatus "Kemin kaupunki järjestää laadukkaita palveluja asukkailleen ja edistää omalla toiminnallaan ja yhteistyöllä seutukunnan hyvinvointia" ohjaa eri hallintokuntien jäseniä toimimaan alueellisessa yhteistyössä toimialallaan. Luontevissa yhteyksissä tehdään yhteistyössä eri ammattiryhmien kanssa alueella. Myös oppilaitosten ja kouluasteiden rajat ylittävä yhteistyö tukee perusopetuksen tavoitteita, samoin yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa sekä yhteydenpito nuoriso- ja jengityöntekijöihin. Info-ryhmään, urheilu-, harrastus ja kotiseutujärjestöihin, hallintokuntiin, seurakuntaan, kulttuurielämään, poliisiin, kirjastoon sekä yhteistyö opetussuunnitelman kehittämiseksi eri koulujen opettajien kesken. Tähän lukuun tai Toimintakulttuuri-lukuun kirjataan, miten koulu hoitaa yhteistyötä em. tahojen kanssa ja miten yhteistyötä kehitetään.

### **7.3.5. Yhteistyön arviointi**

Kaikkia edellä esitettyjä yhteistyötapoja ja niiden käytäntöjä arvioidaan lukuvuosittain ja tehdään tarvittavat korjaukset.

### **7.4. Opettajien täydennyskoulutus**

Seutukunnassa järjestettyä koulutusta, osaamista ja opettajien yhteistyötä tuetaan osallistamalla oman alueen koulutuksiin. Opettajien täydennyskoulutustarve kartoitetaan.

## **8. ESIOPETUS**

Tämä Kemin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma täsmentää valtakunnallisia esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita, jotka Opetushallitus on antanut 19.12.2000 määräyksellä nro 640/ 011/ 2000. Siihen on tehty muutokset Opetushallituksen 12.12.2003 määräyksellä nro 42/011/2003 koskien esiopetuksen yhteistyötä kodin kanssa, oppilashuoltoa, opetussuunnitelman laatimisen järjestelyitä sekä opetussuunnitelmaan sisältyvien seikkojen noudattamisesta 12.12.2003 alkaen toistaiseksi. Esiopetuksen järjestämisestä vastaa koulutuslautakunta.

## **8.1. Esiopetuksen järjestämisen lähtökohdat ja järjestämisen periaatteet**

### **8.1.1. Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet**

Esiopetus on osa elinikäistä kehitystä ja oppimista, jonka tavoitteena on tukea lapsen tasapainoista kehitystä sosiaalisena, fyysisenä ja psyykkisenä kokonaisuutena ja antaa lapselle aikaa ajatella ja valita itse, ilmaista tunteitaan, keksiä yhdessä, jakaa ajatuksia ja luoda yhteistoimintaa. Esiopetus on kokonaisvaltaista ja eheytettyä toimintaa. Lasten ja aikuisten yhteiset ruokailu-, leikki- ja muut hetket ovat merkittävä osa esiopetustoimintaa. Lapsille kerrotaan terveellisistä elämäntavoista ja niiden merkityksestä. Hän oppii ymmärtämään vertaisryhmän merkityksen oppimisessa ja hän säilyttää oppimisen ilon ja innostuksen. Päivittäisellä osallistumisella lapsesta tulee ryhmän jäsen ja hän oppii säännöllisen päivärytmin.

### **8.1.2. Esiopetuksen toteuttaminen ja järjestämisen periaatteet**

Esiopetusta annetaan Kemin kaupungin kaikissa päiväkodeissa ja Toivola-Luotolan päiväkodissa sekä kouluilla, erillisissä esiopetusryhmissä (**ks. liite 16**). Päiväkodeissa ryhmät ovat erillisiä esiopetusryhmiä tai yhdistettyjä 3-6 -vuotiaiden ryhmiä. Esiopetusta voidaan antaa myös iltapäiväryhmissä. Esiopetuksen toiminta-aika määrätään lukuvuosittain yhdessä koulujen työaikojen mukaan, yhteensä 700 tuntia.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Kemin kaupungissa toimii erillisiä yhteistyöalueita, verkkoja, jotka muodostuvat alueen koulusta/kouluista ja päiväkodista/kodeista. Lapsi käy esiopetusta lähipäiväkodissa tai -koulussa ja lapsen huoltajat vastaavat kuljetuksesta. Verkoissa tehdään yhteistyötä vankan sillan rakentamiseksi päiväkodista kouluun. Lähipäiväkodit ja -koulut luovat yhteistyönä yksilöidymmän esiopetussuunnitelman alueellensa. Jokaisessa esiopetusta antavassa yksikössä on tarkempi verkon koulun ja lasten vanhempien kanssa tehty esiopetussuunnitelma, jonka sisältö on **liitteessä 17**. Mahdollisista painotuksista neuvotellaan yhdessä vuosittain ja ne kirjataan työsuunnitelmaan.

Verkon koulun/koulujen lukuvuosittaiseen työsuunnitelmaan liitetään myös esiopetusta koskeva työsuunnitelma.

### **Eri kieli- ja kulttuuriryhmien esiopetus**

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten esiopetuksen opetuskieli on suomi. Esiopetuksessa lapsen oman äidinkielen ja kulttuuriperinteen säilymistä tuetaan yhteistyössä vanhempien kanssa.

### **8.1.3. Oppimiskäsitys**

Esiopetustoimintaa suunniteltaessa sovelletaan sosio-konstruktivistista oppimiskäsitystä, jossa otetaan huomioon millaisia oppijoita lapset ovat. Lapsen oppiminen perustuu aiempaan tietoon ja oppimiskokemuksiin. Lapsi on luonteisesti aktiivinen, Hän haluaa tutkia ja tietää, oppia, kokeilla ja toimia. Lapsi tulee nähdä arvokkaana yksilönä. On tärkeää, että lapsi saa itse tutkia ja kokeilla asioita ja ilmiöitä, joista hän on kiinnostunut. Aikuiset ja lapset luovat yhteiset pelisäännöt, joita noudattamalla lisätään turvallisuuden tunnetta. Turvalliset rajat helpottavat kanssakäymistä ja luovat elintärkeät puitteet kaikelle toiminnalle.

## **8.2. Toimintakulttuuri**

### **8.2.1. Toimintakulttuuri arvojen ilmentäjänä esiopetuksessa**

Esiopetuksen ja koulujen toimintakulttuureja yhtenäistetään yhteisten arvojen pohjalta. Toimintakulttuurin kuvaus laaditaan liitteen 2 mukaisesti yhteistyössä koulujen kanssa.

### **8.2.2. Oppimisympäristö sekä työtavat ja opetusmenetelmät**

Oppimisympäristö käsittää rakennetun ja luonnon ympäristön, paikallisen kulttuurin, koulun ja päiväkodin fyysisen ja psyykkisen ympäristön. Hyvä oppimisympäristö tarjoaa lapselle mahdollisuuden tutkia, kokeilla ja leikkiä yksin ja yhdessä muiden lasten ja aikuisten kanssa. Tilan tulee olla riittävän kokoinen kaikille toiminnoille, esimerkiksi tilaa vaativille leikeille ja liikunnalle. Oppimisympäristön tulee olla myös viihtyisä ja esteettinen sekä asianmukainen esiopetuksessa olevien lasten määrään nähden. Hyvässä oppimisympäristössä vallitsee positiivinen, avoin, iloinen, turvallinen, rohkaiseva ja kannustava ilmapiiri. Oppiminen edellyttää asianmukaisia materiaaleja ja välineitä, jotka ovat lasten ulottuvilla. Oppimisympäristössä korostetaan lapsen sadun ja leikin avulla oppimista.

Verkoissa arvioidaan oppimisympäristöä yhdessä esiopetuksen toteuttamiseen osallistuvan henkilöstön, huoltajien ja lasten kanssa.

## **8.3. Esiopetusta tukeva toiminta**

### **8.3.1. Esiopetuksen yleinen tuki**

#### **8.3.1.1. Yhteistyö kotien ja muiden tahojen kanssa**

Kasvatuskumppanuus on kasvatustuella jakamista, jota yhdessä rakennetaan vanhempien ja esiopetushenkilöstön välillä. Aitoon kasvatuskumppanuuteen kuuluu tasavertaisuus, osallisuus sekä luottamuksen perustuva vuorovaikutus. Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta sekä oman lapsen tuntemus. Henkilökunnan ja huoltajien välisellä yhteistoiminnalla taataan lapsille turvallinen ja viihtyisä oppimisen ja kasvunjalusta. Tavoitteellisella päiväkodin ja koulun yhteistyöllä tuetaan turvallista siirtymistä uuteen oppimisympäristöön.

Yhteistyötä tehdään eri hallinnonalojen esimerkiksi sosiaali- ja terveys-, kulttuuritoimen sekä

seurakunnan ja eri järjestöjen kanssa.

### **8.3.1.2. Varhaiskasvatussuunnitelma**

Varhaiskasvatussuunnitelma määrittää myös jokaisen lapsen yksilöllisen suunnittelun merkitystä. Esiopetuksessa otetaan huomioon varhaiskasvatussuunnitelmassa esille tulevat asiat.

### **8.3.1.3. Lapsen esiopetuksen suunnitelma**

Esiopetuksen suunnitelma voidaan laatia jokaiselle lapselle henkilökohtaisesti yhteistyössä vanhempien kanssa heti toimintakauden alussa.

### **8.3.1.4. Esiopetuksen oppilashuolto**

Esiopetuksen oppilashuolto on lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Esiopetuksen oppilashuolto on osa muun varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen oppilashuollollista jatkumoa. Sillä tuetaan välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen kulttuuria sekä varmistetaan kaikille tasavertaisen kasvamisen ja oppimisen mahdollisuus. Oppilashuolto kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville ja sitä toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilashuoltotyötä toteutetaan ja kehitetään moniammatillisessa yhteistyössä ja siinä noudatetaan eri ammattiryhmiä koskevia sekä muita tietojensaantia ja salassapitoa koskevia säädöksiä.

Eryistä huomiota kiinnitetään erilaisiin muutostilanteisiin. Näitä ovat esimerkiksi varhaiskasvatuksen oppimisympäristön muutokset. Kun lapsi siirtyy esiopetuksesta perusopetukseen, oppilashuollollisen tiedon siirtäminen varmistetaan.

Kemissä esiopetuksen oppilashuoltoon kuuluvat ruokahuollon, kiertävän erityislastentarhanopettajan, päivähoitopsykologin, neuvolan terveydenhuollon palvelut sekä avustaja- ja perheneuvolapalvelut. Esioppilaiden tarvitsemia erityispalveluita antavat paikalliset tukiverkostot, kuten Kela ja Länsi-Pohjan keskussairaala sekä muut sosiaali- ja terveystyöpalvelut.

Esiopetusryhmissä päivitetään kriisi- ja turvallisuussuunnitelma.

## **8.3.2. Eryistä tukea tarvitsevien lasten esiopetus**

Eryistä hoitoa ja tukea tarvitseville lapsille laaditaan lapsen esiopetuksen suunnitelma yhteydessä huoltajan ja tarvittavien asiantuntijoiden, kuten erityislastentarhanopettajan, psykologin, perheneuvolan ja/tai Länsi-Pohjan keskussairaalan kanssa. Suunnitelmaan kirjataan lapsen vahvuudet ja vaikeudet, tavoitteiden lisäksi oppimisympäristöltä vaadittavat muutokset, tuki- ja kuntoutuspalvelut sekä apuvälineiden ja kommunikaatiotapojen käyttö. Eriysopetukseen otetulle tai siirretylle lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Eriysopetukseen ottaminen koskee pääsääntöisesti 11-vuotisen oppivelvollisuuden piiriin kuuluvia lapsia. Eriysopetus järjestetään muun opetuksen kanssa.

#### **8.4. Esiopetuksen arviointi ja jatkuva kehittäminen**

Esiopetuksessa arvioinnin kohteena ovat lapsen kehitys ja oppiminen yleensä, lapsiryhmän toiminta, kasvattajien tiedot ja taidot sekä yhteistyö kodin ja päiväkodin välillä. Seurannan ja arvioinnin pohjana on päivittäiset havainnot lapsesta, keskustelut ja itsearviointi. Erityislasterhanopettaja yhdessä lastentarhanopettajien kanssa suorittavat lapsille ryhmätutkimuksen, jossa arvioidaan kouluvalmiutta.

Verkkojen sisällä arvioidaan vuosittain esiopetussuunnitelman toimivuutta työsuunnitelmassa, ja sen pohjalta suunnitelmaa kehitetään jatkuvasti.

Esiopetuksen osallistumisesta annetaan osallistumistodistus.

## **ESIOPETUSTA ANTAVIEN PÄIVÄKOTIEN/KOULUJEN NIMET, OSOITTEET, PUHELINNUMEROT**

Hepolan päiväkoti  
Kuusikontie 1 0400-481895

Sauvosaaren päiväkoti  
Kirkkopuistokatu 10 259 528

Sauvosaaren koulun  
esiopetusryhmä  
Kirkkopuistokatu 10 040-8396859

Kivikon päiväkoti  
Reservikomppaniankatu 1 259 531

Ruutin päiväkoti  
Härkösenkatu 1 259 525

Ruutin päiväkoti Koivuharjun  
koulun esiopetusryhmä  
Koivuharjankatu 21 040-8253967

Möylynlehdon päiväkoti  
Lipontie 12 259 488

Peurasaaren päiväkoti  
Miilukatu 1 259 529

Peurasaaren päiväkoti  
Peukun esiopetusryhmä  
Miilukatu 1 040-7080380

Takajärven päiväkoti  
Oklaholmankatu 20 259 535

Takajärven päiväkoti  
Takajärven koulun  
esiopetusryhmä  
Oklaholmankatu 18 040-7028301



Tervarölin päiväkoti  
Kyllikinraitti 17

259 567

Koivuharjun Toivolan päiväkoti  
Toivolankatu 6

040-3518016

## **ESIOPETUSTA ANTAVIEN VERKKOJEN ESIOPETUSSUUNNITELMAT**

- 1. Esiopetuksen toiminta-ajatus**
- 2. Oppimisympäristön kuvaus**
- 3. Esiopetuksen mahdolliset painotukset**
- 4. Esiopetuksen sisällöt**
  - Kieli ja vuorovaikutus**
  - Matematiikka**
  - Etiikka ja katsomus**
  - Ympäristö- ja luonnontieto**
  - Terveys**
  - Fyysinen ja motorinen kehitys**
  - Taide ja kulttuuri**
- 5. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen esiopetus**
- 6. Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten esiopetuksen järjestäminen**
- 7. Yhteistyö eri tahojen kanssa**
- 8. Esiopetuksen arviointi ja jatkuva kehittäminen**

## KOULUN VERKOSSA

### 1. ESIOPETUKSEN TOIMINTA-AJATUS

- varhaiskasvatus, esi- ja alkuopetus muodostavat lapsen kehityksen kannalta sisällöllisesti johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden.

Hyvä ja rikas oppimisympäristö  
fyysinen ympäristö  
sosiaalinen ympäristö  
kulttuurinen ympäristö

Eettinen kasvatus

Matemaattisen ajattelun tukeminen

Kokemukset, elämykset

Musiikki, taide ja liikuntaelämykset

Onnistumisen riemu

Oppimisen riemu

Leikin, omatoimisuuden ja luovan toiminnan tukeminen

Luonto- ja ympäristökasvatus, ympäristöstä huolehtimisen tukeminen

Kielellisten taitojen tukeminen, itseilmaisun ja kommunikoinnin kehittäminen

Tuki+apu

Fyysisen ja psyykkisen kehityksen tukeminen, kokonaisvaltainen hyvinvointi

Kannustus  
Motivointi

Sosiaalisen kasvun ja kehityksen tukeminen, vuorovaikutustaitojen kehittäminen, hyvien käytösten opettaminen, toisten huomioiminen vertaisryhmässä

Hyväksyminen  
Opetus

Lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen, myönteisen minäkuvan luominen ja itsetunnon kehittyminen omalla luontaisella kasvu- ja oppimistavalla

Välittäminen

Ensikontaktit tärkeitä, huomioidaan kodin kasvatuskäytännöt ja vanhempien toiveet, myös lapsen omat tarpeet ja toiveet otetaan vakavasti, myös yhteys aiempiin hoitopaikkoihin!

### 2. OPPIMISYMPÄRISTÖN KUVAUS

- esiopetusta voidaan järjestää 3-6-vuotiaiden lasten ryhmissä tai omassa seuraavana vuonna koulunsa aloittavien 6-vuotiaiden ryhmissä
- toimintasuunnitelmassa huomioidaan esikouluikäisten kehitystaso ja oppimisen tavoitteet
- kehitetään pienryhmä- ja parityöskentelyä sekä yhteistoiminnallista oppimista.
- kasvuympäristöön luodaan positiivinen, avoin, turvallinen ja kannustava ilmapiiri, jossa taataan mahdollisuus työskentelyyn, leikkiin ja liikkumiseen
- turvalliset rajat antavat lapselle perustan oman itsensä ja muiden ihmisten kohtaamiseen
- toiminnassa hyödynnetään luontoa ja lähiympäristön palveluja
- esiopetuksen fyysinen ympäristö on päiväkodissa, yhteistyötä lähikoulujen ja koulutilojen kanssa kehitetään

### 3. ESIOPETUKSEN MAHDOLLISET PAINOTUKSET

- yhteistyö vanhempien kanssa: keskustelujen säännöllisyys, yhteisten oppimistavoitteiden asettaminen, vuorovaikutusmahdollisuudet samanikäisten lasten vanhemmille, vanhempienneuvostotoiminta.
- kielellisten valmiuksien kehittäminen: monipuolisilla kielellisillä toiminnoilla kehitetään ajattelua ja ilmaisua, annetaan välineitä itsensä ja omien tunteiden ilmaisuun sekä ehkäistään oppimisvaikeuksia
- kielellisten ongelmien ennaltaehkäisy ja korjaaminen yhteistyössä kaupungin päivähoiton erityistyöntekijöiden kanssa
- liikunnallisten valmiuksien/perustaitojen tukeminen: käsitys omasta kehosta, karkeamotoriset ja hienomotoriset perustaidot, sosio-emotionaalisten ja kognitiivisten taitojen tukeminen
- **"Liikunta on kuin aurinko, sen säteet koskettavat kaikkia kehityksen osa-alueita"**

### 4. ESIOPETUKSEN SISÄLLÖT

- esiopetuksen tavoitteet asetetaan yhdessä perheen (myös lasten) kanssa ja ne perustuvat opetushallituksen esiopetussuunnitelman perusteisiin.
- yksilöllisten erityistarpeiden huomiointi tavoitteenasettelussa.
- tavoitteena yksilön kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen, hyvät käytöstavat.
- lapsen hyviä kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä edistetään
- tavoitteena on kokonaisopetus ja eheyttäminen:
  - elämykset
  - kokemukset
  - tuntemukset
  - itseilmaisua
  - tekemällä oppiminen
  - arkielämän perustaidot, -tiedot ja -valmiudet
- leikki eri muodoissa (pelit, leikit)
- pienryhmä- ja yksilötyöskentely.
- kokonaisuudet ja oppimisprosessit ovat tärkeämpiä kuin yksittäiset sisällöt, oppimisen keskeisenä osana on kokemusten ja tietojen käsittely vuorovaikutuksessa aikuisten ja lasten kanssa monin eri tavoin monipuolisilla työtavoilla

### KIELI JA VUOROVAIKUTUS

- Tunne-elämä, luovuus ja itsetunto vahvistuvat.  
tuetaan lapsen ajattelun, sosiaalisuuden, tunteiden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja oppimisprosessia erityisesti kielen avulla: rohkaistaan ja ohjataan käyttämään kieltä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa;
- Aktiiviseksi puhujaksi ja hyväksi kuuntelijaksi kasvaminen.  
Herätetään kiinnostus puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen satujen, lorujen ja kertomusten avulla; sana- ja käsitevarastot kehittyvät.
- Tuetaan alkavaa luku- ja kirjoitustaitoa monipuolisilla kielellisillä virkkeillä, lastenkirjallisuuden avulla, lukuleikeillä ja erilaisilla teksteillä, joita luetaan yksin tai yhdessä.
- Kannustetaan tutkimaan ja havainnoimaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä; äännekirjainvastaavuus, riittelyt, tavuharjoitukset, kielellinen tietoisuus (fonologinen, morfologinen, syntaktinen ja semanttinen).

## **MATEMATIIKKA**

- tuetaan lapsen luontaista myönteistä suhtautumista matematiikkaa kohtaan
- ohjataan huomioimaan arkipäivän matematiikan tilanteita sekä tuetaan käsitteiden oppimista ja hallintaa
- kannustetaan luokitteluun ja vertailuun muotojen, määrien ja muiden ominaisuuksien perusteella
- ohjataan päättely- ja perustelutaidon kehittymistä
- opetellaan lukusanan ja määrän välinen yhteys (0-12) yksi-yhteen-vastaavuus, lukumäärän lisääminen ja vähentäminen, jakaminen kahteen osaan, tutustutaan kymmenjärjestelmään
- havainnoidaan geometriset muodot ja viivat
- kannustetaan yksinkertaisiin mittaamistehtäviin (pituus, paino, tilavuus ja aika)
- tuetaan aikakäsitteiden ja tilakäsitteiden hallintaa

## **ETIIKKA JA KATSOMUS**

- tuetaan lapsen kasvua yhteisöllisyyteen, hyvään itsetuntoon ja vastuuntuntoon
- kannustetaan suvaitsevaisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen
- annetaan asiallista tietoa uskontoon liittyvistä asioista, juhlista ja niiden perinteistä
- kunnioitetaan perheiden uskonnollisia vakaumuksia ja elämän katsomusta
- rohkaistaan kysymään ja pohtimaan eettisiä asioita

## **YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO**

- tuetaan havaintojen tekoon luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä kaikkia aisteja käyttäen
- kannustetaan ympäristön tutkimiseen ja luonnontieteelliseen ajatteluun
- ohjataan luonnonvaraisen ja rakennetun ympäristön arvostamiseen ja oman toiminnan arvioimiseen
- rohkaistaan tutustumaan luontoon, ympäristöön, ihmisiin ja vieraisiin kulttuureihin
- kannustetaan luonnonsuojeluun ja kestäväen kehityksen periaatteisiin
- sisältöjä: vuodenaikojen vaihtelu ja luonnon ilmiöt, Science-kokeet, retket, elävä ja eloton luonto, maa ja avaruus, paikallinen ja kansallinen kulttuuriperinne

## **TERVEYS**

- Edistetään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä.

## **FYYSINEN JA MOTORINEN KEHITYS**

- liikunnan ja leikin avulla tuetaan motorista kehitystä, kehon hallintaa ja motorisia perustaitoja;  
tavoitteena on omien kykyjen tiedostaminen ja niiden kehittäminen
- kannustetaan lapsen luontaista liikkumista; uuden oppiminen pelkästään kielen avulla on vaikeaa
- rohkaistaan käyttämään erilaisia liikuntavälineitä, tutustutaan liikunnan eri muotoihin ja lajeihin,  
huomioidaan eri vuodenaikojen ja lähiympäristöjen mahdollisuudet harrastaa ja nauttia liikkumisesta
- sisältöjä: juoksu-liikuntaleikit ulkona, maastossa liikkuminen, yleisurheilun alkeet, satujump-pa ja kehon hallinnan harjoitukset, musiikkiliikunta, uinnin alkeet, luistelu, hiihto ja pyöräily

## **TAIDE JA KULTTUURI**

- järjestetään mahdollisuuksia monipuoliseen kuvalliseen ilmaisuun ja taidenautintoihin
- rohkaistaan tutustumaan erilaisiin työtapoihin, materiaaleihin ja välineisiin
- tuetaan muoto- ja väritajun kehittymistä, hienomotoristen taitojen vahvistumista ja luovaa ilmaisua
- tuetaan esteettisen tajun kehittymistä ja visuaalisen kulttuurin ymmärtämistä
- sisältöjä: piirtäminen (mm. lyijykynä, hiili, värikynä, vahaliitu), maalaaminen (mm. sormimaalit, vesi- ja peitevärit, lateksi), muovailu (mm. muovailuvahat, savi, erilaiset massat), rakente-lut luonnonmateriaalista ja jättemateriaalista, painantatyöt, kollaasi, sommittelutyöt, taidenäyttelyt
- tuetaan hienomotoristen taitojen kehittymistä, silmän ja käden yhteistyötä
- kannustetaan työn arvostukseen ja työn loppuun asti tekemiseen
- sisältöjä: paperi- ja pahviaskartelu, pujottelu, ompelu, huopatyöt, puutyöt (naulaaminen, sahaaminen, hiominen, lakkaaminen, maalaaminen)
- musiikin kuuntelemisen taidon kehittäminen, ilo ja virkistykseen tuottaminen, huomioidaan kokemisen ja tekemisen riemu, musiikista nauttiminen
- tuetaan rytmittäjää ja omien liikkeiden hallintaa
- kannustetaan yhteistoimintataitojen kehittymistä
- sisältöjä: laulaminen yhdessä ja yksin, keho- ja rytmisoitinharjoitukset, soittaminen, rytmii-kaharjoittelu, kuunteleminen ja monipuoliset musiikkiesitykset, äänenkäytön harjaannuttami-nen ja säveltäjän kehittäminen (pieni-suuri, hidas-nopea, korkea-matala, duuri-molli, soolo-tutti), musiikkimaalaus ja musiikkiliikunta
- rooli-, rakentelu-, näytelmä- ja nukketeatterit, didaktiset leikit ja pelit
- kannustetaan mielikuvituksen kehittymistä ja ongelmaratkaisukykyä

## **5. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAN LAPSEN ESIOPETUS**

Lapset,

- joiden kehityksen, kasvun ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet sairauden, vamman tai toimintavajavuuden vuoksi
- jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea kasvulleen
- joilla on asiantuntijoiden ja huoltajan mukaan oppimisvalmiuksiin liittyviä riskitekijöitä
- jotka ovat pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä

Myös ns. koululykätyt lapset ovat oikeutettuja erityiseen tukeen. Erityistuki sisältää oppimisvaikeuksien varhaisen tunnistamiseen, ennaltaehkäisyyn ja kuntouttamiseen liittyvät toimenpiteet.

### **Esiopetuksen yksilöllistäminen:**

- Lapsi on integroituna normaaliin päiväkotiryhmään, avustaja yksilö- tai ryhmäkohtaisesti
- opetus on samanaikaisopetusta, eriytettyä opetusta tai mukautettua opetusta pienryhmässä ja/tai yksilötyöskentelyä
- pohjana yhteinen esiopetussuunnitelma ja vanhempien kanssa sovitut henkilökohtaiset tavoitteet, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kehitystä
- tuetaan myönteisen minä-kuvan kehittymistä ja itsetunnon ja omatoimisuuden kasvua
- laaditaan vanhempien ja asiantuntijoiden kanssa esiopetussuunnitelma (HOJKS): kuvaus lapsen kehitystasosta, vahvuuksista ja vaikeuksista sekä tavoitteet kokonaiskehityksen ja oppimisen eri osa-alueilla, oppimisympäristöön liittyvät muutostarpeet, tukipalvelut ja tietysti kehityksen edistymisen seuranta ja arviointi
- toimintatapoja suunniteltaessa huomioidaan toiminnan kokonaisvaltaisuus, kehitystasolle sopivuus, konkreettisuus, leikinomaisuus ja onnistumisen kokemukset

## **6. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN**

- opetus järjestetään suomen kielellä, jonka oppimista erityisesti tuetaan
- arvostetaan eri kulttuureita ja huomioidaan mahdollisuuksien mukaan niiden perinteitä
- rohkaistaan mahdollisuutta kasvaa kahteen kulttuuriin
- kannustetaan myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentumista

## **7. YHTEISTYÖ ERI TAHOJEN KANSSA**

Kotien kanssa tehtävän yhteistyön tarkoituksena on tukea vanhempien kasvatusvastuuta:

- rohkaistaan vanhempia keskustelemaan, toiminnan suunnitteluun sekä kasvun ja esiopetuksen tavoitteiden laadintaan yhteistyössä henkilökunnan kanssa
- annetaan mahdollisuus tavata toisten lasten vanhempia ja kannustetaan vanhempia keskinäiseen toimintaan
- järjestetään säännöllisesti vanhempien haastatteluja ja vanhempainiltoja
- pyritään luomaan luottamukselliset suhteet erilaisten perheiden kanssa
- ohjataan vanhempia yhteistyöhön alkuopetuksen opettajan kanssa
- kannustetaan oman päiväkodin lapsiryhmien välistä yhteistoimintaa
- tutustutaan naapuripäiväkoteihin (juhlat, retket, teatteriesitykset jne.)
- yhteistyö lähikoulujen kanssa
- muun perusopetuksen (yhteistyön kehittäminen erityisopettajien kanssa) ja eri oppilaitosten

kanssa

- moniammatillista yhteistyötä kehitetään
- päiväkodin henkilökunnan monenlaista ammatillista pätevyyttä ja osaamista hyödynnetään kasvatusta- ja opetustyössä
- yhteistyötä kehitetään mahdollisuuksien mukaan liikunta- ja kulttuuritoimen kanssa

## **8. ESIOPETUKSEN ARVIOINTI JA JATKUVA KEHITTÄMINEN**

- esiopetuksen suunnitelma laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa syyskauden alussa jokaiselle lapselle henkilökohtaisesti. Esiopetuksen suunnitelmassa huomioidaan:
  - lapsen halut, toiveet ja tukemisen tarve
  - vanhempien näkemykset
  - päiväkodin henkilöstön näkemykset ja mahdollisuudet
  - alkuopetuksen tarpeet ja toiveet, palautteet
- kehitystä ja oppimista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti (lapsen tarkkailut, haastattelut, vanhempien haastattelut ja yhteiset arviointikeskustelut, henkilöstön väliset keskustelut, yhteistyöpalaverit erityistyöntekijöiden kanssa)
- toiminnassa huomioidaan tavoitteiden asettelut ja laaditaan tarvittaessa uudet tavoitteet
- arvioinnin lähtökohtana on välitön positiivinen palaute, lapsen kannustaminen
- kehitetään lapsen kanssa tapahtuvaa itsearviointia (käyttäytyminen, edistyminen, työskentelytaitojen ja omatoimisuuden kehittyminen)
- pyritään kehittämään seuranta- ja arviointimenetelmiä (havaintolomakkeet, kouluvalmiuden ryhmätutkimukset ja palautekeskustelut)
- kehitetään yhteistyötä alkuopetukseen, palautteen pohjalta myös kasvatustyöntekijöiden ammatillista osaamista voidaan arvioida

**Esiopetukseen osallistumisesta annetaan todistus**, johon voidaan liittää tietoa esiopetusvuoden tavoitteista ja pääsisältöalueista.



## **KOULUN VERKOSSA**

### **1. ESIOPETUKSEN TOIMINTA-AJATUS**

- Kivikon päiväkodissa esiopetusta annetaan yhteisen esiopetussuunnitelman mukaan. Osa toiminnasta toteutetaan koko ryhmän mukaan, osa esiopetuksesta annetaan pienryhmässä. Kuusi-vuotiaiden lasten kohdalla korostetaan "Kuningasvuosi"-ajatusta.
- Tervaröllin päiväkodissa esiopetusta annetaan 3-6-vuotiaiden ryhmässä.
- Opetus tapahtuu kokonaisopetuksen keinoin, ei oppituntijakoa.
- Tarpeen vaatiessa lapselle tarjotaan myös aamu- ja iltapäivähoitoa, joka on maksullista. Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri luo lapselle hyvän pohjan leikkiä, kasvaa, kehittyä ja harjaantua koulutietä varten.

Esiopetuksen eri sisältöalueet otetaan huomioon jokapäiväisessä toiminnassa.

### **2. OPPIMISYMPÄRISTÖN KUVAUS**

- Kasvuympäristöön luodaan kannustava, positiivinen ja turvallinen ilmapiiri, jossa lapset voivat työskennellä, leikkiä ja liikkua.
- Jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan ja hänen erityistarpeensa otetaan huomioon.
- Oppimisympäristössä on selkeät säännöt, jotka luovat turvallisuuden tunteen.
- Toiminnassa hyödynnetään lähellä olevaa luontoa ja Kivikon päiväkodissa myös suurta pihaa.
- Esiopetuksen fyysinen ympäristö on Kivikon päiväkodissa kahdella ja Tervaröllissä yhdellä osastolla.
- Lähikoulujen tiloja käytetään hyödyksi mahdollisuuksien mukaan.

### **3. ESIOPETUKSEN MAHDOLLISET PAINOTUKSET**

Esiopetuksen tehtävänä on antaa lapselle välineitä alkuopetuksessa tapahtuvaa työskentelyä ja oppimista varten. Näitä välineitä ovat oppimis- ja työskentelytaidot.

### **4. ESIOPETUKSEN SISÄLLÖT**

## KIELI JA VUOROVAIKUTUS

Tavoitteena on

- kehittää lapsen kykyä ajatella, kuunnella ja puhua
- herättää lapsen kiinnostus äänteisiin, kirjaimiin, tavuihin, sanoihin ja sitä kautta lukemiseen
- harjoitella kirjainten ja äänteiden vastaavuutta

Sisältö:

- lorut, riimit ja arvoitukset
- sadut, tarinat ja kuvakirjat
- keskustelut, kuvakeskustelut
- muistileikit
- saduttaminen
- oman nimen kirjoittaminen ja toisten lasten nimien tunnistaminen kirjoitettuna
- yleisimpien kirjainten tunnistaminen ja jäljentäminen
- sanojen rytmittäminen/tavuttaminen
- lukusuunta (vasemmalta oikealle)
- sanavaraston sekä ylä- ja alakäsitteiden kehittäminen
- ajattelu- ja päättelykyvyn harjoittelu
- sanojen alku- ja loppusoinnut
- ohjeiden kuunteleminen ja niiden mukaan toimiminen
- itseilmaisun kehittäminen

## MATEMATIIKKA

Tavoitteena on:

- matemaattisten tietojen ja taitojen kehittäminen konkreettisen toiminnan, liikunnan, pelien ja leikkien avulla.

Sisältö:

- aikakäsitteet (vuorokausi, viikonpäivät, kuukaudet, vuosi, vuodenajat, eilen, tänään, huomenna)
- kello (puoli- ja tasatunnit)
- lämpötila
- numerot 0-10, numeron ja lukumäärän vastaavuuden ymmärtäminen
- yhteen ja vähennyslasku leikkien ja pelien avulla
- matemaattisten käsitteiden opetteleminen (suurempi, pienempi, enemmän, vähemmän, yhtä monta, parillinen, pariton)
- geometria (ympyrä, kolmio, neliö ja suorakulmio)
- mittaaminen (paino ja pituus)
- vertailu, luokittelu, lajittelu
- avaruudellinen hahmottaminen (esim. oikea, vasen, ylhäällä, alhaalla)
- looginen ajattelu

## ETIIKKA JA KATSOMUS

Tavoitteet ja sisältö:

- itsensä ja toisten kunnioittaminen jokaisena päivänä
- erilaisuuden hyväksyminen

- sosiaalisten taitojen kehittäminen
- vastuun oppiminen
- moraalikäsitteiden vahvistaminen (oikea ja väärä)
- itseluottamuksen kehittäminen
- kansainvälisyyskasvatus
- tunteiden käsittely ja ilmaisu
- empatia
- kirkolliset juhlat
- keskustelut
- roolileikit ja sadut

## **YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO**

Tavoitteet:

- Opettaa lapsi havainnoimaan, tunnistamaan ja kunnioittamaan luontoa ja ympäristöä.

Sisältö:

- retket lähiympäristöön
- luonnossa liikkuminen (marjojen poimiminen, luonnonmateriaalien kerääminen)
- vuodenaikojen ja luonnon muuttumisen havainnoiminen
- kasvien, eläinten ja puiden tunnistaminen
- sään seuraaminen
- kokeilutehtävät ja tutkiminen
- liikennekasvatus

## **TERVEYS**

Tavoitteet:

- Edistetään lapsen tervettä kasvua ja kehitystä.
- Tuetaan lasta ottamaan vastuuta omasta terveydestään ja turvallisuudestaan.

Sisältö:

- puhtaus (käsien pesu)
- ruokailu (terveellinen ravinto)
- lepo
- liikunnan merkitys
- hammashoitajan vierailut
- tapakasvatus
- pukeutuminen

## **FYYSINEN JA MOTORINEN KEHITYS**

Tavoitteena on:

- perusliikuntataitojen oppiminen (esim. kävely, juoksu, heitot, kiinniotot, hyppääminen, potkiminen, reaktiokyky, koordinaatio)
- fyysisen peruskunnon kohottaminen ja ylläpitäminen, sekä liikunnasta nauttiminen
- monipuolisen ja vaihtelevan liikunnan tuomat onnistumisen elämykset
- oman kehon hallinta

Sisältö:

- päiväkodin jokapäiväinen ulkoilu
- liikkumisen riemua isolla pihalla sekä juoksua ja mäenlaskua (Kivikon pk)
- kävely- ja luontoretket
- perus- ja välineliikunta (esim. pallot, hernepussit, telineradat)
- liikuntaleikit ja pelit
- uinti
- luistelu ja hiihto

## TAIDE JA KULTTUURI

Musiikkikasvatuksen tavoitteena on:

- kiinnostuksen herättäminen musiikkiin laulun, soiton, kuuntelun ja liikunnan avulla
- rytmi-, melodia- ja säveltäjän kehittäminen
- musiikin kokeminen virkistävänä ja rentouttavana kokemuksena ja oppiminen olemaan yhdessä
- liikkumisen ilon kokeminen osana musiikkia
- reaktio- ja koordinaatiokyvyn kehittäminen musiikin avulla
- musiikin tuottaminen, eläytymis- ja ilmaisukyvyn kehittyminen

Sisältö:

- laulut ja laululeikit
- vuodenaikoihin ja juhliin liittyvät laulut
- keho- ja rytmisoittimet
- musiikkiliikunta
- perus- ja sanarytmi
- peruskäsitteet : -ääni-tauko, -marssi-valssi, -duuri-molli, hidas-nopea, voimakas-hiljainen, ääni-hiljaisuus, yksin- kaikki, matala-korkea
- äänenhuolto (esim. oikea laulutapa: ei huudeta, hyvä ryhti)
- erilaisen musiikin kuuntelu

Taidekasvatuksen tavoitteena on:

- erilaisten kädentaitojen oppiminen ja harjoittaminen erilaisia välineitä, materiaaleja ja työtapoja käyttäen
- silmän ja käden koordinaation harjaannuttaminen

- oman ja toisten töiden arvostaminen, sekä tekemisen ilo
- oikea kynäasento
- oikeat työskentelyasennot

Sisältö:

- askartelu (esim. leikkaaminen, liimaaminen, repiminen)
- kuvaamataito (esim. piirtäminen, maalaaminen, hiilityöt, grafiikka ja värioppi)
- muovailu, painanta, puutyöt
- leipominen ja taloustyöt
- ompelutyöt
- paperin taittelu

## 5. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAN LAPSEN ESIOPETUS

Tavoitteet perustuvat Opetushallituksen ja Esiopetussuunnitelman perusteisiin. Tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon lasten yksilölliset erityistarpeet:

- Erityistä tukea tarvitseville lapsille laaditaan henkilökohtainen esiopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma yhdessä vanhempien, erityistyöntekijöiden, päiväkodin henkilökunnan sekä koulun kanssa.
- Opetus integroidaan muun ryhmän toimintaan sekä tarvittaessa eriytetään ja mukautetaan.

## **6. ERI KIELI-JA KULTTUURIRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN**

Eri kieli- ja kulttuuriympäristöön kuuluvien lasten esiopetuksessa tuetaan äidinkielen säilymistä sekä suomen kielen oppimista.

## **7. YHTEISTYÖ ERI TAHOJEN KANSSA**

- Esiopetusvuoden kuluessa järjestetään vanhempainiltoja, haastattelu- ja keskustelutilaisuuksia ja yhteisiä juhlia. Kuulumisia vaihdetaan myös päivittäin.
- Liikunta- ja kulttuuritoimen kanssa tehtävä yhteistyö sisältää mm. uimahallin, jäähallin, hiihtolatujen, kirjaston ja teatterin käyttöä.
- Yhteistyötä seurakunnan kanssa tehdään usein kirkollisten juhlapyhien yhteydessä esim. seurakunnan työntekijä tulee päiväkotiin kertomaan pääsiäisestä tai lapset käyvät adventtikirkossa.
- Yhteistyö perusopetuksen kanssa sisältää esim. Kivikon koulun tilojen käyttöä, yhteisiin juhliin ja kulttuuritapahtumiin osallistumista ja vierailuja koululla.
- Muita yhteistyötahoja ovat mm. päivähoidon ja terveydenhuollon erityistyöntekijät, neuvolat, paikallinen sanomalehti ja palo- ja pelastustoimi.

## **8. ESIOPETUKSEN ARVIOINTI JA JATKUVA KEHITTÄMINEN**

- Kehittymistä ja oppimista seurataan havainnointilomakkeen avulla: syksyllä yhdessä vanhempien kanssa, keväällä myös *esikoululainen* voi osallistua arviointi- ja palautekeskusteluun.
  - **Esiopetuksesta annetaan keväällä osallistumistodistus.**
- Opetussuunnitelma elää ja kehittyy tarpeen mukaan yhteistyössä kodin, koulun ja päivähoiton kanssa.

# **SAUVOSAAREN KOULUN VERKOSSA**

## **1. ESIOPETUKSEN TOIMINTA-AJATUS**

Keskustassa toimii kaksi esiopetusryhmää. Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja tervettä itsetuntoa tarjoamalla hänelle myönteisiä oppimiskokemuksia ja mahdollisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen. **Esiopetus osana varhaiskasvatusta ja alkuopetus osana perusopetusta** muodostavat lapsen kehityksen kannalta sisällöllisesti johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Esiopetukselle luonteenomaista on elämänläheisyys, elämyksellisyys, leikinomaisuus ja toiminnallisuus. Se on oppimaan oppimista, jossa toiminnan keskipisteenä ja toteuttajana on lapsi. Paino ei ole sillä, mitä opitaan, vaan sillä miten opitaan ja kuinka jokaisen lapsen omaa kasvu-, kehitysoppimisprosessia voidaan tukea ja antaa sille yhä monipuolisempia mahdollisuuksia.

Lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Hän toimii yhtä aikaa monessa eri viiteryhmässä. Kasvatus on kaikkien kasvatukseen osallistuvien ihmisten yhteistyöprosessi. Esiopetuksen tavoitteet määräytyvät lapsen yksilöllisestä kehittymistarpeesta ja yhteiskuntatarpeista. Noudatamme valtakunnallista esiopetussuunnitelmaa ja päiväkodin omaa esiopetussuunnitelmaa, lapsen kehityksen eri osa-alueilla.

Esiopetuksessa tärkeimpiä ovat sosiaaliset taidot. Toisten lasten kanssa opetellaan tulemaan toimeen ja toimimaan ryhmässä. Lasta opetetaan keskittymään ja kuuntelemaan oppitunneiden ajan. Lisäksi opetellaan vuoron odottamista, sääntöjen noudattamista ja häviämistä.

Lapsen itsetuntoa ja omatoimisuutta tuetaan rohkaisemalla häntä suoriutumaan itsenäisesti erilaisista perustaidoista: pukeminen, riisuminen, vaatteiden järjestäminen naulakkaan jne. Lisäksi totutellaan erilaisiin ruokiin maistamalla, otetaan ruoka itse ja kaadetaan juoma lasiin. Esikoululaisille annetaan pieniä vastuu tehtäviä esim. ulkona odottaminen ennen aikuista, erilaisia työtehtäviä ja pienempien avustamista.

## **2. OPPIMISYMPÄRISTÖN KUVAUS**

Oppimisympäristö rakennetaan tukemaan lapsen monipuolista kasvua ja oppimista. Lähtökohtana ovat lapsen tarpeet ja edellytykset sekä kiinnostuksen kohteet ja mahdollisuudet yhteistoimintaan. Hyvässä oppimisympäristössä vallitsee avoin, myönteinen, turvallinen ja rohkaiseva ilmapiiri, joka tarjoaa lapsille tilaisuuksia havaitsemiseen, elämyksiin, kokeiluun ja leikkiin yhdessä toisten kanssa.

Keskustan päiväkodin sijainti Kemissä mahdollistaa eri kulttuuri- ja liikuntapalveluiden käyttämisen ja niihin tutustumisen osana rakennettua ympäristöä.

## **3. ESIOPETUKSEN MAHDOLLISET PAINOTUKSET**

Painotukset vaihtelevat vuosittain.

## **4. ESIOPETUKSEN SISÄLLÖT**

Esiopetuksen sisältöalueista muodostuu eheitä aihekokonaisuuksia, teemoja, joissa lähtökohtana on lapsen oma kokemusmaailma. Tärkeintä eivät ole vain tuotokset ja tulokset, vaan kokemukset ja toiminta. Oppiminen tapahtuu leikinomaisesti, tutkien, itse tekemällä, kokeilemalla, ja havainnoimalla kaikilla aisteilla. Pikemminkin tuetaan oppimaan oppimista ja kiinnostusta asioihin.

**LEIKKI** on tärkein lapsen luovaa ajattelua ja oppimista edistävä toiminta. Esiopetuksessa luodaan pohjaa oppimis- ja työskentelytavoille, suhtautumiselle oppimiseen - se on perusta elinikäiselle oppimiselle.

## **Oppimistavoitteet ja sisällöt**

### **KIELI JA VUOROVAIKUTUS**

Esiopetuksessa on tärkeää tukea lasta puhujana, kuuntelijana ja ilmaisijana. Lapsi saa kokemuksia toimimisesta kertojana, keskustelijana, kysyjänä sekä havaintojen, päätelmien ja mielipiteen ilmaisijana. Lapsi saa kokemuksia aikuisen ja toisen lapsen puheen kuuntelemisesta sekä puheenvuoron odottamisesta. Hän oppii kuuntelemaan annettuja ohjeita ja toimimaan niiden mukaan, saa eläytyä kirjallisuuden kuuntelemiseen sekä näytelmäleikkiin ja esiintyä. Lasten kanssa käydään kuvakeskusteluja. Viestintävälineitä käytetään lapsilähtöisesti.

Lapsille luetaan päivittäin pienryhmissä tai koko ryhmän yhteisillä tuokioilla. Luetusta keskustellaan, muistellaan mitä tapahtui. Materiaalina on monipuolisia tekstejä: satuja, kertomuksia, tietotekstejä, runoja, riimejä ja loruja. Sisältöjä ovat myös: kirjakummitoiminta, kirjastokäynnit, teatteriesitysten seuraaminen, yleisönä oleminen, sanomalehtiweekoon osallistuminen, sekä lapsen kertomuksien ja tarinoiden kirjaaminen, saduttaminen.

Kielellistä tietoisuutta tuetaan äänne-, tavu- ja sanaleikkien avulla. Lapsen oppimisympäristössä on esillä suuraakkoset ja lasta kiinnostavia tekstejä esim. lapsiryhmän lasten nimet, kuva- ja sanakortteja, joita lapsi voi havainnoida ja tutkia omien edellytystensä mukaisesti.

Leikkikirjoittaminen on esikoululaiselle luontaista toimintaa. Lapset oppivat suuraakkoset ja niitä vastaavat äänteet kirjainsatujen avulla ja käyttävät taitojaan leikeissä. Nimien ja kirjainjonojen kirjoittaminen kiinnostaa. Kirjoitussuuntaa, oikeaa kynäotetta ja puhe motoriikkaa harjoitellaan.

### **MATEMATIIKKA**

Esiopetuksessa luodaan pohjaa matematiikan oppimiselle, matemaattisten ajattelun kehittymiselle.

Lapsi oppii havainnoimalla arkipäivän tilanteissa, ohjatussa tai omaehtoisessa leikissä ja toiminnassa. Käsitteiden oppiminen on tärkeää.

Lapselle tarjotaan mielenkiintoinen, oppimiseen innostava ympäristö. Hänen käyttöönsä annetaan esimatematiikan toimintavälineitä ja innostetaan häntä niiden kokeiluun ja käyttöön. Pelit, palapelit, palikat, helmet, mittaamisvälineet ja leikkikellot ja erilaiset rakentelumateriaalit ovat matematiikan tutkimus- ja toimintavälineitä. Lapsi oppii kokeillen ja tutkien. Liikunta, rytmi, lorut, ja tarinat ja laulut ovat myös tärkeä osa matematiikan oppimista.

Matematiikan sisältöjä ovat esim. esineiden ja kuvioiden hahmottaminen, luokittelu ja järjestäminen eri ominaisuuksien perusteella, perusmuodot, lukumäärän, luvun ja numeromerkin vastaavuus luvuilla 0-10, lukujonotaidot, vertailu ja mittaaminen sekä kellonajat ja raha.

Luvun ja määrän käsitteisiin tutustutaan leikin ja toimintavälineiden avulla. Perusmuodot opitaan esim. rakenteluleikissä ja pelien ja askartelun avulla. Kuvakertomusten avulla tutustutaan tapahtumajärjestykseen. Eurorahoja opetellaan leikkimateriaalin avulla. Kellonaikojen tunnistaminen alkaa tasatunneista.

## **ETIIKKA JA KATSOMUS**

Eettinen kasvatusta sisältyy jokaiseen esiopetuspäivään ja sen sisältöalueet ja oppimateriaali löytyvät lasten elämästä ja arjesta. Keskeisimpinä sisältöalueina ovat hyvät tavat ja suvaitsevaisuus, toisten huomioonottaminen, erilaisuuden hyväksyminen, yleisesti hyväksytyjen eettisten arvojen välittäminen ja rauhankasvatusta.

Sisältöjä ovat esim. kirkkovuoden juhlat, joulun ja pääsiäisen sekä kansalliset juhlapäivät ja muut vuosittaiset juhlat esim. YK:n päivä, äitienpäivä, isänpäivä ja vappu.

## **YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO**

Ympäristö- ja luontokasvatusta tavoitteena on antaa elämyksiä ja kokemuksia. Lasta ohjataan tekemään havaintoja luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä, aiheet löytyvät lapsen lähiympäristöstä ja arjesta.

Lapsi kasvaa ja kehittyy huolehtimaan ympäristöstä ja toimii siinä vastuullisesti. Aikuinen on mallina lapselle arjen kulutustottumusten, kierrätyksen ja ympäristöarvojen välittäjänä. Luonnonilmiöiden havainnointi, lähiympäristön eläinten elämän seuraaminen eri vuodenaikoina, vuodenaikojen vaihtumisen, sään ja lämpötilan tutkiminen sekä luontoaiheisten kuvien ja kuvakirjojen tutkiminen ovat ympäristö- ja luontokasvatusta toimintamuotoja.

Sijaintimme Sauvosaaren kaupunginosassa antaa monipuoliset mahdollisuudet retkeilyyn kaupunkiluonnossa ja -ympäristössä. Kiikelin alueen luonnonpuisto sekä liikuntapalvelut ovat kävelymatkan päässä.

## **TERVEYS**

Terveyskasvatusta on lapsen ohjaamista terveyden hoitamiseen, hyvien elämäntapojen omaksumiseen, turvalliseen ja hyvään oloon, sekä turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä. Esiopetuspäivään kuuluvat luonnollisena osana terveyskasvatusta sisällöt, esim. säänmukainen pukeutuminen, ruokailu, henkilökohtainen hygienia ja hampaiden hoito, johon opastaa myös hammashoitaja kerran kuukaudessa.

Lasta tuetaan kertomaan tunteistaan ja tuntemuksistaan. Keskustellaan television, videoitten ja tietokonepelien vaikutuksista. Kannustetaan koteja huolehtimaan lasten riittävästä nukkumisesta ja pohtimaan lasten suhdetta mediaan.

## **FYYSINEN JA MOTORINEN KEHITYS**



Tavoitteena on liikunnan ilo ja perusliikuntataitojen kehittäminen. Karkea- ja hienomotoriset taidot tukevat lapsen kokonaiskehitystä, minäkuvan, sosiaalisten suhteiden ja taitojen kehittymistä. Lapsi saa kokemuksia onnistumisesta ja oppii sietämään myös epäonnistumista.

Liikuntaa ja liikkumista on päivittäin. Se on ohjattua tai lapsen omaehtoista liikkumista. Liikuntasali välineineen on käytössä viikoittain. Sisältöalueita ovat ulkona ja sisällä leikkiminen, piha- ja perinneleikit, kuvasuunnistus, kävelyretket, pallopelien pelaaminen, sääntöleikit, musiikkiliikunta, tanssi, rentoutus, luistelu-, hiihto- ja uimakoulu. Liikunta välineistä opetellaan huolehtimaan itsenäisesti.

## **TAIDE JA KULTTUURI**

Taidekasvatus on esiopetuksessa eheyttävää toimintaa, joka tukee lapsen luovuuden, mielikuvituksen ja tunne-elämän kehittymistä ja antaa tiedollisia ja taidollisia valmiuksia. Lapsi saa tutustua taiteen eri muotoihin, taiteen tekemisen välineisiin, materiaaleihin ja työtapoihin. Taidetta tehdään yhdessä toisten kanssa, mutta myös itse kokeillen ja suunnitellen. Taitoja opitaan ja harjoitellaan ohjatussa toiminnassa ja omaehtoisesti.

Kirjasto, taidenäyttelyt, teatteri, museot ja musiikkiesitykset ovat taiteen todellisia oppimisympäristöjä, joissa lapsi oppii arvostamaan taidetta ja kulttuuria. Tavoitteena on antaa lapselle kokemuksia ja elämyksiä.

Musiikin sisältöjä ovat laulaminen, laululeikit, rytmisoittimilla soittaminen, liikkuminen musiikin mukaan ja musiikin kuunteleminen sekä musiikin peruskäsitteiden oppiminen.

Kuvallisen ilmaisun sisältöjä ovat piirtäminen ja maalaaminen eri välineillä, painanta, muovailu, rakentelu, paperityöt, askartelu ja käsityöt, puutyöt, värien tunnistaminen ja sekoittaminen ja taidekuvien tarkastelu sekä videokuva ja elokuva.

Luovan ilmaisun sisältöjä ovat näytelmä- ja roolileikki ja pienet esitykset.

# KOSSA

## 1. ESIOPETUKSEN TOIMINTA-AJATUS

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri luo hyvän pohjan oppimiselle ja kokonaisvaltaiselle kehitymiselle.

Tavoitteena esiopetukselle on lapsen myönteisen minäkuvan kehittäminen, omatoimisuuden kehittäminen ja oppimisen ilon herättäminen.

Tavoitteet asetetaan yhdessä vanhempien ja lapsen itsensä kanssa ja ne perustuvat Opetushallituksen esiopetussuunnitelman perusteisiin. Tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon lapsen sosiaalinen, fyysinen ja kognitiivinen kehitys.

## 2. OPPIMISYMPÄRISTÖN KUVAUS

Hyvä oppimisympäristö antaa lapselle mahdollisuuden toimia ja kokeilla sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa ryhmän muiden jäsenten kanssa. Kaikki esiopetuksen järjestämiseen osallistuvat tahot muokkaavat yhdessä oppimisympäristöä ja edesauttavat näin oppimista.

Esiopetusikäisten

## 3. ESIOPETUKSEN MAHDOLLISET PAINOTUKSET

Tavoitteet asetetaan yhdessä lapsen vanhempien ja lapsen itsensä kanssa. Tasapuolisuus kasvatuksen ja opetuksen kaikilla osa-alueilla, kuitenkin ryhmän tarpeet ja taidot huomioiden.

## 4. ESIOPETUKSEN SISÄLLÖT

### KIELI JA VUOROVAIKUTUS

Tavoitteena on **tutustua leikinomaisesti kielen rakenteisiin**. Luku- ja kirjoitustaidon oppimisvalmiuksien edistäminen, luovuuden kehittäminen ja ilmaisun ilo ovat tärkeitä tavoitteita.

Sisältö:

- lorut, riimit, arvoitukset
- muistileikit, tarkka kuuntelu
- sadut, tarinat, kuvakirjat
- kuvakeskustelut, kuvasta kertominen, keskustelut
- oman nimen tunnistaminen kirjoitettuna
- nukke-, pöytä- ym. teatteri
- saduttaminen
- ohjeiden muistaminen ja ohjeiden mukaan toimiminen, ongelmaratkaisu
- sanojen alku- ja loppu loppusoinnut, lukemisen alkeet, tutut sanat, kirjaimiin tutustuminen
- sana, yhdyssana, lause, nimisanat, teonsanat, paikkasanat

### MATEMATIIKKA

Tavoitteena on herättää lapsessa kiinnostus määrällisiin käsitteisiin ja antaa mahdollisuus tutkia lukukäsitteitä, geometriaa ja mittaamista (arkipäivän matematiikan taidot).

Sisältö:

- aikakäsitteet: vuorokausi, viikonpäivät, viikko, kuukausi, vuosi, vuodenajat, eilen, tänään jne.
- muodot
- lukumäärävastaavuus
- paljon, vähän, yhtä paljon
- lukusanat, numeromerkinnät
- yhteen- ja vähennyslasku leikkien ja pelien avulla
- ongelmien ratkaisu
- mittaaminen: pituus, paino, tilavuus
- avaruudellinen hahmottaminen
- vertailu, luokittelu, lajittelu
- kello;tasatunnit
- lämpötila
- raha

## **ETIIKKA JA KATSOMUS**

Tavoitteena on ympäristön ja ihmissuhteiden kokeminen turvallisena sekä että lapsi kokee itsensä yhteisön jäsenenä.

Sisältö:

- luottamus omaan minään
- perusturvallisuus
- hiljentyminen
- arvot ja normit
- vastuun jakaminen ja ottaminen
- ristiriitojen ratkaiseminen
- erilaisuuden hyväksyminen
- arjen ja pyhän erottaminen, juhlakokemukset
- hengelliset laulut ja rukous
- oikea ja väärä
- itsehillintä

## **YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO**

Tavoitteena on perehtyä luonnon muuttumiseen vuoden kuluessa ja kiinnostuksen herättäminen luontoon ja luonnonsuojeluun.

Sisältö:

- minä itse
- retket ja vierailut
- ympäristön siisteys ja omien jälkien korjaus
- lajittelu
- liikenne
- työkasvatus
- yhteiset säännöt

- kokeilut
- kartta
- lähiympäristö, kotimaa, kansainvälisyys
- avaruus
- kalenterivuoden juhlapyhät

## **TERVEYS**

Terveyskasvatuksen tavoitteena on ohjata lasta omaksumaan terveelliset elämäntavat.

## **FYYSINEN JA MOTORINEN KEHITYS**

Tavoitteena on oppia tuntemaan oma keho ja sen liikeraidat sekä perusliikuntamuotojen hallintaa.

Sisältö:

- perus- ja välineliikunta sekä ulkona että sisällä
- rytmiharjoitukset, musiikkiliikunta
- satuliikunta
- reaktiokyky
- suunnan, tilan, sijainnin ja etäisyyden havaitseminen
- kävely- ja luontoretket
- pelit
- suunnistus
- uinti
- luistelu ja hiihto

## **TAIDE JA KULTTUURI**

Tavoitteena elämysten antaminen kuuntelemalla ja tuottamalla musiikkia. Musiikki on yksi itseilmaisun väline yhdessä liikunnan, kädentaitojen ja leikin kanssa.

Sisältö:

- laulaminen, kuuntelu, hiljaisuuden kokeminen
- spontaani laulu
- rytmisoittimet
- perus- ja sanarytmi taputtaen, liikkuen, soittaen
- musiikkiliikunta ja -maalaukset
- konsertit
- peruskäsitteiden oppiminen: hidas-nopea, voimakas-hiljainen, duuri-molli, soolo-tutti yms.

Tavoitteena on erilaisten välineiden, materiaalien ja työtapojen käytön harjoittelu sekä iloittuminen itseilmaisusta ja uuden luomisesta.

Sisältö:

- piirtäminen, värittäminen, maalaaminen (mallista ja vapaasti)
- eri välineiden käyttö ja niiden huolto
- perus- ja välivärit
- leikkaaminen, liimaaminen
- paperin taittelu, repiminen, rypistely
- muovailu

- askartelut
- ompelu
- kankaan purku, painanta ja ompelu
- lankatyöt

## **5. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAN LAPSEN ESIOPETUS**

Erytystä tukea tarvitseville lapsille laaditaan henkilökohtainen esiopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) yhteistyössä erityislastentarhanopettajan kanssa. Lähtökohtana on, että opetus integroidaan sekä tarvittaessa eriytetään ja mukautetaan. Erytyksen tärkeää on, että lapsi saa paljon onnistumisen kokemuksia. Lapsen hyvinvoinnista vastaavien eri tahojen tulee tehdä kiinteää yhteistyötä.

## **6. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN**

Esiopetuksessa tuetaan lapsen äidinkielen säilymistä yhdessä kodin kanssa. Lisäksi on tärkeää tukea suomen kielen oppimista. Esiopetuksen toteutuksessa kunnioitetaan eri kulttuureja ja hyväksytään erilaisuus. Perheiden tarpeet ja toiveet otetaan huomioon.

## **7. YHTEISTYÖ ERI TAHOJEN KANSSA**

Yhteistyö kotien kanssa koostuu vanhempien haastatteluista ja keskusteluista sekä vanhempienilloista. Tarvittaessa moniammatillinen verkostotyö auttaa esiopetuksen järjestämisessä ja toteutuksessa. Esiopetuksen toteutuksessa huomioidaan myös yhteistyö päiväkodin muiden lapsiryhmien, lähipäiväkodin, lähikoulun ym. kanssa.

## **8. ESIOPETUKSEN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN**

Yhteistyössä lasten vanhempien kanssa laaditaan esiopetussuunnitelma. Sitä muokataan ja täydennetään esiopetusvuoden aikana. Arviointi tapahtuu keskustelujen, havainnoinnin ja itsearviointin avulla. Oman verkon sisällä arvioidaan esiopetussuunnitelman toimivuutta ja sen pohjalta suunnitelmaa kehitetään vuosittain.

**Esiopetukseen osallistumisesta annetaan todistus.**

## **VERKOSSA**

### **1. ESIOPETUKSEN TOIMINTA-AJATUS**

Lapsen tarpeet huomioon ottavassa, kokonaisvaltaisesti kehittävässä oppimisympäristössä lapsi saa voimavaroja elämään ja oppimaan oppimiseen.

***oivallan, omaksun ja opin leikin kautta.***

Ongelmanratkaisuun perustuva kokeileva, aktiivisen osallistumisen mahdollistava opetus auttaa lasta saamaan myönteisiä, monipuolisia kokemuksia vuorovaikutuksessa aikuisen ja toisten lasten kanssa.

### **2. OPPIMISYMPÄRISTÖN KUVAUS**

Oppimisympäristöllä on fyysinen, psyykinen, sosiaalinen, kognitiivinen ja emotionaalinen ulottuvuus. Päiväkoti esiopetusmiljöönä tarjoaa tähän hyvät puitteet: varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on monipuolinen tietotaito 6-vuotiaan lapsen kehityksestä, opetuksesta, hoidosta ja kasvatuksesta. Alle kouluikäisten kaikinpuolisesta ja kokonaisvaltaista kehitystä tukeva välineistö ja turvallinen, kodinomainen ympäristö antavat parhaat puitteet leikille. Päiväkodeissa esiopetusikäiset voivat vahvistaa itsetuntoaan vuorovaikutuksessa ikäistänsä nuorempien lasten kanssa: päiväkodin vanhimpina, 6-vuotiaan kuningasvuotena, lapsi saa itsetuntoaan tukevia oikeuksia, mutta myös velvollisuuksia mallina olemisesta nuoremmille lapsille. Päiväkoti on myös fyysisesti esiopetusikäisen lapsen tarpeet huomioiva; toiminnallisuus, oma rauha, opetustuokioiden ryhmitys, ryhmäkoot suhteessa henkilökuntamäärään jne.

### **3. ESIOPETUKSEN MAHDOLLISET PAINOTUKSET**

Esiopetuksen tulee taata lapsen monipuolinen kehitys. Oppiminen konkreettisen kokeilemisen, tutkimisen, aktiivisen osallistumisen, muun tiedonhankinnan ja ongelmien ratkaisemisen sekä arkielämän tehtävien harjoittelun kautta, antaa lapselle kokemuksen monipuolisesta toiminnasta, joka tukee lasta myöhemmin elämän ongelma- ja valintatilanteissa. Opetuksen tukena erilaiset teemat.

#### **Esiopetuksessa noudatettavat täsmennetyt kasvatus- ja oppimistavoitteet**

Tavoitteet määräytyvät lapsen yksilöllistä kehitystarpeista ja yhteiskunnan tarpeista. Huomio kiinnitetään elinikäiselle oppimiselle sekä kansallisen ja paikalliskulttuurin tuntemiselle. Lähtökohtana on lapsen luontainen tapa kasvaa ja oppia. Keskeisiä asioita ovat sosiaaliset taidot, leikki sekä kokemuksellinen ja kokonaisvaltainen oppiminen. Tavoitteena on edistää tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä antaa elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja.

Kasvatuksessa ja opetuksessa kiinnitetään huomiota seuraaviin asioihin:

- kielellisten ja matemaattisten valmiuksien kehittäminen
- karkea motoriikka
- hienomotoriikka
- havaintomotoriikka
- itsetunnon vahvistaminen
- tunteiden käsittely
- ilmaisun taidot
- yhteistoimintataidot
- taiteet
- kulttuuri
- musiikki
- eettisten ja uskonnollisten alueiden kehittäminen
- ympäristö- ja luontokasvatus

#### **4. ESIOPETUKSEN SISÄLLÖT**

Esiopetuksessa lapselle annetaan/luodaan mahdollisuus hankkia käytännön arkielämässä tarvittavia tietoja, taitoja ja valmiuksia sekä harjoitella niitä päivittäisissä toiminnassa.

##### **KIELI JA VUOROVAIKUTUS**

- sanavaraston, kielen kehittäminen
- oman puhetaidon vahvistaminen
- lukemis- ja kirjoittamisvalmiuksien kehittäminen
- muistin harjoittaminen
- kuuntelemisen harjoittaminen
  - lorut, sadut
  - keskustelut
  - työkirjatehtävät, pelit, leikit

##### **MATEMATIIKKA**

- symboli-määrä 1-12
- muodot
- aika
- raha
- vertailu
- mittaaminen
- sarjoittaminen ja joukkojen muodostaminen
- looginen ajattelu
  - työkirjatehtävät
  - ongelmanratkaisut
  - kokeilutoiminta
  - oppimispelit ja -leikit

##### **ETIIKKA JA KATSOMUS**

- terve minä-kuva
- itsensä hyväksyminen, itseluottamus

- tunteiden nimeäminen, tunteiden hallinta
- tunteiden ymmärtäminen ja omien tunteiden ja tarpeiden ilmaisu
- empatia
- esiintyminen
- toisten huomioonottaminen
- ryhmän jäsenenä toimiminen
- vastuu itsestä ja toisesta toiminnassa
- kuunteleminen
  - onnistumisen tunteet peleissä/leikeissä
  - keskustelut
  - nukketeatteri ja näytelmät
  - sadut
  - arkitoiminta
  - työtehtävät
  
- elämän kunnioittaminen
- erilaisuuden hyväksyminen, yhteisvastuu
- toisten huomioonottaminen
- rehellisyys
- väkivallan vastustaminen ja rauhan kunnioittaminen
- kirkollisten juhlapyhien huomioiminen toiminnassa -retket ja vierailut, juhlat
- opetuskeskustelut, kerronta
- kirkkopyhien sisältöön tutustuminen

## **YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO**

- ympäristö- ja luontokasvatus läpäisyperiaatteena ympäri vuoden
  - vuorokauden aikojen havainnointi
  - viikko, kuukausi, vuosi
  - vuodenaikojen havainnointi + sääretket
  - kokeilutoiminta
  - lähiympäristö ja sen kasvusto
  - ympäristön suojelu
  - kotieläimet/metsäneläimet/lemmikkieläimet
  - liikkuminen lähiympäristössä - liikenne

## **TERVEYS**

Edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä.

## **FYYSINEN JA MOTORINEN KEHITYS**

- eri liikuntamuotojen harjoittaminen
- silmän ja käden koordinaation harjaannuttaminen
- aistitoimintojen kehittäminen
  - kävely, juoksu, pallonheitto, korkeushyppy, pituushyppy, uinti, hiihto, luistelu
  - liikuntaleikit ja pelit
  - musiikki-, satu-, mielikuva-, teline- ja välineliikunta
  - erilaiset käden työt



- aistiharjoitukset

## **TAIDE JA KULTTUURI**

- taiteiden, kulttuurin ja musiikin lähestymistapoina
- vastaanottaminen eli omakohtaisten esteettisten elämysten ja kokemusten saaminen, tuottaminen/toteuttaminen
- kokemusten ja elämysten ilmaiseminen eri tavoin
- toimintojen, menetelmien ja välineiden käytön oppiminen
  - kuvallinen ilmaisu eri tekniikoin
  - lasten kulttuuritapahtumiin osallistuminen
  - laulut, laululeikit, soittimet, rytmiikka

## **5. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAN LAPSEN ESIOPETUS**

Erityistä tukea ja hoitoa tarvitsevilla lapsella tarkoitetaan lasta, joka tarvitsee tukea sosiaali-emotionaalisten häiriöiden, aivotoiminnan häiriöiden, kehitys viivästymän, kielellisten häiriöiden tai muiden syiden, kuten aistivamman, autismin tai tuki- ja liikuntavamman takia. Myös pitkäaikasairaat ja monivammaiset lapset kuuluvat tähän ryhmään.

Lapset, jotka ovat pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä sekä lapset, joiden koulunaloittamista on siirretty ns. koululykkäyslapseksi kuuluvat erityistä tukea tarvitseviin lapsiin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat oppilaat osallistuvat oppivelvollisuuden alkamisvuonna järjestettävään esiopetukseen. He ovat oikeutettuja saamaan esiopetusta myös oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Koululykkäyslapsi voi saada esiopetusta kuusi vuotta myöskin oppivelvollisuuden alkamisvuonna.

Lapsen tarvitsemat tuki- ja kuntoutuspalvelut toteutetaan siten, että lapsi osallistuu mahdollisimman täysipainoisesti ryhmän toimintaan. Erityistä tukea tarvitseva lapsi ei saavuta tärkeää, muiden lasten hyväksymää sosiaalista roolia ilman aikuisten tukea.

Esiopetuksessa annettavassa erityisopetuksessa on olennaista, että lapsi oppii taitoja, joiden avulla hän voi yhä itsenäisemmin ja positiivisemmin olla vuorovaikutuksessa sekä fyysisen, että sosiaalisen ympäristönsä kanssa.

Ensiopetuksessa olevalla erityistä tukea ja hoitoa tarvitsevalle lapselle laaditaan henkilökohtainen esiopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma yhdessä erityislastentarhanopettajan kanssa. Suunnitelmaan kirjataan tavoitteiden lisäksi oppimisympäristöön tehtävät muutokset, avustajantarve, tuki- ja kuntoutuspalvelut sekä apuvälineiden ja kommunikaatiotapojen käyttö.

Lapsen siirtyessä perusopetukseen päiväkodin lasta hoitanut henkilökunta, vanhemmat, lasta tutkinut taho, terapiahenkilöstö, lapsen tuleva opettaja ja erityisopettaja kokoontuvat hyvissä ajoin ennen koulun alkamista kartoittamaan lapsen tilannetta ja miettimään mahdollisia tarpeita ja toiveita koulunkäynnin aloittamiseen. Koulussa tarvittavat tukitoimet suunnitellaan mahdollisimman pitkälle.

## **6. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN ESIOPETUKSEN JÄRJES-**

## **TÄMINEN**

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten esiopetuksen opetuskieli on suomi. Opettajan tavoitteena on herättää lapsen mielenkiinto kieltä kohtaan. Jos ryhmässä on kielelliseltä taustaltaan erilaisia lapsia, ovat heidän kielelliset tavoitteensakin erilaiset. Niiden saavuttamista tuetaan tarvittaessa opetusta eriytymällä ja konsultoimalla. ( Romanikieliset, saamenkieliset, viittomakieliset, maahanmuuttajat).

Huoltajan tulee saada riittävästi tietoa esiopetuksen toimintaperiaatteista ja tavoitteista. Arviointikeskusteluissa tulee erityistä huomiota kiinnittää lapsen kielen kehittymiseen.

## **7. YHTEISTYÖ ERI TAHOJEN KANSSA**

Esiopetuksen tavoitteena on verkostoituminen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa. Esiopetus nivelletään tavoitteidensa ja toimintojensa osalta sopusointiin toisaalta koulu edeltävänä varhaiskasvatuksen ja toisaalta esiopetusta seuraavan alkuopetuksen kanssa.

Erytisen tärkeä osa yhteistyötä on vanhempien/huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö. Vanhemmat ovat oman lapsensa asioissa lähimpiä asiantuntijoita, joten heidän tietotaitonsa on tarpeen, jotta voidaan taata paras mahdollinen esiopetus lapsen yksilöllisyys huomioon ottaen. Erytistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla yhteistyön merkitys korostuu.

Tarvittaessa esiopetuksessa käytetään moniammatillista verkostoitumista ( esim. yhteistyötahoista: oma työyhteisö, opetustoimi/alkuopetus, sosiaalitoimi/päiväkodit, sosiaalityöntekijät, neuvola, sairaala, seurakunta, kirjasto, poliisi). Terveystenhoito- ja erityisopetushenkilöstö on vanhempien ja opettajien ohella koko esiopetuksen ajan mukana lapsen kokonaiskehityksen seurannassa. Yhteistyö muotoutuu vuosittain opetusryhmän rakenteen mukaan.

## **8. ESIOPETUKSEN ARVIOINTI JA JATKUVA KEHITTÄMINEN**

- Esiopetuksessa tehdään pysyvä koko kaupungin yhteinen opetussuunnitelma.
- Toimintasuunnitelma on päiväkohtainen ja uusitaan vuosittain.
- Esiopetus perustuu lapsen omiin tietoihin, taitoihin ja kokemuksiin.
- Painopiste on leikissä ja positiivisessa elämänasenteessa.
- Esiopetuksen menetelmät ja toiminnot ovat mahdollisimman monipuolisia ja vaihtelevia

Arvioinnin lähtökohtana on kannustaa lasta antamalla palautetta hänen yksilöllisestä edistymisestään. Esiopetuksessa arviointi perustuu esiopetuksen yleisten tavoitteiden ja mahdollisessa lapsen esiopetuksen suunnitelmassa asetettujen lapsen omien tavoitteiden toteutumiseen.

Lapsen kehityksen seuranta, tavoitteiden tarkistaminen ja uusien tavoitteiden asettaminen tapahtuu:

- lapsen kanssa keskustellen ja haastatellen
- vanhempien kanssa keskustellen
- lasta ohjaavien ja opettavien aikuisten sekä vanhempien keskinäisissä keskusteluissa

- yhteistyössä erityistyöntekijöiden kanssa ja tarvittaessa laaditaan lapsikohtaiset arviointilomakkeet

Arvioinnin tehtävänä on tukea erityisesti lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Arviointi kohdennetaan jokapäiväisiin käytännön tilanteisiin.

Esiopetuksessa erityislastentarhanopettaja ja lastentarhanopettaja suorittavat ryhmätutkimuksen. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsen kouluvalmiuteen eli siihen, kuinka hänen tunte-elämänsä ja sosiaaliset ja kognitiiviset taitonsa ovat kehittyneet.

**Esiopetukseen osallistuminen todetaan todistuksella.** Esiopetussuunnitelmaa seurataan ja kehitetään jatkuvasti ja siihen liittyvää toimintasuunnitelmaa uudistetaan ja muotoillaan käytännössä saatujen kokemusten perusteella vuosittain.

# **SYVÄKANKAAN KOULUN VERKOSSA**

## **1. ESIOPETUKSEN TOIMINTA-AJATUS**

- opetus tapahtuu kokonaisopetuksen keinoin, ei oppituntijakoa
- tarpeen vaatiessa lapselle tarjotaan myös aamu- ja iltapäivähoitoa, joka on maksullista

Kaikilla lapsilla on oikeus saada maksuton esiopetus. Esiopetus tapahtuu päiväkodissa 3-6-vuotiaiden ryhmässä sekä erillisenä ryhmänä Syväkankaan koulun tiloissa (esiopetusryhmä). Päiväkotiryhmissä pidetään päivittäin pienryhmätuokioita.

## **2. OPPIMISYMPÄRISTÖN KUVAUS**

Esiopetus tapahtuu alueen päiväkodeissa (Möylynlehto ja Peurasaari) ja Syväkankaan koululla esiopetusluokassa. Koulun liikuntasalissa mahdollisuuksien mukaan ja myös läheinen luonto ja lähiympäristö monipuolisesti hyödynnetään toiminnassa.

## **3. ESIOPETUKSEN MAHDOLLISET PAINOTUKSET**

- tasapuolisuus kaikilla kasvatuksen ja opetuksen kaikilla osa-alueilla, kuitenkin ryhmän tarpeet ja taidot huomioiden
- valtakunnalliset äidinkielen tavoitteet kehittämisen tukemiseksi
  - liikuntakasvatuksen painottaminen (Peurasaaren painotusalue)
  - monipuolinen kaikkalainen toiminta ilman erityispainotuksia ja leikin tärkeys (Möylynlehdon painotusalue)
  - painotusalueet vaihtelevat vuosittain

## **4. ESIOPETUKSEN SISÄLLÖT**

- myönteisen minäkuvan vahvistaminen
- toisten huomioonottaminen ja vastuuntuntoinen yhteisön jäsen
- oman kielen ja kulttuurin omaksuminen ja tutustuminen muihinkin kulttuureihin
- oppia tiedostamaan mikä on oikein ja mikä väärin (oikeudenmukaisuus)
- oppia nauttimaan luonnosta, kunnioittamaan elämää, huolehtimaan lähiympäristöstä ja ymmärtämään oman toimintansa vaikutukset
- oppimistaitojen herättäminen ja niiden kehittäminen sekä oppimisen ilon ja innostuksen säilyttäminen
- hyvien tapojen oppiminen ja niiden merkityksen ymmärtäminen jokapäiväisessä elämässä
- lapsilähtöinen toiminta

## **KIELI JA VUOROVAIKUTUS**

Kieli on älyllisen toiminnan väline (kielen hallinta, muisti, havaitseminen, ajattelu, mielikuvitus) kulttuurin välittäjä ja opettaja.

### **Lapsella on mahdollisuus**

- saada ohjausta ja kannustusta monipuoliseen kielenkäyttöön puhujana, kuuntelijana, runoilijana, lukijana ja kirjoittajana
- kiinnostua kielellisistä taidoistaan ja kehittää niitä niin, että hänellä on rohkeus ja taito ilmaista itseään, ajatuksiaan ja tunteitaan sekä yksin että ryhmässä
- oppia lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyviä taitoja kiinnostuksensa ja kehitystasonsa mukaan
- oppia luku- ja kirjoitussuunta
- saada kokemuksia, elämyksiä ja tietoa kirjallisuuden, kulttuuripalveluiden ja erilaisten viestimien välityksellä

### Puhuminen ja kuunteleminen

- ohjeen kuunteleminen ja sen muistaminen
- puheen ymmärtäminen ja jäsentäminen
- vuorovaikutustaidot (kerronta, keskustelu, kuuntelu, kysely)
- kokonaiset lauseet
- mielipiteet
- eläytyvä kuunteleminen
- kuuntelu ja tiedonhankinta välineenä
- ristiriitojen sovittelu

### Lukeminen ja kirjoittaminen

- äänne-, tavu- ja sanaleikit
- tavurytmit
- kuvalukeminen
- leikkilukeminen ja -kirjoittaminen
- mallista kirjoittaminen ja päällekirjoitus
- lukemisen ja kirjoittamisen suunta ja yhteys
- omat sadut ja tarinat
- oma etu- ja sukunimi

### Lastenkirjallisuus ja kulttuuriperinne

- sadut, tarinat, kertomukset, riimit, lorut, runot ja arvoitukset, sarjakuvat
- kuva- ja tietokirjat
- sähköiset viestimet
- kirjastoon ja teatteriin tutustuminen

### Leikkiminen, esittäminen ja näytteleminen

- esiintymistaidot, dramatisointi, roolileikit, lorut, luova ilmaisu, omat sadut ja tarinat, kielellä leikkittely

### Ajattelun kehittäminen

- lajittelu eri ominaisuuksien mukaan, kriittinen ajattelu
- syy-seuraus, oikea-väärä, tosi-epätosi
- looginen järjestys, johdonmukaisuus
- muisti- ja sanapelit

### Käsite- ja sanavaraston kehittäminen ja lisääminen

- yläkäsitteet
- abstraktien käsitteiden ymmärtäminen

### Muistin harjoittaminen

- auditiivinen ja visuaalinen muisti

## **MATEMATIIKKA**

Matematiikka on tapa ajatella, hahmottaa ja jäsentää maailmaa. Sen tulee yhdistyä lapsen mielessä siihen matemaattis-loogiseen ajatteluun, joka hänelle on alkanut kehittyä ennen varsinaisen opetuksen alkua. Lapsen luontaista, myönteistä suhtautumista matematiikkaa kohtaan tulee tukea ja hänen pitäisi saada kokea matematiikka hauskana, mielenkiintoisena ja haastavana asiana.

### **Lapsella on mahdollisuus**

- kiinnostua matematiikasta ja ongelmanratkaisusta
- oppia ymmärtämään matemaattisia perustietoja ja -taitoja (konkreettisuus ja havainnollisuus)

- elää ja kokea matematiikkaa leikeissä

Luvun ja määrän käsitteet (lukumäärä ja numerot, järjestys, vertailu, lisääminen ja vähentäminen)

Muoto ja koko - kolmio, neliö, ympyrä, piste, viiva ja kuutio

Ongelmanratkaisut - erilaisia pulmatehtäviä, pelejä ja sovelluksia

Mittaaminen - erilaisia mittavälineitä

Aika - kalenteri: vuodenajat, kuukaudet, viikonpäivät

- vuorokaudenajat: aamu, päivä, ilta, yö

- kello: tasatunnit ja puolet tunnit

Raha - kolikot ja setelit/kauppa- ja pankkileikit

Avaruudelliset käsitteet - edessä, takana, ylhäällä, alhaalla, vasen-oikea...

- avaruudellinen hahmottaminen

## **ETIIKKA JA KATSOMUS**

Eettinen ja uskonnollinen kasvatusta on läpäisevänä ja johtavana kaikilla kasvatuksen osa-alueilla. Päivittäin harjoitellaan elämän pelisääntöjä, tuetaan lapsen kasvavaa ymmärrystä hyvän ja pahan, oikean ja väärän välisestä erosta. Eettinen kasvatusta toteutuu luonnollisesti esim. lapsiryhmän yhteisistä säännöistä päättäessä ja niistä kiinni pidettäessä. Lapsia ohjataan kasvamaan vastuuseen itsestä, toisista ja ympäristöstä. Kirkollisten juhlapyhien sisältö ja niihin liittyvä kristillinen tapakulttuuri tulee välittää lapselle myönteisenä asiana, niin etteivät ne herätä hänessä pelkoa. Turvallisuudentunteen luominen ja myönteisen ilmapiirin synnyttäminen kuuluu aikuisten tehtäviin.

### **Lapsella on mahdollisuus**

- perusturvallisuuden tuntemiseen
- hiljentymiseen
- kirkollisiin juhliin tutustuminen
- omaan seurakuntansa tutustuminen
- vastauksien saamiseen uskonnollisiin kysymyksiin
- itsetuntemuksen kehittämiseen
- opetella toisten huomioonottamista ja toimia yhdessä muiden kanssa, harjoitella hyvä tapoja sekä harjoitella vastuuntuntoa (tavaroista huolehtiminen, työn loppuunsaattaminen sekä oman ja toisten työn arvostaminen)
- sisältönä: keskustelujen, laulujen, lorujen ja leikkien avulla saada tutustua kirkollisiin juhlapyhiin.

## **YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO**

Luonto- ja ympäristökasvatus tutustuttaa ja rikastuttaa lapsen emotionaalista suhdetta luontoon ja muuhun ympäristöön.

### **Lapsella on mahdollisuus**

- oppia tekemään havaintoja ympäristöstään kaikkia aisteja käyttäen
- oppia arvostamaan ympäristöään ja ymmärtää oman toiminnan vaikutukset lähiympäristöön
- oppia luonnossa liikkumisen pelisäännöt
- oppia yleiset liikennesäännöt
- oppia tuntemaan neljä vuodenaikaa ja vuorokausirytmii
- kehittää halu ja vastuu suojella luontoa ja ympäristöä
- kehittää omaa ihmiskäsitystään (sukupuoli, ikä jne.)

### Minä itse, ihminen

- kehon osat ja niiden nimeäminen, aistit
- ravinto, terveys ja elintoinninnat
- kasvu, oma ikä ja vanheneminen
- ihmisten erilaisuus

### Lähiympäristö

- lähiympäristön tärkeät kohteet (kauppa, posti...)
- työnteko ja ammatit
- maaseutu, taajama, kaupunki
- miten ennen elettiin
- minä kemiläisenä
- ympäristöstä huolehtiminen

### Minä ja muut

- perhe ja koti, ystävät
- hyvät tavat

### Muu maailma

- muiden maiden lapset ja lapsen elämää muualla

### Aika ja energia

- erilaiset ympäristön materiaalit ja esineet
- erilaiset tutkittavat ilmiöt
- vesi eri muodoissa
- aurinko, valon ja voiman lähde
- valo ja varjo
- liike ja liikkuminen

### Avaruus ja aika

- vuorokausi, viikonpäivät ja kalenterin seuraaminen, kuukausi ja vuosi
- vuodenajat ja niiden ominaisuudet
- aurinko, planeetat, tähdet, kuu, maapallo

### Luonto

- vuodenajat, sää, lämpömittari
- elollinen ja eloton
- kiertokulku
- luonnonsuojelu
- eläimet ja kasvit

### Minä, suomalainen

- Suomen lippu, kartta, omat kartat, presidentti, pääkaupunki

## TERVEYS

Terveyskasvatuksella ohjataan lasta omaksumaan terveelliset elämäntavat, joita ovat riittävä ja monipuolinen ravinto, lepo, henkilökohtainen hygienia sekä fyysisen ja psyykkisen kunnon ylläpitäminen.

### **Lapsella on mahdollisuus**

- monipuolisen liikunnan, ihmissuhteiden ja turvallisen ympäristön avulla ylläpitää ja kehittää fyysistä ja psyykkistä kuntoa
- riittävään ja monipuoliseen ruokailuun sekä saada tietoa ja kokemusta terveellisestä ravinnosta
- aktiivisen toiminnan lomassa rauhoittumiseen ja lepoon tarvittaessa
- oppia huolehtimaan henkilökohtaisesta hygieniasta sekä saada konkreettista ohjausta myös pesutilanteissa

## FYYSINEN JA MOTORINEN KEHITYS

Lapsen yksilöllisen terveen kasvun ja kehityksen tukeminen.

Tavoitteena

- lapsi ymmärtää kasvun ja kehityksen yksilölliset erot
- lapsen motoristen taitojen kehittäminen ja fyysisen kunnon ylläpitäminen ja tarvittaessa sen kohottaminen
- oman kehon tuntemus ja hallinta
- myönteisen minäkuvan muodostuminen
- hyvien liikuntatottumusten omaksuminen
- liikunnan ilon kokeminen ja energian purkaminen myönteisellä tavalla

Luodaan ja toteutetaan lapselle erilaisia liikuntamahdollisuuksia yksilö- ja ryhmäliikunnassa esim. uinti, luistelu, pelit, leikit...

## TAIDE JA KULTTUURI

Annetaan lapselle mahdollisuus toteuttaa ja kehittää kuvallisia taitojaan sekä harjoittaa kädentaitojaan käsityön ja askartelun keinoin. Tarjotaan virikkeitä ja myönteisiä kokemuksia laulaen, soittaen sekä draaman keinoin.

### **Lapsella on mahdollisuus**

- tutustua kuvaamataidossa käytettäviin välineisiin, materiaaleihin ja tekniikoihin
- toteuttaa itseään ja saada onnistumisen kokemuksia
- toteuttaa omaa luovuuttaan sekä esteettisen tajun kehittämiseksi
- löytää oma musikaalisuutensa ja tuottaa musiikkia
- laulun ilon löytämiseen, hiljaisuuden kokemiseen
- tutustua eri musiikkityyleihin
- ilmaista itseään rooli- ja draamaleikkien sekä teatterin keinoin

**Käsityö** -pujottelut, ompelukuvat ja -työt, lankatyöt

**Askartelu** -eri materiaalit (esim. kartonki, kangas, luonnonmateriaali), leikkaaminen, liimaaminen

**Kuvaamataito** -erilaiset välineet (esim. paperit, värit, kynä, sivellin jne.), oikeat työskentelytavat, värien tuntemus, omat tuotokset, mielikuvitustyöt, taidenäyttelyt, luonto, sommittelu, muovailu, rakentelu

**Musiikki** -rytmisoittimet, laulamisen ilo, laululeikit, esitykset, oman äänen käyttö, hiljaisuuden



kokeminen, konsertit, musiikkisadut, eri musiikkityylit  
**Draamaleikit, roolileikit, ilmaisuharjoitukset ja teatteri**

## **5. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAN LAPSEN ESIOPETUS**

Yhteistyössä kaupungin erityistyöntekijöiden kanssa laaditaan lapselle henkilökohtainen esiopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

## **6. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN**

Huomioidaan ja kunnioitetaan lapsen oma kieli ja kulttuuriperinne suomalaisen perinteen opettamisessa ja totuttelemisessa.

## **7. YHTEISTYÖ ERI TAHOJEN KANSSA**

### **Yhteistyö muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa**

- verkon muut päiväkodit
- koulun alkuopetusluokat ja koulun muut luokat esim. kummiluokka
- mahdollisuuksien mukaan urheiluseurat, vapaaehtoisjärjestöt ja seurakunta
- koko kaupungin päiväkotien/esiopetusryhmien sekä alkuopetuksen opettajien kanssa tapahtuva yhteistyö
- päiväkodin muu henkilöstö

### **Yhteistyö kotien kanssa**

- vanhempainillat, juttutuokiot vanhempien kanssa, juhlat ja retket, tutustumisiltoja esiopetusluokan vanhempien kanssa

### **Yhteistyö muiden asiantuntijoiden kanssa ja opetuksen tukipalvelut**

- yhteistyö terveys- ja hammashuollon kanssa (neuvolapaperit noin kerran vuodessa ja hammashoitajan geeliharjaus noin kerran kuukaudessa)
- päivähoidon erityistyöntekijät, perheneuvola, sosiaalityöntekijät

### **Yhteistyö muiden tahojen kanssa**

- mahdollisuuksien mukaan (kirjastoauto kerran kuukaudessa, teatteri milloin mahdollista, seurakunta ym.)

**Esiopetuksen järjestäminen** yhdistetyissä ryhmissä esimerkiksi 3-6-vuotiaat päiväkodin ryhmässä tai esiopetus yhdysluokissa perusopetuksen kanssa

- esiopetusryhmä päiväkodissa on osa 3-6-vuotiaiden osastoa
- esiopetusryhmä koululla yhteistyössä ensimmäisen luokan kanssa
- molemmat ryhmät tekevät myös yhteistyötä keskenään
- yhteistyötä myös muiden esiopetusryhmien kanssa

## **8. ESIOPETUKSEN ARVIOINTI JA JATKUVA KEHITTÄMINEN**

Esiopetuksessa arviointi perustuu esiopetuksen yleisten tavoitteiden ja mahdollisessa lapsen esiopetuksen suunnitelmassa tai muulla tavoin asetettujen lapsen tavoitteiden toteutumiseen.

Arviointia suoritetaan jatkuvasti opettajan ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa työskentelyn ja oppimisprosessin edetessä. Syksyllä ja keväällä täytetään havainnointilomake yhdessä vanhempien kanssa. Erityislastentarhanopettaja ja esikoulunopettaja suorittavat ryhmätutkimuksen. Palautetta annetaan opettajan ja huoltajien sekä lapsen kanssa käytävissä keskusteluissa.

Opettajan tulee yhteistyössä muun henkilöstön kanssa edistää lapsen edellytyksiä itsearviointiin, joka tukee erityisesti lapsen minäkuvan kehittymistä ja oman työskentelyn jäsentämistä. Arvioinnissa painotetaan lapsen kasvu- ja oppimisprosessin edistymistä pikemmin kuin vain tavoitteiden saavuttamista.

Toimintakauden lopussa annetaan **osallistumistodistus**.

Arviointia tapahtuu toimintakauden aikana työyhteisössä ja omassa verkossa: Syväkankaan koulun, Peurasaaren, Möylynlehdon päiväkotien kanssa noin kerran kuukaudessa. Kehittämistä tapahtuu koko ajan kaupungin verkkojen sekä esiopetusryhmien toiminnan aikana. Seuraavana lukuvuonna verkon toiminta jatkuu, jolloin seurataan opetussuunnitelman toimitusta.

# ESIOPETUSSUUNNITELMA HEPOLAN PÄIVÄKODIN JA HEPOLAN KOULUN VERKOS- SA

## 1. ESIOPETUKSEN TOIMINTA-AJATUS

Esiopetus tapahtuu kokonaisopetuksen keinoin, ei oppituntijakoa. Tarpeen vaatiessa lapselle tarjotaan päiväkodissa myös aamu- ja iltapäivähoitoa, joka on maksullista.

Kaikilla lapsilla on oikeus saada maksuton esiopetus. Esiopetus tapahtuu päiväkodissa 5-6-vuotiaitten ryhmässä. Päivittäisessä toiminnassa vuorottelevat yhteiset ohjatut tuokiot koko- ja osaryhmissä sekä lasten oma leikki sisällä ja ulkona. Ohjatussa toiminnassa työskennellään myös yksin tai pareittain.

Esiopetuksen tavoitteet määräytyvät lapsen yksilöllisestä kehittymistarpeesta ja yhteiskunnan tarpeista.

Tavoitteenamme on että

- esiopetus kohentaa lapsen itsetuntoa, omatoimisuutta ja myönteinen minäkuva vahvistuu
- lapsen myönteistä käsitystä itsestään ryhmän jäsenenä ja oppijana tuetaan
- hyvien tapojen oppiminen ja toisen kunnioittaminen ovat olennainen osa eettistä ja sosiaalista kasvua
- tuetaan lapsen kasvua ihmisyyteen ja suvaitsevaisuuteen

## 2. OPPIMISYMPÄRISTÖN KUVAUS

Hyvässä oppimisympäristössä vallitsee avoin, myönteinen, turvallinen ja rohkaiseva ilmapiiri, joka tarjoaa lapsille tilaisuuksia havaitsemiseen, elämyksiin, kokeiluun ja leikkiin yhdessä toisten kanssa. Lähiympäristössä on sekä Enson vuokra-asuntoja että omakotiasutusta; tehdas sijaitsee parin kilometrin päässä.

Päiväkodin vieressä on koulu, jonka liikuntasali on käytössämme kerran viikossa ja myös urheilukentät, joita käytämme yhdessä koulun kanssa. Meillä on hyvät mahdollisuudet retkeilyyn ja hiihtoon, sillä kävelymatkan päässä on meri ja metsää, marjastus- ja nuotiopaikkoja.

## 3. ESIOPETUKSEN MAHDOLLISET PAINOTUKSET

Tärkeimpänä lähtökohtana ovat keskustelut vanhempien kanssa. Haluamme luoda perheiden kanssa luottamuksellisen suhteen, niin että yhteistyö perustuu avoimuudelle ja erilaisten arvojen kunnioittamiselle.

**"Auta minua tekemään ja ajattelemaan itse"** kuvannee parhaiten toimintamme perustaa. Arkipäivän tilanteet ovat luonnollisia kasvatus- ja opetushetkiä, joissa ilmeneviä ongelmaratkaisumahdollisuuksia pohditaan myös yhdessä lasten kanssa. Tasapuolisuus kaikilla kasvatuksen ja opetuksen osa-alueilla, kuitenkin ryhmän tarpeet ja taidot huomioiden. Toiminnan painopistealueita ovat liikuntakasvatus, musiikki ja kielelliset valmiudet.

## 4. ESIOPETUKSEN SISÄLLÖT

- Myönteisen minä kuvan vahvistuminen
- toisten huomioonottaminen ja vastuuntuntoinen yhteisön jäsen
- oman kielen ja kulttuurin omaksuminen
- oppia tiedostamaan mikä on oikein ja mikä väärin (oikeudenmukaisuus)
- oppia nauttimaan luonnosta, kunnioittamaan elämää, huolehtimaan lähiympäristöstä ja ymmärtämään oman toimintansa vaikutukset
- Oppimistaitojen herättäminen ja niiden kehittäminen sekä oppimisen ilon ja innostuksen säilyttäminen
- hyvien tapojen oppiminen ja niiden merkityksen ymmärtäminen jokapäiväisessä elämässä
- esiopetuksen tavoitteet asetetaan yhdessä perheen kanssa ja ne perustuvat opetushallituksen esiopetussuunnitelman perusteisiin

## KIELI JA VUOROVAIKUTUS

Tavoitteena on, että lapsella on mahdollisuus kiinnostua kielellisistä taidoistaan ja kehittää niitä niin, että hänellä on rohkeus ja taito ilmaista itseään, ajatuksiaan ja tunteitaan sekä yksin että ryhmässä. Oppia lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyviä taitoja kiinnostuksensa ja kehitystasonsa mukaan.

- puhuminen ja kuunteleminen
  - kuuntelu- ja keskittymistaito yleensä
  - ohjeiden, opetuksen kuuntelu, ymmärtäminen, erottelu ja muistaminen
  - sana- ja käsitevaraston kehittyminen
  - vuorovaikutustaidot (kerronta, keskustelu, kuuntelu, kysely)
  - puheen selkeys, rytmitys
  - leikkiminen, esittäminen
- lukeminen ja kirjoittaminen
  - käden hienomotoriikka
  - oikea luku- ja kirjoitussuunta
  - lasten kirjallisuus ja kulttuuriperinne
  - ajattelun kehittäminen, kriittinen ajattelu

## MATEMATIIKKA

Matematiikka on väline ympäristön hahmottamiseen, tietojen hankkimiseen sekä luokitteluun ja käsittelyyn. Havainnollistaa matemaattisten ajattelun yhteyttä jokapäiväiseen elämään.

- mittaaminen
- raha
- aikakäsitteet; vuorokausi, viikko, kuukausi, vuosi- vuodenajat
- luvun ja määrän käsitteet (lukumäärä ja numerot, järjestys, vertailu)
- laskeminen (yhteen- ja vähennyslasku)
- ongelmaratkaisut
- sarjoittaminen
- sarjoittaminen
- looginen ajattelu
- sarjoittaminen
- looginen ajattelu
- muodot ja kello

## ETIIKKA JA KATSOMUS

Uskonnollisessa kasvatuksessa tärkeää on perheiden vakaumuksen kunnioittaminen. Päiväkodissa lapsi saa tietoa ja kokemuksia juhlapyhien perinteestä. Lisäksi uskonnollisia asioita koskeviin kysymyksiin vastataan lapsen oman kehitystaso huomioon ottaen ja niin että aikuisenkin voi hyväksyä oman vastauksensa.

Eettisen kasvatuksen toteuttamisessa on tärkeää, että aikuinen arkipäivän tilanteissa tukee ja ohjaa lapsen pohdintoja ja valintoja hyvän ja pahan, oikean ja väärän välillä. Ristiriitatilanne on kasvun paikka, jossa lapsi oppii tunnistamaan tunteitaan ja tekojensa seurauksia.

## YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO

**"Älä vahingoita itseäsi, kaveriasi tai ympäristöäsi"**- ajatuksen avulla ohjaamme lasta kohtelemaan kunnioittavasti sekä luontoa, ihmisiä että esineitä. Hyvät käytöstavat arkipäivän tilanteissa ovat työkaluja, joiden avulla lapsi rakentaa, hioo ja korjaa kanssakäymistään eri ikäisten ja erilaisten ihmisten kanssa.

Omien kokemusten kautta lapsi oppii ymmärtämään käsitteiden välisiä yhteyksiä sekä eri ilmiöihin liittyviä lainalaisuuksia esim. vuodenaikojen vaihtelua.

Ympäristökasvatus on lapsen näkökulmasta maailman valloittamista ja elämän opettelua. Luonto antaa lapselle mahdollisuuden loputtomaan tutkimiseen ja ihmettelyyn. Monet aihepiirit, teemat ja esiopetuksen tavoitteet yhdistyvät luonto- ja ympäristökasvatuksessa.

## TERVEYS

Terveyskasvatuksella ohjataan lasta omaksumaan terveelliset elämäntavat, joita ovat riittävä ja monipuolinen ravinto, lepo, henkilökohtainen hygienia. Lapselle tarjotaan myös mahdollisuudet fyysisen ja psyykkisen kunnon ylläpitämiseen.

## FYYSINEN JA MOTORINEN KEHITYS

Liikunnan ja leikin avulla tuetaan motorista kehitystä, kehon hallintaa ja motorisia perustaitoja. Esiopetuksessa on liikuntaa ja liikkumista päivittäin sekä ohjatusti ja omatoimisesti, tavoitteena on perusliikuntataitojen oppiminen ja omaksuminen. Liikunnan avulla tuetaan myönteistä itsetunnon kehitystä ja vahvistetaan käsitystä omista taidoista sekä tuetaan lapsen yksilöllistä tervettä kasvua ja kehitystä. Sisältöalueina ovat ulkona ja sisällä leikkiminen, kävelyretket, satu- ja luovaliiikunta, väline- ja musiikkiliikunta, voimistelu ja uiminen.

Huomioidaan myös eri vuodenaikojen ja lähiympäristöjen mahdollisuudet harrastaa ja nauttia liikkumisesta mm. pelit, yleisurheilu, luistelu, hiihto ja retkeily.

## **TAIDE JA KULTTUURI**

Musiikki, kuvataide, kädentaidot ja luova ilmaisu ovat esikoululaiselle oman minän ilmaisu- ja rakennusvälineitä. Taitojen harjaannuttaminen näillä eri osa-alueilla käy omaehtoisena ja ohjattuna tutustumisen ja tekemisen kautta. Tavoitteena on antaa lapselle mahdollisuus elämyksiin ja omiin kokemuksiin kulttuurista. Kirjasto, taidemuseo, teatteri, museot ja musiikkiesitykset ovat taiteen ja kulttuurin tärkeitä oppimisympäristöjä.

Kädentaitojen harjoittaminen eri työskentelytapojen ja materiaalien avulla ja värien oppiminen, askartelu, muovailu erilaisilla massoilla, maalaaminen, piirtäminen, käytännön työt (esim. leipominen, ompeleminen, painanta, kudonta, puutyöt, siivous, astioiden esipesu). Askartelu ja käden työt liittyvät luontevasti pitkin vuotta vuodenaikojen vaihteluihin, käsiteltävinä oleviin teemoihin, vuotuisiin juhliin ja lasten kiinnostuksen kohteisiin.

Musiikin sisältöjä ovat laulut ja laululeikit, soittimet ja soittaminen (keho- ja rytmisoittimet), musiikkiliikunta ja -maalaus, musiikin peruskäsitteet ja monipuolisen musiikin kuunteleminen.

## **5. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAN LAPSEN ESIOPETUS**

Erityistä tukea tarvitsevien lasten henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laaditaan yhdessä vanhempien, päiväkodin ja erityistyöntekijöiden kanssa. Oppimistilanteissa on sekä samanaikaisopetusta, pienryhmätilanteita että yksilöharjoituksia.

## **6. ERI KIELI JA KULTTUURIRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN**

Opetus järjestetään suomen kielellä, jonka oppimista erityisesti tuetaan. Lisäksi tuetaan vieraan kielen ja kulttuuriperinnön säilymistä yhdessä vanhempien kanssa.

## **7. YHTEISTYÖ ERI TAHOJEN KANSSA**

Yhteistyömuotoja perheiden kanssa ovat päivittäiset tuonti- ja hakutilannekeskustelut, koteihin jaettavat viikko-, kuukausi tai tapahtumatiedotteet sekä tarvittaessa puhelinkeskustelut. Lisäksi on vanhempainiltoja, juhlia ja perheiltoja. Syksyn keskustelujen lisäksi käydään keväällä ns. palautekeskustelut.

Esiopetuksen tavoitteena on verkostoituminen varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen kanssa. Esiopetus nivelletään tavoitteidensa ja toimintojensa osalta sopusointuun toisaalta koulua edeltävään varhaiskasvatukseen ja toisaalta esiopetusta seuraavan alkuopetuksen kanssa.

Opetustoimen kanssa pidetään palautepalaveri ekaluokkalaisista ja keskustellaan tulevista koulutulokkaista. Alkuopetuksen kanssa sovitaan toimintakauden alussa mahdolliset yhteiset tapahtumat, esim. tutustumiskäynnit.

Tarvittaessa esiopetuksessa käytetään moniammatillista verkostoitumista (esim. yhteistyötahoista: oma työyhteisö, päivähoidon erityistyöntekijät, opetustoimi/alkuopetus, päiväkodit, sosiaalityöntekijät, neuvola, sairaala, seurakunta, kirjastotoimi, poliisi, palokunta).

Terveydenhoito- ja erityistyöntekijät ovat vanhempien ja opettajien ohella koko esiopetuksen ajan mukana lapsen kokonaiskehityksen seurannassa. Yhteistyö muotoutuu vuosittain opetusryhmän rakenteen mukaan.

## **8. ESIOPETUKSEN ARVIOINTI JA JATKUVA KEHITTÄMINEN**

Esiopetuksen arviointi perustuu esiopetuksen yleisten tavoitteiden ja mahdollisessa lapsen esiopetuksen suunnitelmassa tai muulla tavoin asetettujen lapsen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnin tehtävänä on tukea erityisesti lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Arviointi kohdennetaan jokapäiväisiin käytännön tilanteisiin, Syksyllä täytetään havainnointilomake yhdessä vanhempien kanssa. Erityislastentarhanopettaja ja lastentarhanopettaja suorittavat ryhmätutkimuksen.

Lapsen oppimisen, itseluottamuksen ja itsearviointin kehittymisen kannalta on erityisen tärkeää vuorovaikutukseen perustuva palaute oppimistilanteissa. Esiopetussuunnitelmaa seurataan ja kehitetään jatkuvasti ja siihen liittyvää toimintasuunnitelmaa uudistetaan ja muotoillaan käytännössä saatujen kokemusten perusteella vuosittain.

**Esiopetuksen osallistumisesta annetaan todistus.**

